

తిరుక్కురళ్

తెలుగు సేత:
గురుచరణ్

ముద్రణ దిసెంబర్, 1986

2940

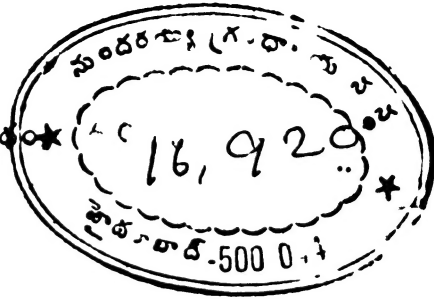
హక్కులు గ్రంథకర్తవి

వెల . రూ. 20-00

Cal-7471
1586

ప్రతిస్థానం

శ్రీ దూతలూరి జగన్నాథం *
368, నెహ్రూజిగార్డ్,
చిత్తూరు-602 028

ముద్రణ : శ్రాంతి ప్రెస్, మద్రాసు . 1.

విషయ సూచిక

(ధర్మకాండము)	తపస్సు	27
దైవప్రార్థన	1 బాహ్యవేషము	28
వర్షమహిమ	2 దొంగతనము	29
ముక్తులు	3 నత్యము	30
ధర్మోద్ధాటన	4 కోపము	31
గృహమేధి	5 దుష్కృతము	32
ఇల్లాలు	6 అహింస	33
విద్వలు	7 అనిత్యము	34
ప్రేమ	8 సన్న్యాసము	35
ఆతిథ్యము	9 తత్త్వార్థము	36
ఇంపుమాటలు	10 ఆశ	37
కృతజ్ఞత	11 విధి	38
కాటన్యము	12	(అర్థకాండము)
అణకున	13 రాజు	39
నడనడి	14 విద్య	40
వరదాదావిముఖత	15 అవిద్య	41
ఓర్పు	16 వినుట	42
ఓర్వరేమి	17 జ్ఞానము	43
లోభము	18 దోషవిరోధము	44
చాటుమాటలు	19 సాధుసాంగత్యము	45
వ్యర్థభాషణ	20 దుర్మనసాంగత్యము	46
అపకృతి	21 కర్మకౌశలము	47
ఉపకృతి	22 నిరానిలమి	48
ఈవి	23 కాలము	49
క్తిర్తి	24 స్థాననిలము	50
కరుణ	25 విశ్వపిండుట	51
దీపహింస	26 కార్యనిర్ణయము	52

మర్రిరికము	53	తగది మైత్రీ	83
మజు	54	అవివేకము	84
దండపిరి	55	అపరూపము	85
దుష్పాలన	56	శిలపాము	86
భయోత్పన్నత	57	శత్రుశక్తి	87
దయ	58	విరోధవిరోధము	88
గూఢచారి	59	రోపగ	89
వట్టుదల	60	పెద్దల నవవచించుమి	90
అనివర్తము	61	ప్రేమోలులు	91
ప్రయత్నము	62	వెలయూలు	92
విద్వరము	63	త్రాగుదోతు	93
మంత్రి	64	జూదరి	94
వాక్పాఠ	65	మందు	95
సత్కీయ	66	వంశము	96
కార్యసిద్ధి	67	మానము	97
కార్యదీక్ష	68	పెద్దరికము	98
దూత	69	అదర్శము	99
రాజాశ్రయము	70	శీలము	100
గుర్తింపు	71	లబ్ధిత	101
వధ	72	పిగ్గు	102
సభాకంపము	73	గృహరక్ష	103
రాజ్యము	74	వ్యవసాయము	104
కోరి	75	దార్శిద్యము	105
ధనార్థవము	76	యూచించుచు	106
పేద	77	అపరిగ్రహము	107
శౌర్యము	78	అల్పము	108
స్నేహము	79	(కామకాండము)	
స్నేహమును గుర్తించుచు	80	మోహనంగి	109
శమవు	81	అలోకనం	110
దుర్బవమైత్రీ	82	పరవశము	111

v

వ్రతంస	112	సంద్యా సమయము	123
తలపోత	113	శ్మశానము	124
సిగ్గు	114	పెద్దదము	125
బదంతి	115	బంగపాటు	126
విర్వియోగము	116	ఉత్కంఠ	127
వీయోగము	117	భావప్రకటన	128
నిరీక్షణ	118	కరియక	129
పారిపోవుట	119	అక్షాంశము	130
విరహభావము	120	వ్రతయ కరిహము	131
తలపోత	121	కరిహ సూక్తిక	132
నవ్వునుకము	122	పారియంక సూక్తిము	133

అంకితము

అమరకావ్యమైన తమిళ : సమునకు
తెలుగుజేయ నన్ను బలుకొంచి
కామకోటి యొనగె శ్రీముఖమ్మును వారి
దివ్యచరణసీమ దీని నిడుదు

చంద్రశేఖరేంద్రు నద్గురు స్వరణమ్మె
విత్యబసము గాగ విలుపుకొంటి
కామకోటి కన్న కనబడు దైవమ్ము
నేరె లేదు జూడ విశ్వమందు.

గురుకటాక్షమునకు తిరువళ్ళువర్ కురళ్
తెనుగుజేసినాడ దెలిసివంత
మూలగ్రంథమునకు ముస్సరాకుండగా
తిక్కనాది కవుల మ్రొక్కి భక్తి.

చిరునగు వాలుకంగ శృంగేరి స్వాములు
ప్రశ్నవేసి నన్ను బలుకరించి
శ్రీముఖమ్ము నిచ్చి ప్రేమ జూపిరి వారి
పాదపద్మములకు ప్రణామ లిడుదు.

— గురుచరణ్

శ్రీ కాంచీ కామకోట జగద్గురు జయేంద్ర సరస్వతి స్వామి
ఆసుగ్రహ సాన్నిధ్యంలో గురువరణ్

Sri Chandramouleeswaraya Namaha

**Sri Sankara Bhagavadpadacharya Paramparagatha
His Holiness Sri Kanchi Kamakoti Pectadhipathi**

**JAGADGURU SRI SANKARACHARYA SWAMIGAL
SRIMATAM SAMASTHANAM
KANCHEEPURAM - 631 502.**

Camr

Date:

తిరుక్కురళ్ ప్రారీషమైన గ్రంథము. అందులో అనేక ధర్మములు తెప్పరిడి
యన్నవి. అన్ని మతస్థులకు, అన్ని దేశస్థులకు, అన్ని కాలములకు పరిపోష
సర్వములే అందున్నవి. రోకములో అందరూ తెలుసుకోవడానికి అన్ని భాషలలో
దాన్ని అనువాదము చేస్తున్నారు. గురుచరణ్ దూతలారి జగన్నాథంగారు
తెలుగులో చేసిన అనువాదము చూసినాము. తేటగా ద్రాక్షపాకములో మన్నది.
ఇదివరలో వీరు అనేక గ్రంథములు వ్రాసి యున్నారు. ఇంకనూ ఇటువంటి
గ్రంథములు వ్రాసి శ్రీ చంద్రచౌళేశ్వరామగ్రహమునకు పాత్రులు గావరిసివదిగా
ఆశీర్వాదిస్తున్నాము.

కాంచీపురం

**రక్తాక్షి మాఘబహుళ ౧౪ }
సోమవారం**

నారాయణస్మృతి

**SRI JAGADGURU SHANKARACHARYA
DAKHINAMNAYA SRI SHARADA PEETAM**

SRINGERI - 577 139 (Karnataka)

Camp: Madras
Ref: D 1/
Date: 29-10-86

శ్రీ గురుచరణ్ గారికి,

నమస్కారములు.

మీరు తమిళనాడులో ప్రసిద్ధిచెందిన తిరుక్కురర్ అను గ్రంథమును తెలుగు భాషకు అనువాదము చేసినది శ్రీచరణులు తిరికించినారు.

మానవుడు తన దైవందిక జీవితములో చేయు తప్పులను దిద్దుకొని ధార్మిక జీవనము గడుపుటకు ప్రేరణ ఇచ్చు గ్రంథము తిరుక్కురర్.

తమిళనాడులో ఈ గ్రంథము అధికప్రచారములో ఉన్నది. ఈ గ్రంథమును తెలుగునకు తమపదించి దాని స్వార్థమును తెలుగు ప్రజాపితమునకు అందజేయ దలచిన మీ ప్రయత్నము వలనమగుగాక యవియు, శ్రీ కారదా చంద్రహాళీశ్వరుల అనుగ్రహము వలన మీకు శ్రేయస్సు గలుగుగాక యవియు శ్రీ జగద్గురు మహా స్వామిలవారు ఆశీర్వాదించినారు.

శ్రీచరణులు అనుగ్రహించిన ఆశీర్వాంత్రాక్షరము మరియు శ్రీ కారదా చంద్రహాళీశ్వరుల ప్రసాదమును పంపుచున్నాము.

ఇట్లు

జి.వి. గిరిధరశాస్త్రి

பாலமுருகனடிமை

அருள்மிகு பாலமுருகன்
திருக்கோயில்,
இரத்தினகிரி,
கீழமினனல்-632 517
வட ஆற்காடு மாவட்டம்,
தமிழ்நாடு.

அன்பு !

அருளாகி,

உலகப் பொதுமறையாம் திருக்குறளை தெலுங்கு மொழியில் மொழிபெயர்த்துள்ள அன்புத் திரு. செகந் நாதன் அவர்களைப் பெரிதும் பாராட்டுகிறோம். திருவள்ளுவப் பெருந்தகை யாத்த திருக்குறள் எம் மொழியினருக்கும், சமயத்தினருக்கும், மதத்தினருக்கும், எவ்வினத்தவருக்கும்—ஏன்? உலக மக்கள் அனை வருக்கும் ஏறபுடைய பொது மறையாகும். முக்காலத் தையும் உணர்ந்து அறிந்து, தெளிந்து தேர்ந்து தாம் கண்ட அனுபவ வாயமையுணர்வுகட்கு எழுத்துருவில இரண்டே வரிகளில் ஏழு சீர்களைக் கொண்டே எழுதிய அனுபவ நூலாகும் அறம்-பொருள்-இன்பம் என வகுத்து வீடு பேற்றை அவரவர் வழிமுறையில் வகுத்துக் கொள்ளட்டும் என விட்டுவிட்டாரோ என்னவோ? தமிழ் மொழியில் 2,06 ஆண்டுகட்கு முன்பே எழுதிய திருவள்ளுவர் இன்று நம்மோடு இல்லாவிட்டாலும் அவர் விட்டுச் சென்ற எழுத்துச் செல்வம் நமக்கே, அன்றி உலகமக்களுக்கும் சொந்த மாகி விட்ட ஒரு பொது மறை நூலாகும். பிற மொழி களில் மொழி பெயர்க்கும் போது இந்நூலை மையக் கருத்து கெடையாமல், அவர் உணர்ந்துள்ள உணர்வுகளை அப்படியே படம் பிடித்துக் காட்ட நம் மனக் கதவுகளை விரிந்து பார்த்துத் பெருநோக்குடைய ஒன்றாக மாறினால் தான் முடியும் அத்தகைய முயற்சியில் ஈடு பட்டு உழைத்து உருவாக்கிய உத்தம குணம் படைத்த பண்பாளரை நெஞ்சார வாழ்த்துகிறேன்

ஒப்பம்

பாலமுருகனடிமை

“அறமும் மெய்ம்மையும் வெல்லுதல் விழைவு”.

INTRODUCTION

I am very pleased to write a foreward to the universal book, named "Thirukkural" in Telugu, translated by my friend Mr Dhootaloori Jagannathan alias Guru Charan a Telugu-Scholar and a well known poet. I have known Mr. Guru Charan, since 1954. He is a person who wants to know as many languages as possible by his own effort. He knows besides his Mother-tongue, English, Tamil, Hindi and Sanskrit. Thirukkural, a universal book, attracts his heart. So, he studied it earnestly and wants to translate it into Telugu. At first, some years ago, he published a translation-work on Thirukkural Arathupalaie on Virtue. That book is now out-of-stock. So he made up his mind to translate all the couplets of Kural, the Virtue, the wealth and the Love parts, in all 1330 Kurals into lucid and beautiful Telugu couplets, just like Kural and completed his work successfully.

For this endeavour, he laboriously studied many commentaries on Thirukkural, such as commentaries by Parimezhagar, K. M. Balasubramaniam, Malai Siva Muthu. Thirukkurala Munuswami, Namakkal Kavignar, Ramangam Pilla, Dr. Mu. Varadharajan in Tamil and translations in Hindi and Sanskrit as well as those written by Rev Dr G. U. Pope and Rev Robnson and V. V. S. Iyer in English. He calmly compared them many a time, and tried to understand the true meaning of each Kural. As a result of his comparative study, he was confronted with so many sensible doubts on the varied comments.

Then and there, he asked me for my opinion on his doubts. In good soothe, they are I dare say, appreciable and thought-provoking, and these doubts induced me to ponder over them. Subsequently, we have gone through the commentaries of Parimezhagar, Manakkudavar, Parithiyar, Kalingar and some of the present commentaries, in order to understand the real meanings of those couplets. I, to the best of my knowledge, clarified his doubts and expressed my opinion on them. He accepted them to a greater extent.

For instance, I like to quote some of his doubts on several Kurals and Commentaries, hereunder to show his deep research:

1. "... ஆதி பகவன் முதற்றி " (1) He opined that Aadhi is superfluous here. Bhagavan itself is enough.

2. "பொறிவாயில் ஐந்தவித்தான் பொய் தீர் ஒழுக்க நெறி" (6). He raised a doubt on the phrases "ஐந்தவித்

தான" in I Chapter and III Chapter and on "பொயதீர் ஒழுக்கம்".

3. "நத்தம்போல் கேடும் உளதாகும் சாக்காடும் (335) He wants the correct meaning for the word நத்தம் போல் கேடும் உளதாகும் சாக்காடும்".

4. "ஆற்றின் ஒழுக்கி அறவிழுக்கா இலவாழ்க்கை" (48) He enquired what is "ஆற்றின் ஒழுக்கி".

5. "தோனறின புகழொடு தோனறுக" (236) He refuted Parimelazhagar's Urai (உரை) and to d me it is incons tant with our life.

6. "கற்றிண்டு மெயப்பொருள் கண்டார்" (356) H s doubts on "கற்று" and "மெயப்பொருள்".

7. "சுதல இசைபட வாழ்தல" (231) He totally refused to accept the comments of Parime azhagar for the phrase 'சுதல, இசைபட வாழ்தல்' in imperative mood

8. 'சுறப்பார்மன துப்புரவு இல்லார் உறறபால ஊட்டா கழியு மெனின்' (578) He enquired about the correct mean ng for the phrase".

9. "தம்மில் இருந்து தமது பாத்துண்டற்றாச் அமமா! அறிவை முயக்கு" (1 07) He ra sed ques- t ions about the s mi e here used

10. "வினை கலந்து வென்றிக வேந்தன ... விருந்து" (1268) He asked quest ions about "விருந்து, வினைகலந்து and மாலை விருந்து அயர்கம்".

11. "அருள் வெஃகி ஆற்றின்கண நின்றான்" (176) He asked how can a person who desires grace of God, desire for worthless wealth? He also wanted the true meaning of "ஆற்றின கண்".

I am much indebted to h m for h s doubts, for they are really thought-provoking, they induced me to study once again the Thirukkural in a new footing by wh ch I acqu red much and found new dimens ons

I op ne th s genu ne translation in Telugu, would become the best one in that language and would receive the entire acc amat on by the learned as well as by the public

The work of Guru Charan is meritorious and praiseworthy. I w sh my r end a bright future I request bim to spare sufficient time to trans ate some other Tamil Kavyams and prabandhams into Telugu and render further service to the literary world of Tamil and Telugu.

M. A. DEVARA¹

S. Pattabiraman, M L A ,
Th ruva ur Const tuency

Pandur V age & Post,
Th ruva ur Ta uk,
Chenga pattu D str ct,
Phone :
Hoste : 560330
Res dence 616074
Date . 1—12—86

எக்காலத்திற்கும் எந்நாட்டவருக்கும் எம்மதத் திற்கும் சம்மதமான தமிழ் மறையாகிய திருவள்ளுவரின் திருக்குறளை திரு குருசரண் அவர்கள் தெலுங்கில் மொழிபெயர்ப்பு செய்ததை நான் மிகவும் பாராட்டுகின்றேன். எனக்குத் தெரிந்த குறள்களைச் சொல்லி அவர் மொழிபெயர்ப்பு கேட்டு இரண்டிற்கும் எவ்விதமான வேறுபாடும் இல்லாமல் இருப்பதை அறிந்து பெரிதும் மகிழ்ந்தேன். எனக்கு இரண்டு மொழிகளிலும் நல்ல பயிற்சியுண்டு. இந்நூலைப் படித்துப் பார்த்ததில் தமிழ்த் திருக்குறள் போலவே தெலுங்கிலும் படித்தவுடன் புரியும்படியாய் மிக நன்றாக முறைப்படி மொழிபெயர்ப்பு அமைந்துள்ளது. அரசாங்கம் இதற்கு ஆதரவு தருமாறு கேட்டுக் கொள்கின்றேன்.

PREFACE

Mr H. Narayana Rao M A. B T.

Gurucharan's Telugu translation excels the excellences of other translations, in one significant aspect, in that this translator has achieved singular success in his strict adherence to the letter and spirit of Thiruvalluvar's world famous Tirukkural, that ancient treasure house of wisdom. While other translations vie with one another in diction and idiom, drawn from the rich variety of metrical versatility of our Telugu language, Gurucharan's translation breathes the same breath of Thiruvalluvar's remarkable style, characterised by the terse and tense intensity, evoking a world of thought in a single couplet, the like of which is found nowhere in the literatures and scriptures of the world. And that is what, I find, has been the guiding star of this Telugu translator.

If "Brevity is entirely the soul of wit" with the great Master, I would vouch for Gurucharan's to be the nearest to it. Thus this translation is the fulfilment of the paramount necessity of easy access to the soul of Tirukkural in Telugu, for the first time.

If today it is regrettably true that this classic of classics is so little known among the six crores of Andhras, the fault is not a little due to the prevalent Telugu Translations, lacking simplicity. That is why Gurucharan confines himself to the true role of a translator's talent to hold a faithful mirror to the original.

As such it is my fervent hope that Gurucharan's Telugu Tirukkural fulfills his mission of propagating the ideals of Man's perfectibility displayed in the Immortal Tirukkural, as the finest fruit of the two sister cultures of Tamil and Telugu linguistic branches of the same Dravidan civilisation, South of the Vindhyas.

Ponnert — 601204.

(H. Narayana Rao)

Signature.

APPRECIATION

Thiruvalluvar was a great saint and moralist. He composed his Kavya in a systematic way. He has put the essence of all philosophes into short couplets in a highly attractive and appealing manner. There is no need of stressing the importance of the study of Kural which stands out as an all-time guide of mankind.

I am very glad that Sri Gurucharan translated the Thirukural into Telugu. The translation is very nice and lucid that it looks as an original work.

One hopes that Sri Gurucharan will produce such works for the benefit of society.

Dr. Gandham Appa Rao M.A., Ph.D.

(Signature)

**Prof. & Head of the Dept. of Telugu
University of Madras.**

Vidwan E. MUNIRATHNAM NAIDU, M.A.,

Headmaster

Sri Ramapuram, CHITTOOR - 517 587.

Date: 19-12-86

శ్రీ గురుచరణ్ గారికి నమస్సులు:

తిరుక్కురళ్ అత్యంత ప్రాచీనమయిన గ్రంథరాజము. క్రీస్తు శకారంభములో వెలసినట్లు చరిత్రకారుల విశ్లేషణము. అది తమిళవేదము. దానికిది తెలుగు అనువాదము. ఇంతకాలానికి దీనిని చూపే పుణ్యం నాకు దక్కినది. ఇందులోనున్న 139 శ్లోకాలను చదువుటకు గంట—గంటన్నర కన్నా ఎక్కువ సమయం పట్టదు. అర్థ అటవెందులతో శ్రీ గురుచరణ్ గారు అనువదించి, అందించినది—హృద్యంగా నున్నది. అర్థంకాక - అన్వయంకాని పద్యం ఏ ఒక్కటి ఇందులో లేదనుటలో అతిశయోక్తి కాదు. భావశబ్దాల, విగువు ఎక్కడా తప్పింది కాదు. చదువుచున్నంతసేపు స్వతంత్ర గ్రంథముగా తోస్తుండేకాని అరవ భాషనుండి అరువు దెచ్చుకొన్న అనువాదముగా మాత్రం—ఏమాత్రం తోచదు. ఇది గురుచరణ్ గారి అనువాద ప్రక్రియలోని పంపూర్ణత.

తిరుక్కురళ్ వంటి మౌళిక గ్రంథాన్ని అదే పద్ధతిలో తెలిగించడ మనేది అల్పస్వల్పం కాదు. ఆ భాషాపాండిత్య పరిపక్వతతో బాటు ఏ ఏ పదం ఏ అర్థమిస్తుందో పరిగ్గా విర్ధారణచేసి—ఆ పదానికి తగ్గ తెనుగుపదం—తెనుగుదనం విండియున్నట్లుగా ప్రయోగించడం ఏ ఒక్కరికోగాని ముపాధ్యం కాదు—వీరికి సాధ్య మయినట్లుగా.

ఎప్పుడో రెండువేల యేండ్లనాడు తిరుక్కురళ్ వండు వాడిన పదములకు ఇప్పుడు విఘంటువుల బెట్టకొని వాటి అర్థం విర్ధారణ చేయడం - చొత్తిగా సరిపడవి పని. ఈ పనికి రెండు భాషలలోను వచుగ్ర పాండిత్య మున్నంత మాత్రాన సరిపోదు. ఆ యా భాషల్లో నున్న ముడికారపు పొంపులను ఆకలింపు చేసికొన్న వారుగా నుండ వలయును. అవిద్య మావ్యశ్రీ గురుచరణ్ గారికి దక్కినది. అందుకు అటు తమిళ భాషాభిమానులు—ఇటు తెలుగులోకం వారిని తప్పక సత్కరించి తమ తమ కృతజ్ఞతను తెలియజేయగలరని ఆశిస్తున్నా - అర్పిస్తున్నా—

సదా శ్రీ సాయి నాథ నామస్మరణతో,

ACKNOWLEDGEMENT

When I approached Dharmamoorthy Sri man V. Gangaswamy Naidu garu President, Tamil Nadu Kamma Mahajana Sangam and leading Industrialist in Tamil Nadu and Proprietor of Amaravathi Paper mills Udumalpet, Coimbatore District, he so spontaneously came forward to bear the entire cost of the printing Paper for the publication of my Telugu Translation of Tiruvalluvar's TIRUKKURAL.

Similarly my worthy friend Sri man P. Annamalai Avargal, Trustee of Sankar Math, Bugga Agraharam, and Sri man Duvuri Bhaskara Reddy, M.A M Ed , Headmaster, D. V. S. Reddy Higher Secondary School Minjur, have made generous donations to the worthy cause, I have undertaken.

To these three philanthropists, I express my eternal debt of gratitude and pray to the Almighty for their long and prosperous life.

GURUCHARAN.

హాష్టకులు

ధర్మమూర్తి
శ్రీ వి. గంగుస్వామి నాయుడుగారు

కృతజ్ఞతలు

దేవుడు ఎప్పుడు ఎవరిని ఏ కార్యము చెయ్యమని నిర్ణయిస్తాడో వారు ఆ కార్యం నిర్వహిస్తారు, పేరు వహిస్తారు.

కోయంబత్తూరు జిల్లా ఉడుమలపేట వాస్తవ్యులు, అమరావతి పేపర్ మిల్స్ యాజమాన్యులు, తమిళనాడు కమ్యూనిస్టు పక్షం సంపాదకత్వము శ్రీమాన్ దర్శమూర్తి V. గంగుప్పామి నాయుడుగారి ద్వారానే ఈ పుస్తకం అచ్చుకావడానికి కాగం కాగిత కైంకర్యం పూర్తిగా.

శ్రీమాన్ K. అజ్ఞాపరైగారు మిగతా అర్చులు తరించినవారిలో స్మరణీయులు. పుణ్యక్షేత్రం తిరుత్తవేలో వుంటూ బుగ్గలో వున్న శ్రీ శంకరమఠ పునరుద్ధారణకు పూనుకున్న పుణ్యక్షులు. శ్రీ కాంచికామకోటి పెద్దరి అనుగ్రహమునకు పాత్రులు, నాకు మిత్రులు. వారిని గురించి ఎంతో చెప్పాలనుకున్నా చెప్పలేక పోతున్నా. వారు బుగ్గలో శ్రీ శంకరమఠమునకు చేసిన, చేస్తున్న కైంకర్యం చెప్పే దానికన్న అందుకే వారు పుట్టారంటే సరిపోతుంది.

శ్రీయుతులు దువ్వూరి శాస్కరరెడ్డిగారు మీంజూరు హైస్కూలు హెడ్మాస్టరుగా ఉంటున్నారు. వారు నేను ఒక్కటిగా చదువుకున్నాము, ఒక్కటిగా వుంటున్నాము. కష్టాల్లో వస్తాల్లో అట్లాగే.

అదరించి దయతో పదభిప్రాయములను అనుగ్రహించిన శ్రీరశ్మి రత్నగిరి శాలమురుగనడిపై స్వాములు, తిరుక్కురక్ అభిమానులు. మూలాన్ని తెనుగుజేసి వందుకు వారు నాపై చూపిన కవికరమే ఈ గ్రంథమునకు వారిచ్చిన పదవి ప్రాయము.

శ్రీమాన్ విద్యాన్ మాచర్ల. దేవరాజన్ M. A. గారి తోర్పులు చదువునకే రానిది. వాస్తవంగా వన్నొక తమిళ పండితునిగా తీర్చిదిద్దారంటే ఆశ్చర్యపడవలసిందే. అంతగా ఈ అనువాదమునకు తోడ్పడ్డారు. వారితో జరిపిన విశ్వ సంప్రదింపులే ఈ కావ్యపు విందుదనం.

పూజ్యశ్రీ H. నారాయణరావుగారు నాకు మిత్రులుగా ఉన్నా, పూజించదగ్గ వారు. వారి ఆలోచనలు, సలహాలు నాకు మాత్రమే గాక, ఎల్లరికూ మార్గదర్శకం. చక్కని అంగ్ల వైద్యుడు, అంధ్రములో తగ్గని పాండిత్యము వారిది. వారి చూపు తోనే నా రచనలన్నీ రూపుదిద్దుకొన్నవి.

శ్రీరామాపురం హైస్కూలు హెడ్మాస్టరుగా ఉన్న విద్యాన్ ఇమగుర్తి మువరత్నం నాకు మిత్రరత్నం. నా కన్నా చిన్నే, విద్యలో పెద్దవారు. దిగ్గిల సంపాదించడం వారికి క్రీడారంగం. చదువులపట్ల.

తిరువళ్ళూరు వియోజకవర్గ శాసనసభ్యులు దృఢచిత్తులు, కార్యసాధకులు, గౌరవపీయులు శ్రీపట్టాభిరామన్ గారు నే జేపివ తిరుక్కుర్క్ తెనుగు అనువాదము వివి రాజకీయంగా వారు చేయగలిగిన సహాయం చేస్తున్నందులకును,

ఎవరి ఏమడగాలో చేతగాని నన్ను వలుగునికి పరిచయం చేయించి, వారిచే సహాయం చేయించి నా శ్రేయస్సునే ఆశించే మిత్రుడు కలవ V. మువరత్నం నాయుడుగారికివి,

అప్పీ జరిగి, అత్యు ముచ్చటగా లేకుంటే అయిదవకవం లేనట్టుగా వుంటుంది. అలా చేయక గ్రంథాన్ని ఏ విధంగా ముద్రించాలో, ముద్రించే నైపుణ్యం కలిగి, కవుల మన్ననలకు పాత్రులుగా మన్న ధవికొండ శ్రీధర్ గారికివి,

మద్రాసు విశ్వవిద్యాలయ తెలుగుభాషా విభాగాధ్యక్షులు, పూజ్యశ్రీ గంధం అప్పారావుగారు, M A. Ph D. సాహార్యంతో నన్ననుగ్రహించి ఇచ్చిన సదలి ప్రాయమునకు సహస్ర నమస్కారములు. అందరికీ ఈ విధంగా కృతజ్ఞతలను అందజేసుకుంటున్నాను.

విద్యాన్ శ్రీ మేడూరి రామశేషయ్యగారికి అందరికివలె కృతజ్ఞత చెప్పి వారి ఋణము తీర్చుకోలేను. నా రీ పుస్తకాన్ని అమూలాగ్రం పరిశీలించి సలహాలు, సవరణలు సూచించుటమేగాక, నా జీవితములో ఏర్పడ్డ ఒడుదుడుకులకు వదుమిచ్చిన దిట్ట, సహనశీలి. అతనొక గొప్ప జ్యోతిష్కుడనే విషయం ఎక్కువ మందికి తెలియదు. వారివి మరువలేను.

— గురుచరణ్

ప్రస్తావన

ఇప్పటికి రెండువేల యేండ్లనుండి అనుకృతంగా వివరస్తున్న తమిళవేదము తిరుక్కురర్. చతుర్విధ పురుషార్థములలో మొదటి మూడింటినే గ్రహించి 1330 వద్యాలలో నొక్కి వక్కాణించే చక్కని ప్రామాణిక గ్రంథము.

శ్రీమద్భగవద్గీత, బైబిలు, కురాను వంటి మతగ్రంథము కాదు. శావప్పటికి అంతకన్నా ఎక్కువ మర్యాదనే సర్వత్రా ఇది సంపాదించుకొన్నది. మన శతక వాఙ్మయములో దీనిని జనకట్టి భారతముతో ముడిపెట్టుట సరికాదు. ప్రపంచములో దీని కనువాదము లేని భాష ఏదీ లేదు.

తెలుగు విద్వంశై ఆరవ గడ్డపై బెరిగి పెద్దవాడనైనందుకు దీర్చుకొన్న ఋణమే ఇప్పటికి ఈ తిరుక్కురర్ తెనుగు అనువాదము.

విద్వంశమైన వలయము గీయుటకు కేంద్ర మేంక యవసరమో స్వచ్ఛంద జీవి తము గడుపుటకీ గ్రంథమంత యువయు క్తమవి నా తలంపు. తత్కారణమే యీ తెలిగింపు.

తెలిగింపున వింపు పొంపుల వింపడము కవిబ్రహ్మలకు - కవి పారవ్యభౌములకీ తెల్లను, వారి వంస్పరణ ఫలితమే నా యీ సాహసము.

అనువాదం యెప్పటికీ అనువాదమే అనే వాదాని కిది దూరమై, మన వోటికి బట్టువది మనదైతే అదేవాదా నా కృషికి పదివేలు.

— గురుచరణ్

దై వ ప్రా ర్థ న

అచ్చమూలమైన దక్షరంబుల కెల్ల పేద వేద్యు డాది విశ్వమునకు	1
చదివినందుకేమి నఫలమ్ము సర్వజ్ఞా చరణములకు బూజ నలపకున్న	2
సుమన గమను పాద కమలమ్ములకు పేవఁ జేయువారి బ్రతుకు జేమ మిలను	3
వలయు వద్దులేని వాని పాదము లంద శాశ్వతముగ దొలగు సంకటములు	4
బంధ ము క్షుదగును ద్వంద్వ కర్మలనుండి విశ్వమయుని కీర్తి వినుతిజేయ	5
ఇంద్రియమ్ము లణచి యింద్రియాతీతుని సత్య మార్గమరయ విత్యసుము	6
విరుపమాను దివ్య చరణ పేసలు దప్ప మనసు శాంతి బొందు మార్గమరుదు	7
ధర్మవార్తియైన దై వమ్ము వద పేవఁ గర్మవార్తి డాట గలుగు నావ	8
చేష్ట యడిగినట్టి చెవి కన్ను ముక్కలు లష్టగుణుని మ్రొక్కనట్టి శరము	9
భవ మహా సముద్ర ము లీల యభవుని పాద మందుకొన్న వారికెల్ల	10

వ ర్ష మ హి మ

వాన గురియుచుండ వర్షిల్లు లోకంబు లందుచేత దాని నమృత మండ్రు	1
వాన కలుగజేయు ప్రాణి కోటికినెల్ల కూడు ఓళ్ళు రెండు కొఱత లేక	2
ఆకలి దహించు, లేకున్న, వర్షమ్ము జరిది దీరిగియున్న జగతి నైన	3
మడకబట్టి దున్న ముకురు రైతాంగ మదను లోన వర్ష మల్ప మైన	4
పాడ జేయు పాడు పడినట్టి వారివి బాగుజేయు నదియు వానయగును	5
వాన తొలకరింపఁ మానినచో పచ్చి గఱికయుఁ దలఁజూపఁ వెఱుఁచేరి	6
ఎత్తుకొన్న పీటి వివ్వవిచోఁ ముట్టు మేటి నంద్రమైన లోటుఁ బడును	7
దేవ పూజరేదు దినకృత్యములు లేవు వాన గురియకున్న వసుధపైన	8
తపముఁ జెడును దాన ధర్మంబు బడుగును పీరు జారకున్న, వింగి నుండి	9
పీరు లేకఁ జగతి విఱవగా దేరికి నూర దూట వాన బండకున్న	10

ముక్తులు

- తనదు ధర్మవథముఁ దప్పని ముక్తులఁ
బ్రస్తుతించు నెల్ల పుస్తకములు 1
- యతుల మహిమ లెన్న మృతులైన వారల
నెంచి చెప్ప సాహసించినట్లు 2
- కల్ల విజములఁ గనుఁగొని నన్యసించిన
మునుల కీర్తి లోకమునకు వెలుగు 3
- చిత్త మంకుశముగఁ జేసి యైదింటిని
వణిఁచు నతఁడు మోక్షమునకు విత్తు 4
- విగ్రహించుకొన్న నిష్ఠా గరిష్ఠుని
కమర ప్రభువె సాక్షి యందరమున 5
- చేయ దగ్గ పనులె చేతురు పెద్దలు
చిన్న లట్టిపనులు జేయఁలేరు 6
- వినుట కనుట వంటి విషయము లై దింటి
నెఱుఁగు జ్ఞాని లోక మెఱిగి యుండు 7
- ఋషులు తెప్పినట్టి విషయములేనాఁడు
మంత్రములుగ నేడు మహిమఁ గాంచు 8
- గుణము లనెడు కొండ గూర్చున్న వారికి
విజన దాగ్రహంబు విముఁసమైన 9
- కరుణ జూపువారె కష్టపెట్టకొకరి
బ్రాహ్మణులుగ జెప్పఁ బడెడువారు 10

ధ ర్మో ధ్వా త న

- ధనమువిచ్చు మోక్ష ధనము విచ్చును ధర్మ
మంతఃన్న పరిసినట్టి దేది: 1
- ధర్మవిష్ణు కన్నఁదగు మంచి లేదొందు
వీడ దానికన్నఁ గీడు లేదు. 2
- చేయఁదగిన విధులఁ జేయుటే ధర్మంబు
ధర్మమెవరి బ్రతుకఁ దగవు గాదు 3
- అత్యుత్తమ కన్న నన్యధర్మము లేదు
మెప్పు కొసముందు మిగత వన్ని 4
- ఈర్ష్య యాళ, కోప మెదలుటతోఁబాటు
వ్రల్లదములు లేమి పొడియొను. 5
- ధర్మమొకటే వచ్చుఁ దాఁ జనునప్పుడు
నేడు నాఁడు లెక్కఁ జూడఁదగదు. 6
- వల్లకి నొకఁడెత్త పైనుండు నొక్కఁడు
ధర్మ మింతె యనునుఁ దలచరాదు. 7
- ఉన్ననాళ్ళు మరువకున్నచో ధర్మంబు
భవము వడ్డగించు బండ యదియె. 8
- ధర్మమందె సుఖము తక్కిన దంతయు
సుఖముగాదు కీర్తి భాస్వమగును. 9
- అచరింప వలసినట్టి దగును ధర్మ
మాచరింప రావి దగును వింద. 10

గృహ మే ధి

- కాపురస్తుడన్నఁ గాపాడగలవాఁడు
ముఖ్యమతవి నమ్మి మువ్వరుండ్రు. 1
- పాడు, పేద, దీను లాదిగ మువ్వర
కందగాను గేస్తు డుండు నెవుడు. 2
- పితరు, దైవ మతిధి పేదలు కానైదు
ధర్మములను గేస్తు తప్పకుండు. 3
- వింద బడక నున్న దండఱికివి బెట్టి
కుడుచు నతవి గృహము కొఱతఁ వడదు. 4
- విర్మల మగుప్రేమ పీఠియు వియమము
లున్న కాపురమ్ము వన్నెకెక్కు. 5
- వీతితోడ విల్లు విలబెట్టు కొన్నచో
నన్ని ప్రకమలందె యజిఁగి యుండు. 6
- క్రమము దప్ప నట్టి కాపురస్తుఁడు మేటి
పొర తపము జేయువారి కన్న 7
- యుక్తరీతి ధర్మ యుక్తుడౌ గృహమేధి
యజ్ఞ యాగ ఫలము లనుభవించు 8
- ధర్మ మనఁగఁ జెల్లు దాంపత్య భావమ్మె
మాట బడమి కావి మంచి గుణము 9
- బ్రతుక వలసినట్లు బ్రతికినచో వింట
మింట మరలు విరిచి మెత్తురతవి. 10

ఇల్లాలు

తగిన గుణము లుండి తన భర్తచేతివి
మిగులఁ బెట్టఁగలుగు మగువె భార్య.	1
పత్ని గుణము లేక ప్రభ్యాతి యితరత్ర
నెంత యున్నఁ దన కదేమి ఫలము.	2
లేవి దేదిఁ భార్య జ్ఞానమ్ము గలదైనఁ
ఉన్నదేదిఁ గుణము సున్నయైనఁ	3
ప్రీతి కన్నఁ గొప్పఁ జెప్ప నేమన్నది
చూపు మానమందు మోపిరేవి	4
పతిని దైవముగను ప్రతమున్న యిల్లాలు
కురియు మన్న తామె కురియు వాన	5
తనకు గౌరవమ్ము తన భర్త గౌరవ
మరసి కాచుకొన్న యామె భార్య	6
కంచ వాటి ప్రీతిఁ గనిపెట్టిగా లేము
మాన మందు వారి మనసులేమి.	7
దప్పని పేషయందు ధర్మంబు దప్పని
సాధ్వి కమరలోక సౌఖ్యమమ్ము	8
పరువుఁ గాచునట్టి పత్నియే లేకున్న
నడక రీవిరాదు నుపురందు.	9
సాధ్వికిఁ దగినట్టి సంతాన మద్దిన
మంగళముగ గృహము మహిమ గాంచు.	10

వి డ్డ లు

- తెలియలేము మంచి తెలివైన విడ్డలు
కలుగు దావికన్నఁ గలిమి వేరు. 1
- ఏడు జన్మమలకు నేదోష మంటదు
ఏహ్యవడవి విడ్డ లింటనున్న. 2
- తన ధనమ్యు బండ్లు తన సంతతిని బుధులు
వారి వారి కర్మ వారి సుతులు, 3
- కన్నవిడ్డ తనదు చిన్నారి చేతులఁ
దులుపు కూడె యమృత తుల్యమగును 4
- తనువు పురికరించు తాకినఁ దన విడ్డ
మాటవిన్న చెపుల మధుర మగును 5
- వారి వారి విడ్డ గారాబు మాటలు
విన్న వినరు వీణ వేణురవళి. 6
- బుధుల సభల యందు పొగదొందునట్లుగ
తనయుఁదీర్పుటగును తండ్రి ఋణము. 7
- తనదు సుతుని ప్రతిభ తా మెచ్చుటకు ముందె
య్యర్పి జనుల మెత్తు రుత్సవముల 8
- కన్న నాటికన్న మిన్నగా నుప్పొంగు
తనయుని పొగడఁగ వివిన తల్లి 9
- ఎట్టి తపముఁజేయ విటవంటి పుత్రుండు
పుట్టె నవిన దీడు పుత్రు ఋణము 10

ప్రేమ

- తలుపు తాళమేది విజయంగ ప్రేమను
తాపు రూప మగుచుఁ బయలువెడలు 1
- దయఁదలంచు నరఁడు తనువెల్ల వెచ్చించు
నదియు దన్ని తనకె యనుచు దలఁడు. 2
- జీవి కెటుల దనువు గావలె విజయంగ
బ్రతుక పరియునన్న పరియు ప్రేమ. 3
- ప్రేమ యధికమైనఁ బెరవారు దమవారె
స్నేహమునకు నదియె చిహ్నమగును. 4
- అతని బ్రతుకుఁ జూడ నానంద మయమన్న
భ్యాతికెల్లఁ ద్రేమ కారణమ్ము 5
- పుణ్యమునకెగాక పురుషత్వమునకై న
పదల రాని దగును ననుద ప్రేమ 6
- ప్రేమలేని వానిఁ బీడించు దర్మంబు
ఎముక లేని ప్రాణి నెంద విడిము. 7
- చవటి నేలఁజెట్టు చివురించనట్టల
ప్రేమలేని బ్రతుకు పేలవమ్ము. 8
- అంతరంగమందు నమరనిచో ప్రేమ
బాహిరముల పరిస ఫలమదేమి? 9
- జీవమునకు ప్రేమ జీవమ్ము యదిలేని
వారి దేహ మ ప్రియంజరమ్ము. 10

ఆ తి థ్య ము

- జల్లు గాచి ధనము వినుమడించి యెల్ల
వతిథి నాడు కొనఁగ వగును జూవె. 1
- అతిథి బయటనుంచి యమృతమే యైన దా
నారగింప న్యాయ దూరమగును. 2
- ఆశ్రీకాళి నెఱిగి యాతిథ్యమిచ్చిన
వందుచేత లేమి నొందదెవడు. 3
- అతిథి రాక కలరి యాతిథ్యమిచ్చెడి
వారి యింట లక్ష్మి లెచి విలయ. 4
- అతిథి తినఁగ మిగులు వన్నంబు దినువాని
నేరి విత్తనంబు లేరి జల్ల. 5
- ఒకరి నుపచరించి నొకరికి నెదుర్కొడ్డు
వతఁడు దేవతాళి కతిథి యగును. 6
- విందు యజ్ఞమగును వితరణ ఫలితమౌ
యర్థిరహిత మింత యంత యనుట 7
- పెట్టలేని వారె చెట్టు పుట్టల జేరి
యాళ లెడలి వట్టు లలమ టింతు 8
- ఉండి యుపచరింపకుండెడి దారిద్ర్య
ముందు వజ్రాలందె మెండుగాను. 9
- అవిచమనెడు పుష్ప మాఘ్రాణమున వాడు
జూచినంత వతిథి లేచిపోవ. 10

ఇంపుమాటలు

కల్పవమ్మ లేని కిమ్మని మాటలు
విజముగన్న వారె నేర్చి యుండ్రు	1
నగుమొగమ్ముతోడ నయముగా మాటాడ
పీచి కన్న దాని చేవమెండు.	2
విధిత ధర్మమగును వినిపింప ప్రేమతో
నగుమొగమ్ముతోడ నయముగాను.	3
బాధ పరచునట్టి పేదరికము బాపు
తీపిగాను జెప్ప దెచ్చుకొన్న.	4
తొడవు లేని నుదురి దొరికిన మధురమ్ము
వినయ సంపదగల మనుజు తరికి.	5
పరుల మేలెఱింగి పలికిన పలుకులు
పాప మెడలజేసి చూపు విరతి	6
పలుకులందు మేలు కలుగంగ నయ్యది
గుణము దప్పకున్న గురుత్వమ్ము.	7
ఎదిరి కడురులేని యింపైన మాటలే
యిహపరాల రెంటి విచ్చి సుఖము.	8
ఇంపుగ నుడుచుగ కిడెను సకలమ్ము
బింద బూతులే బలుక పలయు.	9
ఇంపు మాటలుండ నేలలో పడషోక్తి
పండువదలి కాయఁ బట్టినట్లు.	10

కృతజ్ఞత

ఎట్టి ప్రతిఫలము నెదురుజూడకఁ జేయు మేలె గొప్ప మన్ను మిన్ను కన్ను.	1
కాలమెఱిగి జేయ గలిగిన మేలది చిన్నదైనఁ జగతికన్న మిన్ను.	2
అశలేక మేలుజేసిన గొప్పకు సాగరంబు గూడ సమము గాదు	3
కొంచమైన మేలు కొండగా భావింతు దాని మహిమ దెలియ దగినవారు	4
కొంతఁబట్టి మేలు గొలచుట సరిగాదు గుణము నందె దాని గొప్ప కలదు	5
ఇరుముందు సాయపడినట్టి మైత్రివి వీడఁరాదు మేలుఁ జూడవలయు.	6
అదుకొన్న స్నేహ మాపడఁ దొరికింప జన్మజన్మములకు జ్ఞప్తిగలుగు.	7
మేలు మఱువరాదు మేలుండు నందాక క్రీడు మఱువ పొడినాడు నాదె	8
తలకు మించి క్రీడుఁదలపెట్టి వారి దొ మేలు కొంత దలపఁ జాలి కలుగు	9
దేనినైన మఱువఁ దెలుపుండు బ్రతుకంగ మేలు మఱచి బ్రతుక పీలుగాదు	10

తాట స్థము

వక్షపాత మెదలి వర్తిండుచే న్యాయ మందులోనె సౌఖ్య మమరియుండు	1
న్యాయపరుని పొమ్ము నాశమ్ము గాఁబోడు తరతరాల వరకుఁ బెఱుగునది	2
ఇంద్రపదవి బుధుల కెక్కువ గాదెన్న దర్శ పక్షమునకుఁ దగవిదైన	3
వారి వారికున్న వారసత్వమె తెల్పు తగును తగదటంచు తథ్యముగను	4
కలిమిలేమురెల్ల కడుగునవే గావ బుధులు న్యాయపథము వదలరెందు	5
అంతరాత్మ న్యాయ మందించు చుండగా చెవిని బెట్టకున్నఁ జెడు వతండు	6
తగ్గు తగ్గుగాదు తాటవ్యపరునికి నెగుగాను దలప రెఱచుగాని	7
తూతు కఙ్ఠవిధము తూగివచ్చో బుద్ధి బుధుల కదియె తగిన తూషణమ్ము!	8
మనసు నుండిగాదె మాటలన్నియు వచ్చు మాట న్యాయమెల్ల మనసు విధము	9
వర్తకంబు పెరుగు వ్యత్యాస ముంచక పొంతమట్లు పరుల పొమ్ముఁజూడ.	10

అణకువ

- అమరులందు జేర్చు నణకువ యొక్కవి
వదసు నందు ద్రొక్కు మిడిసిపాటు 1
- ఊపిరున్న దనుకఁగా పాడు మణకువన్
కలిమికన్న దాని ఘనతి హెచ్చు. 2
- విద్య వినయమంచు విభుదుండు భావించి
మెలఁగుచుండు బ్రతుకు మెరుగు వదఁగ 3
- ఉన్న ధర్మమునకు ఓన్నత గానట్టి
విగ్రహ పరుఁజూడ వింగి వంగు 4
- అందఱికిని మంచి యణకువగా నున్న
మన్న వారి కధిక నన్నెఁదెచ్చు 5
- కూర్మ మట్టరాజును కొనువాని నీ జన్మ
జేరు జన్మములకు తోడు సుఖము 6
- వదలరాదు నాల్గు వదలిన సర్వమ్ము
మాటఁజార భంగపాటు వచ్చు 7
- మంచి మాటనున్న మర్యాద సర్వమ్ము
చెడ్డమాట నొకటి చెడును పూర్తి 8
- అగ్ని గాల్చు మచ్చ లాడును పూర్తిగాఁ
వన్నమాట మచ్చలార వెపురు 9
- కోప తాప మణచు కొనువాని జీమమ్ము
తవదిగానె జూడు ధర్మమెపురు. 10

న డ వ డి

ప్రాణమగును నడత ప్రాణమ్ము కన్నను
గౌరవమ్ము దాన గుగు గాన	1
తెలియఁదగిన దన్ని తెలిసియున్నను గావి
నడవడి పరిగామి నాణ్యమెడలు	2
ఇంటి గొప్పదనము నెఱిగించు నడవడి
మంచి చెడుగు దాన నెంచదగును.	3
మరచిన శృకులైన మఱినేర్పు విప్రుండు
ఓగు పడిన యెడల బాగుపడదు	4
లోభకెంత యున్న లాభమ్ము లేనట్లు
పైకిరాదు దుష్టవర్త నుండు	5
సత్త్వవర్తనమున సజ్జనుల్ వర్తింతు
దుష్ట వర్తనమున దోషమెఱిగి	6
మంచి నడతవలన మర్యాద హెచ్చును
తప్పు నడత వలన ముప్పు వచ్చు.	7
సత్త్వవర్తనంబు సౌఖ్యకా వీజమ్ము
దుష్ట వర్తనమ్ము దుఃఖకరము.	8
అనుచితంబు జెప్పరావార పురుషులు
మరుపు చేతనైనా మాటఁ మరచి	9
లోకపోక తెరిగి పోకున్న వాడెంత
చదువు జదివియున్న జనువనలై	10

ప ర దా రా వి ము ఖ త

- పరుల నాలిగోరు భావమ్ము నద్దర్శు
పరులయందు గానబడదు చూడ 1
- భ్రష్టులందు పరమ భ్రష్టుండు పరసతి
నశజేసి సమయ మరయువాడు 2
- నమ్మినట్టివాని నాలి గోరెడు
నలుగు నలుగుగాడు శపముగాని 3
- ఎంత వాడెయైన విసుమంతఁ జేయదు
పరసతులను గోరు భావమున్న 4
- పరసతి సుఖమబ్బు పని తేలికేయైన
తీరరాని నింద జేరు నరవి 5
- పగయు, భయము, నింద, పాపమ్ము నాలుగు
పరసతులను గోరువానితోడు 6
- క్రమము దప్పినట్టి గార్హస్థ్య ధర్మంబు
అన్య ప్రాంత గవయ నట్టి దగును 7
- కామ దృష్టి యన్య కాంతలపై లేమి
పురుష లక్షణమ్ము పుణ్యమగును 8
- జరిది పరివృతమగు జగమందు విఖ్యాతి
పరసతి భుజి బింద మరయరామి. 9
- పాప కర్మలెన్నో పనిగొని చేపినా
పరసతి యరిలాషఁ బడమి మేర్చి 10

ఓ ర్పు

- త్రవ్వవారి నైనఁ దరమోయ నట్టలే
తెగడుచున్న నోర్వ తగునటండ్రు 1
- క్రిదానర్ప దావి కీడు జేయమి గొప్ప
మరచుటంతకన్న మంచి దగును. 2
- బరిమిలోన బరిమి పగకువి మన్నింప
వతితి కీడమి మీదలందు మీద 3
- విందుదనము పీలొ మండంగ నెంచిన
వదలకొర్పు భద్ర పరుప వలయు 4
- మావికముగ గొండ్రు మన్నింతు వావివి
ఆడిపోసు కొండ్రు రాత్రగావి 5
- ఓర్వలేవి వావి కొక్కనాడె తృప్తి
యున్నదమక కీర్తి యొర్పుకొన్న 6
- చేయరావి తప్పు చేసిన వారికిన్
పీతి దప్పి శిక్ష నెఱవరాదు 7
- అత్రపడిన వావి యన్యాయముల నెల్ల
నోర్పుచేత గెల్పు ను క్తముండు 8
- అత్రగావి నోట నవదూరు మాటలు
వినుచు నోర్పుకొన్న మునుల సమము 9
- వినుచు మారకున్న వినరావి మాటలు
తనము జేయనేల నుపపడించి 10

ఓ ర్వ లే మి

- మంచివాడటంచు మహిమీకఁ బొగడొందు
క్రతువుబోతు తనము గూడకున్న. 1
- అర్జునంబులన్ని యార్జించినట్టలే
లేని యెడల యోర్వలేని తనము. 2
- ధర్మమూరుడైన దైన్యండు మాత్రమే
యున్న వారి జూచి యోర్వకుంట 3
- చేతగాని వాడె నీతిగా బ్రతుకంగ
వారుల సొమ్ముజూచి యోర్వకుంట 4
- ఓర్వలేమి వలన నుత్పన్న మగుముప్పు
విజ్ఞాలెఱిగి దాని విడచి యుండ్రు 5
- వైరులైన మంచి వర్తింతు కీచెన్న
కాచియుండు క్రతువు కాటుపేయ. 6
- కూడు గుడ్డ లేక పాదాను దనుదానె
యొరుల కీయ జూచి యోర్వకున్న 7
- క్రతువుబోతు వాని కొంపకు శ్రీదేవి
యదుగుడెట్టి మరచు నక్కనంపి. 8
- లబ్ధమైన ధనము అర్ధిక బోవును
తప్పుదారులందు ద్రిప్పజెట్టి 9
- క్రతువుబోతు మిగిలి కూర్చున్నదియు లేదు
మంచివాడు చెరుట మహిమి లేదు. 10

లో భ ము

- పరుఁ కున్న మంచి వస్తువు తనకవి
కోరు లోని చెడును కొంప మునిగి 1
- అప్పటి కగుదావి నాశించి విందకు
పాలువడరు ధర్మవరులు భువివి 2
- అల్ప సౌఖ్యమునకు నపహరింపగఁబోరు
బ్రహ్మ సుఖము గోరు ప్రాజ్ఞులెల్ల 3
- పేదనడియైనై న పెరసొత్తు నాశింప
డింద్రియముల స్థిమిత మెరుగు పఠఁడు 4
- విద్యలందు సూక్ష్మ విషయమ్ము లెఱిగియు
లోభ ముడుగకున్న లాభమేమి. 5
- ముక్తి గోరుకొన్న మోహంబు ధనమందు
వెంకు దెచ్చిపెట్టు వెతల నన్ని 6
- పరుల సొమ్ముచేతఁ బెరగదు తన సొమ్ము
పెరిగెనేని తుదకు తరిగిపోవు 7
- ఉన్న సొత్తు తరుగకుండెడు మార్గహా
యొందు సొత్తు కోర కుండు బగును. 8
- పీఠికి నెఱవొడు విద్వోధ పరులైన
పండితులను లక్ష్మి పడకరించు 9
- లాభమేమి లేదు లోభమ్ము గూడిన
వైభవమ్ము దాని నదలుకొన్న. 10

చాటు మాటలు

ధర్మవరుడటంచు శరియై త్తకున్నను
చాటుఁ బొకదేని నజ్ఞునందె	1
మంచి బలికి యెదుట మరుగున విండించు
కృతఁ కిట్లుఁగీడు గూడియుండు	2
చాటుఁబలికి విజము మాటు మఱగజేసి
బ్రతుకు బ్రతుకు కన్న మృతి సుఖమ్ము	3
చెప్పవచ్చు నెదుట చెంపనదర గొట్టి
చేటుఁ దలుపరాదు చాటు మాట	4
వారివారి ధర్మవర్తనం బెట్టిదో
చాటుమాటె దెల్పు త్తజమునందు	5
ఎదిరి గుట్టుఁజూచ నెంచిన తోడనే
తనదు గుట్టు బయట తానె బడును	6
ఇంపు మాటలందు విమిడిన ప్నేహమ్ము
చాటు మాటలందు సమసిపోవు.	7
ప్నేహితులకె చేటు జేసినన్ చాటుగా
పరుల యందు వింకఁ బొకనేల	8
వెనుక నొకటి బిడకు పనికి మారినవాని
ధరణి మోయునేమి ధర్మమునకు	9
తప్పు లెఱిగినంత దనతప్పు దెలిపిన
మెరుగుపడును బ్రతుకు మీదమీద.	10

వ్యర్థ భాషణ

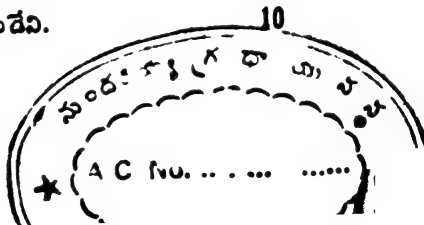

<p>ఫలమొకింతఁ లేక వ్యర్థంబుగాఁ బెట్టె-
వట్టి వాని లక్ష్య పెట్టరెవరు.</p>	1
<p>వ్యర్థ భాషణమ్ము వ్యథనిచ్చు వంచించి
పేషిహతులకుఁ జేయు చెరుపు కన్న</p>	2
<p>వదురుబోకటంచు నెదిరికి దెలిపింతు
వ్యర్థమైన దాని వ్యాఖ్యజేయ.</p>	3
<p>చెప్ప దొడఁగునేని చెత్తగా నేరేకొ
వష్టవదును వాని నాణ్య పువట</p>	4
<p>గొప్పదన మదెంత గూడిన వాడై వ
భంగపదును వ్యర్థ భాషణమున.</p>	5
<p>వత్తులేక బిరికి పామర్యుఁడనుకొన్న
పురుషుఁడెట్లు లగును పోల్ల గాని</p>	6
<p>దొడ్దవారి మాట దుడుకుగా నున్నను
పోల్ల మాట జెప్ప నొల్ల రొకటి</p>	7
<p>వత్తులేని మాట పర్కజ్జా లాడరు
వరికిలేని దాన ఫలిత ముండు.</p>	8
<p>వత్తుతంబు గోరు కాపు పారంగతుల్
విప్పలముగ జెప్ప నేర రొకటి</p>	9
<p>పలుకఁ దలకునేని పలుకుము పరిమీయ
పలము లేని పలుకు పలుక వలదు.</p>	10

అ ప కృ తి

- కృత కర్మఁడన్ని కృత్యంబులను జేయు
పాపమునకు వెఱచు వండితుండు. 1
- ముప్పు వలన ముప్పు మూడును గాబట్టి
విప్పు నొప్పు ముప్పు దప్పుకొనుము. 2
- విజ్ఞతయన దన్ను వేడింతు వారికిన్
చెడుపు జేయకున్న శిష్ట గుణము. 3
- ఒకరి కీవు కీడు నొనరింపఁ దంచిన
దాని పీకు ద్రిప్పు దర్శముండు. 4
- ఏమి లేవివాద నేనేమి జేపి న
న్నేమి యన్న వాని లేమి పూను. 5
- చిక్కు లొరుల కెప్పుడు చేయని వాడైన
చిక్కులందుఁ దాను చిక్కకుండు. 6
- దీర్ఘ వైరమునను దెరవుండు బ్రతుకంగ
దుష్ట కర్మవలన కష్ట ముల్పు. 7
- అడుగు లంటి పీడ వడయాడు వట్లుగా
చెడుపు విడువ దెప్పుడు చెడ్డవాని 8
- హాని జేయ వలని దల్పింబు గానైన
దనకుఁ దానె రక్ష దలంతులైన. 9
- చెప్పవచ్చు నతఁడు చెడిపోవఁదని యాది
చెడుపు వరుల కెప్పుడు చేయఁదని. 10

ఉ ప కృ తి

వాన కోరదేది వర్షించి నందుల
కువకరించు వార ఇందు రట్లు.	1
వివిధ వృత్తులందు విత్తంబు జేర్చుట
వీయ దగినవారి కిచ్చు కొఱకె.	2
ఉపకృతి సరియగు సుత్తమ దర్శంబు
భువివి లేదు మరియు దివివి లేదు.	3
ఉపకరించువార బున్నట్లుగా లెక్క
పాయ పడవివారు చచ్చినట్లే.	4
ఊరివారికెల్ల సువయోగవడు మయ్య
విండినట్లే దాత కుండు ధనము.	5
మార్గ మధ్యమందు మాధుర్య ఫలవృక్ష
మున్న విధము దాతకున్న ధనము	6
సకల రోగములకు సంజీవి మూలిక
ధనము దాతకున్న జ్ఞానము నందు.	7
దాతయైనవారు దారిద్ర్యమున నున్న
మాన రువకరించు మార్గ మతఁడు.	8
ఈయలేవి సమయ పేర్చడినప్పుడే
దాత పేదనంత దలఁతు తెల్ల.	9
ఉపకరించఁ దనకు నవకారపేయైన
కూలిజేసి యైన గొనుము దాని.	10

- లేవడి కిడు దావి పీవిగాఁ బావింక్ర
ప్రతి వలమ్మె మిగత వన్ని జూడ. 1
- అడుగరాదు మేలకై యున్న నొకవివి
ముక్తి లేదటన్న యుక్త మీవి. 2
- లేవడి యడుగంగ లేదవి నొప్పింప
కిచ్చువాని దగును హెచ్చు కులము 3
- పామకూతి తగదు పాయంబు గోరెడి
ముఖము నందు నగవు మొలకు దనుక 4
- శక్తివరుల శక్తి శమియించు టాకరి
దావి కన్న శక్తి దావి దీర్చు. 5
- అకలనెడి నొప్పి యంచుకే చేరదు
పంచి తినెడు గుణము నుంచుకొనిన. 6
- ఈవి వలనఁ దృప్తి నెరుగునే ద్రవ్యమ్ము
కూడబెట్టి విడచి కుములు లోలి. 7
- లేనివాని కిడక తనకు తానె తినుట
వరమ పీచమగును వస్తుకన్న 8
- దాపె కష్టమండ్లు లేవడి యడుగంగ
పీయలేమి కన్న వింపె దావు. 9
- దేహి యన్నవారి కాహార మిడుటయే
తనకు వెనుక మిగులు ద్రవ్యమగును. 10

కీర్తి

- ఇచ్చుటందు కీర్తి వచ్చుట కన్నను
పలిక మొందు లేదు బ్రతుకు నందు. 1
- చెప్పవారు మిగుల జెప్పుకొందురటన్న
పేదవారి కిడిన పెద్ద తనమె. 2
- మిగులు నట్టి దొకటి మేదిని సత్కీర్తి
యంతమగును మిగతవన్ని తుదకు. 3
- నించెనేని కీర్తి కలకాల మిల మీద
నమరవరుల కన్న వదికు దతఁడు. 4
- చావునందు కీర్తి శంఖంబునకు వోరె
ప్రాప్తమగుట గొప్ప పండితులకె. 5
- వెలయ వలయు కీర్తి వెలయంగ లేకున్న
మనుట కన్న మంచి మరుగు పడుట. 6
- కీర్తి లేనివారు కించపడుట మాని
దుష్ట దన్నవారి దూరనేల. 7
- యశము తోడఁ బ్రతుక సకముగాకున్నచో
కర్మసకము పలన గరిగె నంద్రు. 8
- కీర్తివరులు షట్టి మూర్తిరవించని
యట్టి నేల చవటి పట్టగాదె. 9
- బ్రతుకు కీర్తితోడఁ బ్రతికినవారిదే
కీర్తిలేని బ్రతుకు కేరళమ్ము. 10

క రు ణ

- ధవములందు ధనము దయతోడ మండుచే
వృద్ధునందు గూడ నర్థ ముండు. 1
- కరుణ కన్న మంచి కానంగ లేమొక్క
టాదరించు మతము లన్ని దావి. 2
- కరుణ గల్గినట్టి ఘనులకు లేనట్టి
దంధకార మందు కుండు బ్రతుకు. 3
- తనకు జరగదంచుఁ దలపోయగా నేరి
వరుల యందు తాను కరుణఁ జూప 4
- కరుణ కష్టములను కలిగింప దమటకు
వాయుమండలమ్ము వసుదె సాక్షి. 5
- కరుణ దొరఁగి మిగుల కష్టపెట్టినవారె
దుఃఖపడుదు రిప్పుడు తోడులేక. 6
- ఇహము ధవములేక వింపొందగాఁ లేము
వరము కరుణలేక బడయలేము 7
- అర్థ మెడలి మరల ననుభవింపగవచ్చు
కరుణ దొరగి మరల మెరుగుపడము. 8
- కరుణలేక ధర్మ కార్యంబు జేయుట
తోధపడకఁ జదువు పొత్త మట్లు. 9
- తన్న దలకువేచి, తన్నులు దిన్నది
తలచుకొన్న కరుణ తానె వచ్చు. 10

జీవహింస

- బలియ గోరి కాసు బలిజేయు జీవుల
వట్టివారి కెట్టు లమరు కరుణ. 1
- దాచనట్టి చేత ధన ముండనట్లుగా
మాంస భక్షణమున మరుగు కరుణ. 2
- సేన మన్నవావి చిత్తంబు రీతిగా
మాంస భక్షకునికి మానసమ్ము. 3
- జాలి యదివ ప్రాణి జంపమితోఁ బాటు
మాంస భక్షణమును మానుటగును. 4
- జీవహింస రేమి జీవిత ధర్మంబు
వంజా దారగింప నరక ముల్పు. 5
- మాంస మెవరు దినక మాచిన వారైవ
నమ్మువారు భువివి నమ్ముగారె. 6
- మాంస భక్షణమ్ము మానుట మంచిది
చింత జేయ ప్రణమె జీవి కద్ది. 7
- జీవులందు నెల్ల జీవు డొక్కడె గావ
చంపు తివరుడేవి పాదు జనులు. 8
- వేయి యజ్ఞములను జేయుట కన్నను
చంపి తినక యున్న చాలు నదియె. 9
- ప్రాణికోటి తక్తి భావావ ప్రణమిల్లు
ప్రాణ మాతకమును మాను వాని. 10

త ప స్సు

బాధలెల్ల నొర్పి వాదించకుండఁజే తపముఁ జేయువారి తత్వమగును.	1
తపము శాపసులకై తనకును తగువని వేషధారణమ్ము పెట్టి తపము.	2
తపము జేయువారి కుపదరించగనేమొ నన్యపింపరైరి సకల జనులు.	3
శావి వారిఁజెరుప నైవారిని గావఁ దలచినంత జేయ దగు తపస్వి	4
అనుభవింపవచ్చు ననుకొన్న రీతిగాఁ దపము తప్పకున్న తథ్యముగను	5
శాపసాళి క్రమము దప్పక వర్తింతు లితరు లీషణముల మతి భ్రమింతు.	6
పృథముఁ బెట్టి బెట్టిఁ బొల్పొందు లింగారు బాధ వడను వడను బోధపడును.	7
శాను నేనటన్న దానిని విడనాడు నతని గొల్చు జగతి సుతుల కృతుల	8
తపము దప్పవట్టి రైర్యమ్ము గలవాడు కాల యముని గూడ కాలదమ్ము	9
లేనివార లధిక మైనట్టి హేతువు వ్రతము సల్పవారు స్వర్పు మగుటె.	10

బా హ్య వే ష ము

రూర్తుఃకౌస్థిరముగ మూర్తితపించిన నతని చేష్ట తెలిగి యాత్మ వ్యవస్థ.	1
బొగడవచ్చు తన్ను గగనమ్ము దాకంగ నందులోని నత్య మాత్య తెలుక.	2
బొంము మేయవల్లె పురితోడతో నావు తిలమునకు తేయి తీవ్ర తవము.	3
నలియ నన్ను విచము వ్యాధుండు పొరనుండి దుష్టుడొడిగి చేయి దొంగ తవము.	4
రంపుకొనక నాళ నవ్యాని నమవారు దిక్కు మొక్కు లేక దిగులువరును.	5
విగ్రహించ లేక వియతాత్మ అట్లుండు వారిన్ను ద్రోహవరులు లేరు.	6
ఎల్లవి గురిగింత తెలుఁండు వలనవల్లు మంచివారి యందు నుని యొకింత.	7
మనము తేలిగాక మాటిమాటికి వీతి ముఖిగి తేలు అమలు మూల మూల	8
మూలకు తాదవిచ్చు ముచ్చటగానుండి వీతి ముదమువిచ్చి కోరియయ్యె	9
గౌరవ వర్ధు పెంచుకొనఁగ వర్ధు అగతి రోననున్న దాని శ్రోవిపుచ్చ.	10

దొంగతనము

- బ్రతుకఁదలకునేవి పరిహాస పదకుండ
ముదివి దొంగతనము మరచిపొమ్ము. 1
- దొంగిలింపకున్న దొంగిలించిన యట్లే
యట్టి తలపు మనమనందు గలుగ 2
- పెరిగినట్లు పెరిగి పెరిగిన దంతయుఁ
తరిగిపోవు దొంగతనపు దనము. 3
- చోర బుద్ధి వచ్చి చొచ్చుకపోయిన
బ్రతుకు కాలమెల్ల పతన మగును. 4
- జాలిగుండె కలుఁగ జాలదు చిప్పింప
దుష్టబుద్ధి కలుఁగ దొంగిలించ. 5
- పీఠిగాను బ్రతుకఁ జేతగా దొకవికి
యాళ గలిగెనేవి మోసగించ 6
- చిక్కవముగ బ్రతుక చేతైన వానికి
నవహరించ దలచు నెవము లేదు. 7
- మేర నెఱుఁగు వకఁడు మీరడు ధర్మంబు
మోర నెవమునందె బోరుడుండు. 8
- చోర వృత్తికన్న వేరెయంగవి యట్టి
వీరపురుగు చెడును శ్రీమ గతివి. 9
- దొంగవాని కిహమె దూరమై పోవంగ
విగ్రహానికి దక్కు వింగి మఱిము. 10

స త్య ము

- సత్యమేదియన్న స్వల్పముగా నైవ
దోషముండ నట్టి భాషణము. 1
- సత్య దూరమైన సత్యంబుగా వొప్పు
దోహదంబుగాగ దోషముడిగి. 2
- మనసు తెల్పు దాని మరుగుపఱచు వాని
చిత్తమందు సత్యము జీర్చురగులు 3
- అవ్వర మాడకున్న వాత్మసాక్షిగఁ దాను
మనలు సకల జనుల మనసు లందు. 4
- సత్యదృష్టి యాత్మ సాక్షాత్కరించిన
యజ్ఞకర్త కిన్న విజ్ఞఁ డతడు. 5
- విజముకన్న కీర్తి నిక్కరిలు లేవొందు
కష్ట రహిత మన్ని విష్ట లందు. 6
- విర్వహించినట్లే సర్వ ధర్మంబులు
విజము విజముగాను విలపుకొన్న 7
- అంగకుద్ది స్నానమాదిన సరిపోవు
వాత్మకుద్ది సత్య మందుటందె 8
- వెలుగులన్ని వెలుగు వెలిగింపజాలవు
నజ్జనా? వెలుగు సత్య మగును. 9
- అరయ సత్యమొకటె వరమార్చిమైనది
సత్యమునకు పాటి జగతి లేదు. 10

కో ప ము

- చెల్లె నెడలనై న చెల్లింపకుండుటే
కోపమణఁచుకొన్న గుణమవంగ 1
- అనువు గావించోట నాగ్రహించుట (చెఱు)
వంత కన్న నేర మనువు చోట 2
- కోప మెఱరి యందుఁ జూపుట సరిగాదు
కష్టములకు పదియె కారణమ్ము. 3
- మనసు కుములఁ జేయ మందహాసముఁ దీయ
అగ్రహించె శత్రువగు నిజంబు. 4
- కోరనేల రక్ష కోపముడిగనేని
కోరనేల కిక్ష కోపమున్న 5
- అగ్రహంబు కొల్చు నైనవారిని దన్ను
అంటుకొన్న సరకె మంట కొల్చు. 6
- అగ్రహమున కార్య మగునవి దలచుట
బిండును తనచేత బాదినట్లు 7
- విప్పు బెట్టినట్లు నొప్పించు చుండిన
నాగ్రహింప వలన దట్టి యెడను. 8
- లేక మైన మదిని లేకన్న కోపమ్ము
సకల మతని కడకు పొగిపచ్చు 9
- కోపగాదు మృత్యు కూపంబులోబడు
శాంతపరుఁడు మోక్ష సౌధ మెక్కు. 10

దు స్కృ త ము

- సకల సంపదలును నమకూరుటే యైన
నాద్యుల్లొ రకృత మాచరింప 1
- కంటుబెట్టి యొకఁడు కరిగించగా కీడు
బదులు జేయఁజోరు బుదులు దాని 2
- నీవు జేయకున్న పితృగు జేవిన
బదులు జేయుటయును బాధకరమే 3
- చెడ్డ జేసెనేని పిగు పడగవాడు
మంచి చేయుటగును మహిత 4
- అత్మ కష్టమట్లు నన్యుల కష్టాలు
తెలియ లేనివాని తెలివి తెలివె 5
- బాధ యగు నటించు జోధపడిన వెన్క
ఒరుల కట్టి బాధ నొనఁగ నేర 6
- ఎప్పు డెవ్వరికిని యెంత మాత్రమ్మును
చెడుపు దరిపకున్న శిష్ట గుణము. 7
- తనకు దెలియుగాదె తనబాధ యెట్టిదో
యెదిటి బాధలెందు తెలుగలేదు. 8
- నేడు పీవుజేయు కీడది విన్నంటి
స్వయముగానె రేపు వచ్చి చేరు. 9
- బాధలేని బ్రతుకు బ్రతుకంగ నెంచిన
బాధ బెట్టకుండా బ్రతుక వలయు. 10

అ హీ ర స

ధర్మములను పరమధర్మ మహింసయే యన్ని ధర్మములకు హావి హింస	1
ప్రాణికోటికెల్లఁ బంచి కుడిచెడు దాని పరమధర్మ మవిరి ప్రాజ్ఞలెల్ల	2
విరువమాన ధర్మ నిష్ఠయౌ యహింస నమము దానివెనుక సప్యమగును.	3
మంచి మార్గ మొకటి మహిమీద గలదన్న జీవహింస లేవి భావమొకటె	4
బ్రతుకు ద్రోపిపుచ్చి యశులౌట కన్నను మేలు హింస విడిచి మెలఁగు తెంతౌ	5
జీవహింసలేక జీవిండు నవ్వాని కాలయముడు గూడ కవికరించు	6
ఆత్మరక్షతై న నన్యజీవులఁ జంపు దుష్కృతమ్ము పరమ దోషమగును	7
అంతులేది భోగ మనుభవించుటతై న యోగధనులు హింస నొప్పుకొనరు.	8
హింసపరులు పరమహంసల పన్నిరి పీచ మానషులగ గోచరింతు.	9
ప్రాణహతకులుగ పరిణమించిన వారె తీరవట్టి వ్యాధి దిరుగువారు.	10

అ వి త్య ము

స్థిమగావి రెల్ల స్థిమచి మ్మవ బ్రతుకు కాంపెల్ల ఎవవ మరుచ.	1
అలఁ జాకఁదోవ కుదిమ్మ దోహి కదిమి నియిరెల్ల కాం మెకిది	2
కదిమి స్థిమ గామ కిదివ మెదివే యావరివ దిమ్మచి స్థిమం	3
కాంమేదొ కాదు కిది అంపమఁజాక దివవివమ్మ వాయువును వాకుచు	4
మమిది రాక వాంక వివరఁబడి మునె యిదిను రిదిమి విక్ర మఁజుచు	5
దిన్నది దివమునె మేల లేకదు వట్టి వింత దివియియి విక్రమము	6
కోర్కెఁబంతు నెప్పుడు కోటికిఁ బునెత్తి యా యి వుండుకాం మఁజుచున్న.	7
బ్రహ్మ మోదియిది గుర్తు వివరవ కోర్కె బ్రాహ్మ మున్నె రేపా జాచుచు	8
దివికోరు లేచి నిలివ రంపమ్మ దావు బ్రతుకు చుచి రన్నకేను	9
దేహావస్థియు ద్విత్వైది వాసమ్మ నెలుగలేక మీ మునులేని	10

స న్నామ స ము

దేవి దేవి నుండి దేవివి విడనాడు దావి దావి నుండి తనకు ముక్తి	1
ఉన్నవన్ని వడలుకొన్నట్టి వారల కపరిమిత సుఖమ్ము లనువునడును	2
వట్టిపెట్టుకొనుము పంచేంద్రియమ్ముల వదలిపెట్టవలయు వస్తువయము	3
సర్వమెడలు అగును సన్నాస వియమమ్ము మిగిలెనేది యొకటి తగులు నన్ని	4
పుట్టవందె రోత బుట్టిన వానికి వలసివట్టి దేది వసుధ లేదు.	5
నేను నాదలన్న దావివి విడనాడ సుదుల కలవిగావి ముఖము దక్కు	6
వట్టు విడువకుండు పట్టిన కష్టాలు వట్టు విడువ కాక వట్టుకొన్న	7
వదలిరన్ని మోక్ష వదలికి నన్నాసు లన్య జనులు దగిలి లాకలందు	8
తెంపుకొన్న నాక తెగిపోవు పుట్టుక యస్థిరంబు లాకలందు గలవి	9
అక్రయంప వలయు నాకలు దీరంగ నాక లేచివావి నాక్రయంచి	10

త త్వా ర్థ ము

నత్తు కానిదెల్ల నత్తను నజ్ఞాన కారణంబె జన్మ కారణంబు.	1
అంధకార మెదలి యనువగు పౌళ్యము నౌధ్య మెదలి నట్టి మానవులకు.	2
అజ్ఞాతన్ దొంగి విజ్ఞాతన్ స్థిరపద్ధ చేరువగును మోక్షసీమ తనకు.	3
బదు గెల్వగల్గి యాత్మానుభుతిని పొందలేని యెడల పుణ్యమేమి	4
దేవికత్తవ మెట్టిదై నను విజతత్వ మందు గనుటె జ్ఞాన మగునటండు. --	5
తాత్వికముగ విజము దరచి చూచినవారి మనసు మోక్షమార్గ మనుపరించు.	6
తత్వచింతనమున తత్వంబు దెలిసిన తిరిగి పుట్టినట్టి స్థితి లభించు	7
పుట్టి గిట్టినట్టి బుద్ధిహీనత బాపి మోక్షమిచ్చు బుద్ధి బుద్ధి యగును	8
ఏది వర్వమునకు నారారమో బాపి నట్టుకొన్న పుట్ట బాధ బడుగు	9
కామక్రోధ లోభ కర్మల నామమ్ము జెరిన చెడును వచ్చు జెరుగులన్ని.	10

అశ నర్వ జీవరాశి జననమ్ము వెలయ జేయునట్టి చిత్తనమ్ము.	1
కోరదలఁతువేచి కోడము పుట్టమి దాచిఁ గోర నాశ మానవలయు	2
అశలేమి కన్న నైశ్వర్యమే లేదు నేలపైన మరియు వింగిలోన	3
సుద్దమెల్ల యాశ కూన్యమై నప్పుడే నత్యవ్రతుల కద్ది పాద్యమగును.	4
నన్నుపించుటన్న సంకల్ప రాహిత్య మున్న గృహము వదలుకొన్న గాదు.	5
అశ రెవరినైన మోసగించును గాన దాచియందు భయమె ధర్మమగును.	6
అశలంబ దెగిన వడుగకుండనె తపః నలములన్ని లభ్యపదు విజమ్ము.	7
అశ లేచివాచి కగదాటు కలుగ పున్నవాచి కుండు దన్ని వెతలు	8
కష్టములకు కష్టకారణందై నట్టి యాశ దొఱగ దొరకు నమిత మఖము.	9
మేరు వారిగనేచి తీరచి తృప్తకు దూరమైన ముక్తి చేరువగును.	10

వి థి

కలసివచ్చువేళ కార్యంబు దోచున
కలసిరాని వేళ నలను దోచు	1
పేదవడఁగ బుద్ధి పెడదారి ద్రోక్కును
బాగువడగ పదియె పదును దీరు	2
చదునవలసినంత తదివియున్నను గాని
బుద్ధి విధిని బట్టి పోవుచుండు.	3
వృష్టి ద్వివిధమగును శ్రీవేరు ధీవేరు
వేరు బాటు కెల్లఁ విధియె నాంది.	4
గుణముగాని పన్ని గుణమౌను, గుణమును
గుణము గాకపోవు ధనము నంద.	5
రానివేళ రాదు రమ్మన్న నేదియు
వచ్చువేళ పోదు వలదటన్న.	6
ఇచ్చనట్టి వాని యిచ్చకు మారుగా
నేది వనుభవించ కాదు జూడ.	7
పన్న్యసింపకుంట పాగని వారెల్ల
విధియె కారణంబు వేరుకాదు.	8
ఇష్టమైన సంతసించెడి వారలు
కష్టమైన నేడ్వగాదు విధికి.	9
పిరి బలియ మగును విరువదు తప్పకో
నెందుదోప పచ్చి ముందు విండు.	10

- కలిమి, బలిమి, చెలిమి, కాపు, దుర్గము, మంత్రి
చక్రవర్తి కంగషట్క- మగును 1
- నిర్మయమ్ము, ఓవి, నిర్మలజ్ఞానమ్ము,
పట్టుదలయు నాల్గు ప్రభున కుండు 2
- అవ్రహ్మ త్త శిఖక నార్జవ మిమ్ముడు
మనుజ పతికి వలయు గుణము లిండు 3
- ధర్మయ క్తమైన దండన, శౌర్యమ్ము
మాన మంచు నెంచు మహిత విభుడు 4
- దాడినలిపి వలయు ధనము సంపాదించి
దాచి, కాచు వృపుని దక్షిడండు 5
- చూడ సులభుఁ డగుచు మన్నితముగ బియ్య-
భూపశ్రేష్ఠు నెందు బొగడు జగతి 6
- రోజు తప్పకుండ పూజింతు ప్రజలెల్ల
మృదుల ఫణి నొదవు మేదిసీతు. 7
- క్రమముతోడఁ బ్రజలఁ గాపాడు వృషపర్యు
రైవము గనె ప్రజలు దలఁతు రెల్ల 8
- తన్ను దప్పు జెప్పుదున్నను జెవియొగ్గు
మానవీంధ్రు ఓడ మహి వెలుంగు 9
- దక్షతయును, దాన, ధర్మంబు, దయ నాల్గు
గరిగి యున్న వృపుల వెలుగతండు. 10

వి ద్య

- అభ్యసింప వలయు నవివేకమును జాయ
నాచరింపవలయు నవిధంబె. 1
- అంతె యక్షరంబు లగు రెండు కన్నులు
వలయునండ్లు బ్రతుక వలయు నన్న 2
- కన్ను జన్మనన్న గరనిననే విద్య
శండ్లు వుండె విద్య గణపకున్న 3
- మోద మోదన గూడి భేదమ్యుతో జాయ
ప్రతిభ గల్గి సృష్టి పండితునకె 4
- అణిగి మణిగి విద్య నార్జింపవలె వెల్లి
నున్నవారి చెంత నొదిగి నట్లు. 5
- చల్లినంత వెలమ జలమూరునట్లుగా
చదివినంతఁ దెలివి జనులకుండు. 6
- చదివినట్టివారు వర్వత్ర బొగదొంద
చావు మూడుచాక జదువరేలఁ 7
- ఒక్క జన్మయందు నొదిగి నేర్చిన విద్య
యేడు జన్మములకు విచ్చు నుము 8
- తనవలె వినువారు తవియంగ గవి విద్య
పదలరేక బుధుడు వలపు గొనును. 9
- విద్య తరుగవట్టి విక్రత ధనసౌను
చారవోవు మిగత ధనము లన్ని. 10

అ వి ద్య

- జూదమాడినట్లు చదరంగ మదిలేక
చదువు కొనక వాడు నలుపు తెల్ల 1
- విద్య లేనివాడు వినివింపఁ గోరుట
పొత్తి మిచ్చినట్లు స్థన విహీన. 2
- చదువురాక యున్న చదివినట్లే యగు
పండితా? ముందు బలుకడేని 3
- చదువు లేని వాని కాస్త్రజ్ఞ లొప్పురు
తెలివితేట లెన్ని గరిగియున్న 4
- చదువురాని వాని పామర్య మంతయు
రంగ మెక్కి నంత తంగపాటె 5
- చనబినేరి విధము చదువని వారుంట
మదర పోషణార్థ ముర్విమీద. 6
- విద్య లేని వాని వింతపొగసు జూడ
మట్టిబొమ్మ కొలుపు బెట్టినట్లు 7
- జ్ఞానపరుని లేమి పూనుట కన్నను
మూర్ఖు వద్ద కలిమి ముప్పు దెచ్చు 8
- అగ్రజన్మదైన నభ్యసించని వాడు
విమ్మజందె యెన్ని నేర్పు లన్న 9
- ప్రజల వంచరించు పశువులుండెడు మాడ్కి
చదువు రానివాడు జగతి మంట. 10

వి సు ట

- సంపదలను భూరి సంపద శ్రవణమ్యే
యన్ని సంపదలకు వధిక మదియె. 1
- కర్ణములకు విందు కలుగ నప్పుడు జూచి
కడుపున కిడవలయు కవణ మింత 2
- వినెడువారు భువిని వీనుల విందుగా
వేయ సములు గాగఁ వెలయు చుండు 3
- చదువకున్న నైన చదువంగ వినవలె
నొరుగు వప్పు రద్ది యూతయగును. 4
- ఊతకణ్ణ విధము నొరగవీయని రక్ష
పెద్దలైన వారి బుద్ధి వివిస 5
- చిన్న విషయమైనఁ జెవియొగ్గి విన్నచోఁ
విన్నవఱకు నుంచి వెలయుచుండు 6
- విన్న దాచియందు విషయమ్ము లేకున్న
గొప్పవారు దాని జెప్పరెత్తి 7
- వీనుఁనఁగఁ జెల్లి వినదగ్గవే విన్న
చెడుగు విన్నఁ జెవులు చిల్లలగును 8
- శ్రద్ధగాను వినని దద్దమ్ము లేవ్వరు
వినగఁ జెప్పలేరు వినయ మొప్ప 9
- వినగ వేర్వ కొఁకఁడు తిన వేర్పుకొన్నచో
పుట్టనేమి వాఁడు గిట్టనేమి. 10

జ్ఞానము

- వాళనమ్ము రాః బోపిండు జ్ఞానమ్ము
పాధ్యవదవి కోట శత్రువులకు. 1
- బోవునట్టి వ్యర్థ బోకడఁ బోపిక
చక్కదిద్దు నదియె జ్ఞాన మవిన 2
- ఎవ్వరెవరి నోట నేమాట విన్నను
దాని మర్మమెఱుగ జ్ఞానమగును. 3
- చెప్ప వేర్చి, యెదిరి చెప్పిన దానిలో
సత్య మెఱుగుటగును జ్ఞానమవిన 4
- పొంగిపోక వ్యధల కుంగక లోకంబు
ననుసరింప జ్ఞాన మగునటండ్రు 5
- వలుపు రెట్లు జగతి వర్తింతు తానట్లు
తెలిపి బ్రతుకుటగును తెలివి యన్న 6
- జ్ఞాను లెఱుగ గలరు దేవినైనను ముందె
సర్వ జనుల కది సాధ్య వడదు 7
- లొంగ దగిన చోట లొంగుచే జ్ఞానమ్ము
మూర్ఖుఁ డెదురు దిరుగు ముప్పుఁగవక 8
- ముప్పుఁ దెలుసుకొండ్రు ముందుగా జ్ఞానులు
వారి నెదుర నెవరి నళము గాదు 9
- జ్ఞానమొక్కటన్న సర్వస్వ మున్నట్లే
యెద్ది కూవ్యమైన యెద్ది మిగులు. 10

దోష నిరోధము

- గర్వ మాగ్రహమ్ము కలుషమ్ము నిమ్మూరు
మృగ్యమైన వృద్ధి పొందు వతఁడు. 1
- స్వాతి కయము నల్పసంకోషము నప్రాత
దానము వివి తగవు ధరణి వతికి 2
- కొంచమైన నెవము కొండగా బావింతు
వింద కోర్వనట్టి పీతివరులు 3
- దోషకృత్యములకు దూరమ్ము గాకున్న
వంతరంగ శత్రువదియె మనకు 4
- రాక ముందె జాగరూకత లేకున్న
బ్రతుకు నిప్పుబిడ్డ వామి నొప్పు. 5
- దోష రహితుఁ డగుచు దుష్టుల దండింప
తప్పుగాదు చూడ ధరణి వతికి. 6
- లోభి గుణమె జాలు లోకమం దున్నట్టి
మంచితనము నెల్ల మంటగలువ 7
- దోషమందు గొప్ప దోషమ్ము లోభత్వ
మీరు జేయ దానికేది లేదు. 8
- హీన మెట్టి వారి కైనను స్వోత్కర్ష
మానుమట్లై మేలుగావి పనులు 9
- ఇతరు లెఱుగ వటుల వీప్పితార్థములందు
విధహస్తు నెదిరి జెడువ గాదు. 10

సాధు సాంగత్యము

ధర్మ వర్తనమున తనకన్న పెద్దల
గురుబట్టి ప్నేహ వర్తిగమ్ము	1
వదెడి బాధ బాపి వడనుండు బాధను
బాపువారి చెలిమి బడయ వలయు	2
అధిక లాభమెంచి అనలును పోగొట్టు
లోబిబుద్ధి బుధులొన లేదు	3
పునుడటన్న దగును దవకన్న పెద్దల
బాంధవమ్ము బడయు బిల్కియున్న	4
దీర్ఘ దర్శు లెఱుగు మార్గంబె లోకమ్ము
వారి పొందు వలయు వసుధ వతికి.	5
జ్యోతలేంద్రు సభను సమయజ్ఞా యన్న చో
శత్రు బలము లెప్పి సాగ కుండు	6
కొట్టి తిట్టి చెప్పు గుణవంతులను గూడు
వారి జెరువ నెవరి వశము గాదు	7
చొరపుజేసి చెప్పు గురువులు లేకున్న
తనకుఁ దానె చెడును ధరణి విఘ్నండు	8
మొదలు లేక లాభ మొదవదు చేరమ్ము
చెప్పవారు లేక స్థిరత రాదు	9
పెదకి దెచ్చుకొన్న విధమౌను బగతుర
బుద్ధి జెప్పు నొకవి వద్దటన్న	10

దుర్జన సాంగత్యము

- పెద్దటికము వెఱచు బుద్ధిహీనుల గూడ
చిన్నరికము వారి జేయఁ గడవు 1
- నేల నంటి యుండు వీటిరంగును బోలు
కూడు వారినంటి గుణములుండు 2
- చిత్తమందె దోచు మత్తమ గుణరాశి
స్నేహమందు పెరిగి చిగురువేయు 3
- మంచికెల్ల జూడఁ మనపె కారణమైన
చెలిమిలోనె దాచి జెప్ప వలయు 4
- చేరిక యెటులుండు చిత్తవట్లుండును
చిత్త మెట్లో యట్లు చేష్టలుండు 5
- సజ్జన సహవాస సంపర్కముల వల్ల
మనసు మంచి మార్గ మనునరించు 6
- చిత్తకుద్ధి మోక్షసిద్ధికి మూలమ్ము
స్నేహకుద్ధి సకల శ్రీలవిడుచు 7
- ఆత్మకుద్ధి సున్న వాచార్యులకనైన
నంపు కుద్ధి వలన వర్షసిద్ధి 8
- మనసు మంచిదైన మరుజన్మకును మంచి
మించు వింక చెలిమి మంచిదైన 9
- మంచివారి గూడ మంచి మంచమునెక్కు
చెడ్డవారి గూడఁ జెడుపె మిగులు 10

క ర్మ కౌ శ ల ము

చెడుటఁ బాగుపడుట చింతించి మొదలంట జేయ పరియు వెనక చింతనలదు	1
తెలిసి నట్టివాని కరిసి చెక్కించి తాఁ బానునేని కరిసి రాఁ దేది	2
వెనుకనేదొ వచ్చు ననుకొని యున్నది జారఁ విడచు కొనరు జ్ఞానులెల్ల	3
మానమునకు జంకు మహావీయు లెల్లరు దప్పిదములు జేయ నొప్పు కొనరు	4
వట్టుగానకుండ పనిజేయఁ బగతుర నరుపోసి పెంచు తీరునుండు.	5
కాని దానిజేసి కాకుండఁ జెరిపోవు నై వ దాని జేయఁ మాని చెడును.	6
దేనినై వ దీర దెలిసియే జేయుము పిదప జూతుమనుట వెట్టితనము.	7
చేతఁగాకఁ జేయు చేతల తెందఱు పూవి సాయపడిన పూర్తిగాదు	8
మంచి జేయఁ జెడుపు పొంచి ముండుక వచ్చు నెవరికీది చేయ నెఱుంగకున్న	9
వంప్రదాయమునకు పడిపడు పనులనే నిర్వహింపవలయు విందలేక	10

బ లా బ లి మి

- పని దొడంగ దాని పాటెంతో బంపెంతో
వగయు చెలిమి జాడఁ పరితమబ్బు. 1
- తవకు తగిన దానిఁ దగవెంచి చేపిన
చెల్లెనుండు తాను జేయు వసులు. 2
- ఉన్న శక్తి దెలియ కుత్సాహులై జేయ
తంగవడివవారు వడరు గలరు. 3
- తన బండ్లొ చాలు వనుకొని గర్వించి
తిరుగు వతఁడు జెనును త్వరిత గతిని 4
- జేరిక యని నెమలి తూరికలను బండి
విందేయఁ విరును మొండి యగును. 5
- కొంత కొంత యనుచు కొమ్మకొవకు జేర
కొమ్మ విరిగి వంత కూలిపడును. 6
- దావమైన నున్న దానిని గుర్తించి
చేయువాని విరికిఁ జెడుపురాదు. 7
- తప్పులేదు పరపు దగ్గిన మాత్రాన
పెచ్చుపెరగవట్టి పెచ్చుమున్న 8
- లెక్కలేక బ్రతుకు నొక్కని కెంతున్న
మన్న దున్న తీరె మన్న యగును. 9
- ఉన్న దెంతో దెలియ కువకార మొనరింప
వంతరించు శీఘ్ర మెంత యున్న. 10

కౌ ల ము

వగటివేళఁ గాకి వగడిచ్చు గూరిపై వేళ వృవతి కట్ట విడవ గరిది	1
అద నెఱింగి కార్య మాచరించిన జాలు ధవము మూటగట్టి దారమడియె.	2
వమయ పాదవముఁ గమవించి చేపిన పార్థవరుని దొకటి జగతి లేదు.	3
స్థాన మెఱిగి రాజ సమయమ్ము గుర్తించి యాచరించ నసుర హస్తగతము.	4
వేళజాతు చుండు వెక్కిన వడకుండ నేరిదలచువారు నేం నెల్ల.	5
పాదకుండు పొంచి సౌమ్యంబుగా మంట తగరు పొంచి నెదిరి రాకు విధము	6
బయట బరరు జ్ఞాన వరులెల్ల భక్తున నా అత్యమంచి కాల మనుసరింతు.	7
కాలమొకటి వచ్చుఁ గార్యమ్ము పొందిన నేచియుండవలయు వేళ నెఱిగి.	8
పాదక మగువపుడె పొందినవలయును పార్థవరున దెల్ల వత్సరముగ	9
కొక్కెర వలె రాజ చిక్కిన సమయమ్ము శక్రపులమ బట్టి జంపవలయు.	10

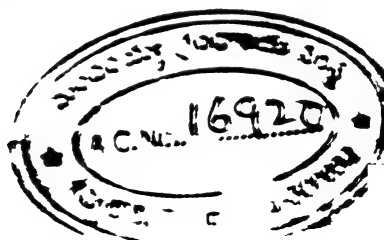
స్థాన విలము

మట్టివీరగారు తిట్ట తిట్టగ గారు తెలివొక పూలయ ముందు	1
అహవిరాళి వేయి అగతుల అహర్న దర్శనంబి గొలుపు దొలకువేది	2
అయ్య లేక యెవ్వ అయ్యు అవంత పాపవింతవేది పొడ వేయి	3
ఎది యాహుల్య కరకక తెలివోవు తగవు పొడవేది పొడవేయి	4
విశిష్ట కుమారి విది యేకగణ్ధ కుక్క గారి పోలకొ కలదు	5
రథము విశిష్ట రథముల పొగడు దాద పోలకొ కలదు	6
పాపము కన్న పాపము తెలివేది పొడ వేయి తెలు కుక్కము	7
పొడవేయి వండు పొడవేయి పొడవేయి యేది తెలియ గొలుపు వండు	8
కొల లేక లేక కొలక గాడున్న గొలక గాడు గాడు పొడవేయి	9
యొద్ద యొద్దోప యొద్దోప కరి అరకొక్క కక్క గాడు కలదు	10

విశ్వవింశతి

ధర్మ మర్మ కామ కర్మతోరాణ ప్రాజ్ఞతామత మర్మవివిధము.	1
మర్మమర్మ మంతమర్మ వివిధము మంతమర్మ వివిధము	2
విశ్వ తత్వ విశ్వ విశ్వవిశ్వము తత్వ తత్వతత్వ తత్వము	3
విశ్వ విశ్వ విశ్వ విశ్వము విశ్వ విశ్వ విశ్వ విశ్వము	4
విశ్వ విశ్వ విశ్వ విశ్వము విశ్వ విశ్వ విశ్వ విశ్వము	5
విశ్వ విశ్వ విశ్వ విశ్వము విశ్వ విశ్వ విశ్వ విశ్వము	6
విశ్వ విశ్వ విశ్వ విశ్వము విశ్వ విశ్వ విశ్వ విశ్వము	7
విశ్వ విశ్వ విశ్వ విశ్వము విశ్వ విశ్వ విశ్వ విశ్వము	8
విశ్వ విశ్వ విశ్వ విశ్వము విశ్వ విశ్వ విశ్వ విశ్వము	9
విశ్వ విశ్వ విశ్వ విశ్వము విశ్వ విశ్వ విశ్వ విశ్వము	10

కా ర్య ని ర్ణ య ము

- మంచి చెడ్డ లుపి మంచి తేనెకి వారె
వలయు కార్యమునకు బలముగాను 1
- వృద్ధిపఱచి పొమ్ము విఘ్నంబులకు వోర్పు
స్థిమిత పరుడె కార్య నిర్దిష్ఠుడు. 2
- తెలివితేట యిది తెగవుండి పేరాళ
లేని వాడె చేరనై న వాడు. 3
- తెలివితేట లెన్ని గలిగిన వాడైన
కార్యకర్త లనఁగ గాదు పుర 4
- వనితనమ్ము దెలిసి ప్రతిబంధముల కొర్పు
సాహసుడె కార్యసాధకుడు 5
- ఎవ్వరెవరు దేని నే విది సాధింతు
దాని తేయ విమ్ము వాని విలచి 6
- చేయవారి తరము చేష్టల తరమును
కాల తరము దెలియ కార్యమగును 7
- దాని దాని పనికి దాని వానిని జూచి
యప్పగింప కార్య మగును సూరె 8
- కార్య సూరు చెలిమి గొరవింపని యట్టి
నంశయాత్ము విడచి జనును లక్ష్మి 9
- ప్రతిదినమ్ము రాజు పనివారి కేమమ్ము
వదిగి తెలుసుకొన్న తెదడు సమధ. 10

చుట్టరికము

<p>లేమి నున్న తేర్చి ప్రేమను పాటించు
వారివలన బంధువర్గ ముండు</p>	1
<p>జుట్టరికము ప్రేమ చుట్టుకొన్నదియైన
బహువిధాల లాభప్రాప్తి విచ్చు</p>	2
<p>బంధుప్రితి లేని బ్రతుకెంతగా నున్న
కట్ట తెగిన చెరువు పట్ట విధము</p>	3
<p>బంధు వర్గమునకు పొందికగా నున్న
కలిమి మిగిలి నంత ఫలము గలదు</p>	4
<p>ఇచ్చి ప్రియము తోడి వింపుగా మాట్లాడు
వట్టివాని చుట్ట చుట్టరికము</p>	5
<p>దాతయయ్య కౌవశాపమ్ము లేకున్నఁ
జుట్టరికము లేనిదోటు లేదు</p>	6
<p>కాకి ముట్టదేది కలియక దనవారి
వట్టి వారికుండు వదియె కలిమి.</p>	7
<p>ఎల్లర నొకటి యేరిక చూడదు
చూపు వనుసరించి చుట్టముండు</p>	8
<p>బంధు నైరమున్న, పొందిక వద్దాని
కారణమ్ము దెలియ దీరిపోవు</p>	9
<p>కారణమ్ముఁ దెలిసి చేరదీయవలయు
పదలుకొన్న వాఁడు వచ్చి చేర</p>	10

మ ట పు

అగ్రహంబు కన్న వధికనౌ నేరమ్ము సంతసమున ముపు వంధవింప	1
మందగించు బుద్ధి మనుజుండు పేదైన ముపు జేత కీర్తి మందగించు	2
మానిపోవు కీర్తి ముపున్న వారికి కాపు దనులైన వత్యమిద్ది	3
భద్రమగునె కోట భయమున్న వానికి ముపు వాని కెట్లు మంచి గలుగు.	4
వచ్చు వెతల దెరిసి వారింప ముచివ చిక్కులందు జిక్కి రింతఁ జెందు.	5
ఎంత కార్యమున్న నేకాలమునగాని ముపులేని వాని మహిమె మహిమ.	6
జ్ఞానకమను గొప్ప సాధన సంపత్తి కలుగువాని కేది కాదు జగతి.	7
మెప్పు విచ్చు వమల మహిమింగి జేయక ముపువాని కెప్పుడు మంచి రాదు	8
సాగుచున్న నాఁడు జదువుము, ముపుచే కష్ట పడిన వారి గాథ లెల్ల	9
వలసి వట్టిదాని వదలక జింతింప వలసినట్లు లదియె వచ్చి చేరు.	10

దంధనీతి

<p>బంధుమిత్రులనెదు వక్షపాతము లేక
నుండదగిన దగును దంధనీతి.</p>	1
<p>మబ్బు జూచి బ్రతుకు మహిజీవరాసులు
ప్రజలు నృపుని జూచి బ్రతుకు చుండు.</p>	2
<p>వేదశాస్త్రములకు విప్రాశక్తిగ్లను
దంధనీతి యందె యుండు రక్ష.</p>	3
<p>భుజము దట్టి ప్రజల బుజ్జగించెడు రాజు
పదములందె తక్కి ప్రజల కుండు.</p>	4
<p>నీతి దప్పనట్టి నృపుఁడన్న రాజ్యాన
కాలవర్షముండు కరువు దీరు.</p>	5
<p>బద్ధబలము కన్నఁ గ్రమము కవికరమౌ
భువన విజయమిచ్చు ననని పతికి</p>	6
<p>ప్రజలకెల్ల రాజు భద్రమైనట్లుగా
దంధనీతిగావు ధరణి పతికి.</p>	7
<p>సక్షర మాలకించు సరళత లేకున్న
నీతి దొరగి రాజు గోతిఁబడును.</p>	8
<p>బాధ దీర్చుటకయి బాదించునది గాన
రాచకర్మ దుష్ట రక్షణమ్ము.</p>	9
<p>మానవేంద్రుఁ డిచ్చు మరణశిక్ష ఫలము
పైరువ కలపెత్తు పంటిదగును.</p>	10

దు ష్పా ల న

- కష్టపెట్టినట్టి దుష్టరాజున కన్న
హంతకుండె మెచ్చనైన వాడు. 1
- దోచుకొన్న విధము దొంగలు కత్తెత్తి
యప్పుడపుడు వన్నులరుగు రాజు. 2
- అనుదినమ్ముఁ దప్ప లరయవినోఁ రాజు
చెడును రాజ్యలక్ష్మి పుడియ పుడియ. 3
- సంపదలను ప్రజల నర్వమ్ము గోల్పోవు
ధరణి విడుదు దప్పఁ దండవీతి. 4
- కష్టపడుచు ప్రజలు కార్పెడి కప్పిరె
కరగడీయు వృషవి కలిమి లలిమి. 5
- వీతియె షీతివతి నెలకొను మార్గమౌ
వది దొంగ సర్వ మంతరించు. 6
- వావరేని యట్టి కనుమతి విధమౌను
పాలకుండు దయకు బాహ్యుడైన 7
- పేదకన్న బాధ పెప్పిరిగా మన్న
రాజు వీతి దప్పి రాజ్యమేల 8
- వీతి దప్పినట్టి వృషుడున్న రాజ్యాన
చెదిరిపోవు మఱ్ఱు చినుక బడక. 9
- పాడి తరిగిపోవు పతియింప రార్యులు
ధర్మ దూరుడైన ధరణి విడుడు. 10

భ యో త్ప న్న త

- తప్పు వరసి మరల దప్పుజేయని రీతి
శిక్షవిచ్చు రాజశేఖరుండు. 1
- బలముగాను పూని మలుపుగా శిక్షింతు
వీతిమార్గ మెరుగు వ్యవకులమ్ము. 2
- దిన దినమ్ము ప్రజలు దిగులొంద బాలింతు
ప్రభువు చెడగ జూడవలదు దినము. 3
- దుష్టడండు ప్రజలు దూరంగ నా రాజు
పెక్కుదినము లుండి పెరగలేడు. 4
- చూడ నలవిగాక చూచిన చిట్లుండు
ధరణి విభుని వీరికి దయ్యమండ్రు 5
- దబ్బరమ్ములాడు దాక్షిణ్యరహితుని
వద్ద నున్న కలిమి వృద్ధికాదు. 6
- క్రమముగాని శిక్ష కఠునైన మాటలు
ఁజెప్పమగును గోయ రాజు బలము. 7
- ఆదుకొనగ నుండు నాశ్రియలను రాజు
కోప పడినఁ గలిమి రూపు మాయు. 8
- కుదుటబరచుకున్న మొదటనే వైయ్యమ్ము
నెదిరి రాక నెఱిగి యదిరి చచ్చు 9
- దుష్టజనుల గూడి దుర్నితపరుడైన
ప్రభువే చాలు భూమి భారమునకు. 10

- కరుణ యనెడి దేవకన్యక, కనులలో
మెలుగుచుండ జగతి వెలుగుచుండు. 1
- లోకమెల్లఁ దయకు లోనయి వ ర్తిల్లు
భారమవని దయకు దూరమైన. 2
- ర క్తి లేదుపాట రాగమ్ము లేకున్న
చూపులేదు దయను జూడకున్న. 3
- ఎందుకున్న వేమొ యెరుగము ముఖమున
కరుణలేని వారి కండ్లు రెండు. 4
- కవికరమ్మో యగును కనులకు రమ్యత
యది దొంగ వృందై యగును కండ్లు. 5
- మట్టిలోన బుట్టు చెట్టుచేమ నముచు
కన్నులుండి చూడకున్న కరుణ. 6
- కరుణ గల్గినట్టి కన్నులే కన్నులు
కండ్లు గావు మిగత కన్నులన్ని. 7
- కరుణతోడ విత్తకర్మల పాటించు
వారి హక్కు యీ వ్రపంచమెల్ల 8
- కష్టపెట్టినట్టి కఠినాత్మలందును
దయను జూపుటగును ధర్మగుణము. 9
- వేడుకొన్నఁ జాలు విషమైన భక్షింతు
దయను లక్ష్యముగను దలచువారు. 10

గూ థ చా రి

విషయ మెరుగ వేగు విభాత గ్రంథము ధరణిపతికి నేత్రద్వయ ముటండ్రు	1
ఎచ్చబెవట నెవ్వరేమేమి జేతురో వేగుదెలియు టగును విరువి గలసి.	2
గూఠ మెరుగకున్న గూఠచారివి గూడి విజముఁ గవడు రాజు విజయమునకు.	3
శత్రు మిత్రు లింధు సర్వ పేవకులందు గుట్ట గనుట వృపువి గుణమటండ్రు.	4
కవివ జంకకుండ ననుమాన మీయక తెలియవలయు వేగు తెలువ కేడి	5
సన్న్యసించినట్లు వకలమ్ము కనుగొంచు చిక్కుకొన్న గుట్ట తెప్పరాదు.	6
విన్న మర్కమడిగి వివరమ్ముగా వేగు చెప్పవలయు దాని స్థిరముగాను	7
తెలిసినట్టి దానిఁ దెలియని విధముగా మారు వాని నడుగ మర్కమగును	8
వేగు వేగు గవని విధముగా మువ్వర మాటఁ దెలియుటగును మర్కమవివ	9
సత్కరింపరాదు నభయందు చారుని మర్కమెల్ల దాన మరుగుఁబడును	10

ప ట్టు ద ల

- ఉండుటవివ నొకవి కుశ్వాహ ముండుటే
పేరు దానికెట్టి పేరులేదు. 1
- వట్టుదలకు మించి పరమార్థమే గావ
వర్థ మెంత యున్న వ్యర్థమగును. 2
- పోయెనంచు దిగులు బొందరు గట్టిగా
వట్టుదలను చేత బట్టువారు. 3
- వట్టుదలను విడువనట్టివా రున్నట్టి
చోట దెలిసి లక్ష్మి చొచ్చుకొనును 4
- పీరు విండినంత విడువెక్కు దామర
యెంతకెంత శ్రద్ధ యంత వృద్ధి. 5
- ఆశయంబు గొప్పదై యుండనలయును
కావి కాకపోవి కష్టపడకు. 6
- ఎదురులేదు వట్టు పదలక ధీకొన్న
వెనుక దిరుగ దేను విశిష్టమలకు. 7
- మంచి స్థితివిబొంది మహిమీద నున్నట్లు
వట్టులేనివారు బలకలేరు. 8
- గజము పెద్దదయ్యు గర్జించి పైఁబడు
వృలికి వెలుచు దంత బలిమియున్న. 9
- వారి వారి బలము వారికుండెడి వట్టె
వట్టులేనివారు చెట్టు నములు 10

అ ల స త్వ ము

వెలుగు గలుగు గృహము మరిగిపోతున్నను
గోళ్ళు గిల్లకొన్న గ్రుడ్డిదగును.	1
అలసత కంసతను కలిగింతు తమ యిల్లు
విల్లుగాగనుండ నెంచవారు.	2
గోళ్ళు గిల్లకొనుచు కూర్చున్న కాపుర
మంతరించు వావికన్న ముందు.	3
ఇల్లు గవినపేరు గుల్లయైపోవును
మందు దగుచు యత్నమండితున్న	4
మఱివు, జాగు, విద్ర, మందతయను నాల్గు
చెడగ మందు వావి తొడవు లగును.	5
భ్యాతి తరుగకున్న ఓతిగా దలసత
పొందఁదగినదైనఁ బొందలేము.	6
పాఠమారులైన పవిపాట్లు లేకుండా
పోటుగాను విందమాట పచ్చు.	7
భవ్య గృహము నందు ప్రాల్మారి కేర్పడ్డ
శత్రువులకు పేన సజపలయు.	8
మరుగునదిన పేరు మెరుగొను శీఘ్రమై
మందముడిగి కార్యమగుచుదైన.	9
అరుగులందు దార విడచిన రాజ్యమ్ము
మరల పొందపచ్చు మందముడుగ	10

ప్ర య త్న ము

- పిలుగదటండు విసుగొందగా నేరి
 దాని కగును విలువ పూనుకొనిన 1
- పూనుకొన్న పనిని పూర్తిగా జేయక
 విలుపు వాని జగము విందజేయు 2
- ఉపకరింప గల్గు నుత్తమ గుణములు
 పాపాపాక్కు జూచి మోహపరును. 3
- పేడి చేతనుండు వాడి బద్ధమురీతి
 కార్య కూస్య దాద గల్గుచెల్లి 4
- నుఖము మఱచి కార్యముఖమున కన్నున్న
 వానివలన బ్రతుకు వన్నెకెక్కు 5
- పాపాపము దెచ్చు నంపదలన్నింటి
 వద్దిలేమి, లేమి కంతులేదు 6
- పోమరి యగువాని జొచ్చు మూడేవి
 లక్ష్యపరుని గూడి లక్ష్మి దిరుగు. 7
- లేకయున్న వింద లేదండ్రు యత్నంబు
 జేయవచ్చుటె వింద జేరు వతని 8
- విరియె శక్తువైన విక్రాంతి నెఱుగక
 పాటుబద్ధ కూరి లోటులేదు. 9
- పాపాపాక్కు తోడఁ నహకరించును లక్ష్మి
 పోమరి యగువానిఁ లేమిపూను. 10

ని బ్బ ర ము

దుఃఖములను పారదోలంగ మార్గంబు
నొవ్వకుండ జూచి నవ్వుకొనుటె	1
పొంగివచ్చు దుఃఖముల నెల్ల ప్రాజ్ఞుండు
మనసులోనె ద్రిప్పి మాన్పుకొనును.	2
కష్టములను జూచి కష్టవదవివారు
కష్టపెట్టగలరు కష్టములనె.	3
ఎట్టులున్న మార్గ మెద్దులాగును ఐండి
వట్టుఁబట్టి వెతలు పలచఁబడను.	4
వెతలు పేరుకొన్న మతి చలంపదయిన
వెతలు వెతలు వడెడు గతికివచ్చు	5
పోయెనంచు దిగులు పొందుటను తెలియ
రున్ననాడు లోభ మురుగువారు	6
కష్టములకె మేను కలదను పెద్దలు
తొట్రుపాటు బడరు దుఃఖములకు	7
నహుమనుచు వెతలు సహించి పౌఖ్యమ్ము
కోరకున్న దుఃఖ భారముదుగు.	8
సుఖము గల్గు పట్లఁ జొక్కిపోవవి వారు
వెతలు గల్గుపట్ల వెట్టిగారు.	9
కష్టమనుభవించ విష్టవడెడి వారి,
వైరులైవ జూచి గౌరవింతు.	10

మంత్రి

- సాధ్య సాధనములు సమయమ్ము న్వప్రజ్ఞ
యుచితమగును జూడ సచివునందు 1
- అభయ, మాలకింపు, ప్రభవమ్ము, జ్ఞానమ్ము,
తంత్రయైదు వలయు మంత్రి కెప్పుడు. 2
- సచివుఁ దెరుగవలయు సామ దానమ్ములు
చెదరగొట్టి మజలఁ జేరదీయ. 3
- స్థిరముగాను దెలిసి స్థిరముగాఁ జెప్పెడి
కార్యవాది మంత్రిగాఁగఁ దగును 4
- ధర్మమెరిగి మాట రాటిగ జెప్పెడి
కర్మకుండె మంత్రిగాగ దగును. 5
- ప్రజ్ఞతోడఁ శాస్త్ర పరివయంబున్నచో
వంతకన్న విజ్ఞ తరయ గలమె. 6
- ఎంత దెలిసియున్న విం సాంప్రదాయమ్ము
మరువ దగదు కార్య మార్గమందు. 7
- తనకు దెలిపిలేదు, వినమన్న వినదట్టి
వాని దిద్దగలుగు వాడె మంత్రి. 8
- మర్మమైనయట్టి దుర్మంత్రి కన్నను
పదియు కోట్ల మేలు వగతుడై న 9
- కాగం పనులైన కాకనే జెడిపోవు
చేతగాని మంత్రి చెంతమన్న. 10

వా చా ర త

మాటకారికనము మావిశే నంపద
నిలువలందు దాని నిలువనేరు.	1
మాట తోడవచ్చు మంచి చెడుగులన్ని
నిలుపుకొనుము మంచి వలుకు లెఱిగి.	2
మిత్రవరుల వోలె శత్రువులైనను
“ఓర” యనుటె మాట పొరవంగ	3
మాట తీరెరింగి మాటాడు మాటాడ
దానిలోనె ధనము ధర్మముండు.	4
పలుకజూన మారు బలుకని రీతిగా
తెలిసి పలుక నదియె పలుకనంగ	5
మధుర భాషణముల నెదిరి జెప్పిన దాన
మంచి నెఱుంగు నతఁడె మాటకారి.	6
వాగ్విలాస మెఱింగి వదరక విర్రీతి
పలుకు వకవి గెలువ వశముగాడు.	7
పనికి వట్ల జగతి పనిచేయు వాక్కుద్ది
కలిగి పలుకు నతఁడు పలికెనేవి.	8
అతిగ జెప్పు వారు మితభాషణముల
యుక్తి యుక్త మెరుగకున్న వారె	9
పరిమళమ్ము లేక విరివిన పూగుత్తి
చదివి వ్యక్తపరువ జాలకున్న.	10

సత్త్రియ

- తోడు మంచిదైన తోదాసు సంపద
 శిష్ట స్పృతి నకల పిరుల విచ్చు. 1
- అచరింప గవల దవక్తిర్తి దెచ్చెడి
 కార్యములను సర్వకాలమందు 2
- రాను రాను పైకి రాగోరు వారలు
 బొగడఁబడవి బనులఁ దెగడవలయు 3
- గానితోడ నెన్ని కష్టాల పాలైన
 చిత్త బలులు హీనస్పృతి దిగరు 4
- చేయరాదు వెనక జింతించు వసులను
 చేసియున్న మఱు చేయవలదు 5
- కన్నతల్లి యాకాలన్నను, దానికై
 తప్పవారి ద్రొక్క దగవు గాదు 6
- దుష్కృతంబు వలన దొర యొటకన్నను
 పేదపడిన శిష్టస్పృతి మేలు 7
- చేయదగని వసుల జేయంగ లాభమ్ము
 కలుగుటైన కీడు గలుగు మఱు 8
- దుఃఖపెట్టి యెరుక దోచిన ద్రవ్యమ్ము
 దుఃఖ పడగ జేసి తొలగిపోవు. 9
- మోసిగించు స్పృతి దాచిన సంపద
 యోదికుండరొవి నీటి విధము. 10

కా ర్య సి ద్ధి

సర్వకార్యసిద్ధి సంకల్ప సిద్ధియే అన్ని దాని యందె యైక్యమగును	1
చిక్కులందు బడమి, శ్రేష్ఠమ్ము పడినచో చొక్కి పోమి కార్యసూరు మతము	2
పూనుకొన్న పనిని పూర్తిగావింపక నిలుపుకొన్నవాడు నిందపాలు	3
చెప్పవచ్చు నెన్నో చెప్పిన రీతిగా ననుసరింతు వార లందు జూడ	4
క్రీర్తి చెచ్చువనుల కృతకృత్యులై నచో చక్రవర్తియైన సత్కరింతు	5
కోరు వారి శ్రద్ధ కొఱకఁ గాకున్నచో కోరుకొన్న దెల్లఁ గూడివచ్చు.	6
అకృతిగని యెంచ కల్పుగా నొకవిని తేరుమ కడచీరె తిరుగబెట్టు	7
శంక లేక వొకటి సంకల్ప తద్వికో వినుగు లేకఁ జేయ దొనఁగు రాదు	8
విష్ణుములకు వెఱచి విడవక వత్కర్మ పూర్తిజేయ వలయు పూనినట్లు	9
ఎన్ని యున్న లోక మెన్నడు, దృఢచిత్త మొందు లేని యెడల బెండుగావ.	10

కా ర్య దీ ళ్ల

- విర్ణయమున కెల్ల నిర్వాహ దీక్షయే
యాలింప దాని కనగుము 1
- అరింప దగిన దాలింపదు లెస్స
వేగపడగ మన్న జాగుచెడువు 2
- కార్యమెట్టిదైన కడతేర్చునలయును
సార్థ్య మెట్లొ యట్లు జంకువిడచి 3
- శ్రమశేషమున్న శ్రమశేషముండిన
వగ్ని కణము వార్చనట్టి విధము 4
- కలిమి బలిమిస్థలము కాలమ్ము వక్ష్వమ్ము
నెఱిగి జేయ వనులు మెరుగు పడును 5
- అగునొ కాదొ దెలిసి యగుచైన నద్దాది
పలికమెఱిగి జేయవలయువనిది 6
- అనుభవజ్ఞుడైన నదిగి జేసిన కార్య
మెప్పుటికిని నెడక మెప్పు వదయు 7
- కార్యమునకు తోడు కార్యమ్ముగైకొమ్ము
యేను నేను తోడ వీడ్చినట్లు 8
- అత్త కన్న మేలు నత్యంత త్వరగాను
కాని వారికోడ కలియుటగును 9
- తగ్గుదలను జూచి తడయక వెంటనే
వీరి దీర్చ వంది వీరి యగును. 10

దూత

- ప్రేమ నశ్చ-లమ్ము వృధేపీఠ సంక్రీతి
కలుగు నతఁడు దూత గాగ దగును 1
- ప్రేమ, ప్రజ్ఞ, విషయ విశ్లేషణ శక్తి
దూతకు వివి మూడు తొడవు లగును 2
- విదురులందు గొప్ప విదురుండు ద్యూతమ్ము
జ్ఞేతలేంద్రు లెదుట నడవు నతఁడు 3
- తగిన రూపు, తెలివి తరుదవి బిద్యయు
మూడు దౌత్యమునకు ముఖ్యమగును. 4
- ప్రియవదంగ జెప్పి వెగటును తప్పించి
నయము గూర్చు నతఁడె స్వయము దూత 5
- పీఠి విర్ణయమ్ము నిరతద విరీతి
దోహదమ్ములగును దౌత్యమునకు 6
- బాధ్యతెరిగి శాలవక్తమ్ము గుత్తించి
స్థానమెఱిగి పలుకు జ్ఞాని దూత 7
- సత్సృజన ర్తనమ్ము సఖ్యమ్ము తుల్యత
దూత లక్షణముగఁ జూతురెల్ల 8
- తప్పు బయక దెవఁడో తడబాటుగానై న
వాఁడె తగిన రాయబారి యగును. 9
- చావు మూడుచైన జ్ఞేతలేంద్రుల మేలు
గోరు నతఁడె రాయబారి యగును. 10

రాజా శ్రయము

- తగిలి తగలకుండ పెగ గాతుకొన్నట్లు
బ్రతుకవలయు నృపుని పాలనున్న 1
- కోరరాదు రాజు కోరెడి కోర్కెల
నట్టి యాశ్రయవకు నమరు పిరులు 2
- మెలగవలయు నెంతో మెలకువగా మండి
శంకరాగ మాన్పు శక్యవడదు. 3
- చెవిని జెప్పరాదు చేరి నవ్వగరాదు
విడిచి చెప్పునేవి వినుట మేలు 4
- మర్మ మడుగరాదు మర్మంబు వినరాదు
వినుమటన్న దానిఁ వినుట లెప్పు. 5
- ఊహ నరసి కాలమూహించి విన్నది
వినయముగను బింకె వెగటు విడక 6
- వినగ దగ్గ వాని వినిపించి వినరావి
వడిగనేవి జెప్ప దొడఁగ రాదు 7
- బాలుఁదనియు తనకు బంధుననియు నెంత
నలడు రాజ్యవదలి గెలిగిననైదు 8
- ఎన్నబడితి మమతు నేరైన జేయదు
సుస్థిరమతులైన ముజనులెప్పుడు 9
- ప్రాకవాళ్య మమచు పీఠికి దూరమై
నడచుకొన్న నదవివృత్తమగును 10

గు ర్తి ం పు

అంగములనె జూచి యంతరంగ మెఱుగు
మనుజుఁ దనని లోన మావికంబు	1
వనసు నందు నుండు మర్మంబు ముఖమందె
చూచి చెప్పు నతఁడు మరల కీడు.	2
చూచినంతలోనె సూక్ష్మమ్ము కవిపెట్టి
వాని గొనుము తమపునైన విచ్చి	3
ఉన్న తలపు చెప్పుకున్నను గుర్తించు
నతడు వేరె లొకు లందరందు	4
గురుతులన్ని జూచి గురి గావకున్నచో
కన్నులంగ మందు గన్నదేమి.	5
తనదు రూపుఁ జూపు దర్పణం బిట్టల
పదనమెత్తి జూపు హృదయ గతివి.	6
కష్ట సుఖములెల్ల గవనౌను ముఖమందె
దేవి జూచి మిగత దెలియవలయుఁ	7
అర్థమగును ముఖము నం దంతరంగమ్ము
ముద్రలెఱుఁగు వాని ముందు వియవ	8
పగయు, మైత్రి కండ్లు ప్రకటించుగావున
కత్తి పరియునంద్రు సంతృప్తిలెఱుగ	9
సూక్ష్మబుద్ధి యంచు చూపరు లెఱుగంగ
కండ్లుగాక వేరె కలదె చూడ.	10

స భ

- మాట పొందుఁదెరిసి కూటమ్ము గమనించి
వ క్తస్సుటముగాను వ్యక్తపఱచు 1
- మాట తేట లెఱుగు మహనీయులందఱు
నున్న చోటెఱింగి యుచ్చరింతు 2
- ప్రితివి దెలియలేకఁ జెప్పెడివారెల్ల
మాట దెలియవట్టి మోటువారె 3
- విషణ్ణులందు తాప విషణ్ణత్వమున్నచో
మూగ వోలెనుండు మూర్ఖులెదుట 4
- సుఖములందు గొప్ప సుఖమగు, పండితు
లున్న సభను మాట అడిగియున్న 5
- విజ్ఞులైనవారు వినుపించు సభలోన
వద్దవచ్చు వాని యెడ్డదండు 6
- చదువకొన్నవారి సామర్థ్యమంతయు
వండితాళి ముందె పరిమళించు 7
- ఆరికించు వారి వరసి మాటాడుట
వలికమున్న చేసు తాప్పినట్లు 8
- సభను మెప్పు గోరు వతురుండు మఱచియు
వలుకరారు మోటు వారిముందు 9
- మరిసమందు మధను జిలికిన విధమౌను
సాటిలేని వారి సభను బలుక. 10

స భా క ం ప ము

- వలుకులందు భవ్యభావమ్ము గలవారు
సభకుఁజికి మాట సడలరెప్పుడు 1
- చదివి వట్టివారి నన్నిరి చదివిన
చదువు వ్యక్తపఱచు బుధుడె బుధుడు. 2
- వగతు నెదిరి వోర, వలుపురు విద్ధంబు
విర్యముగా సభను విలువలేరు 3
- ఎఱిగినట్టి విషయ మెఱిగించి యెదిరిచే
యెఱుగ దగినదెల్ల నెఱుగవలయు. 4
- చర్చ జరుగువేళ సభలోన జంకక
బుధుల కెదురు విలువ చదువ వలయు 5
- వాడి బద్ధమేల తోడిమి దప్పిన
చదువదేరి సభకు ముదము విడక 6
- బేడి కత్తిబట్ట బెదురు వారెవ్వరుః
కాపు వరనమేల సభకు జంక 7
- ఎంత జదువుకొన్న నేహాను సభలోన
వ్యక్తపరుపకున్న ముక్తసరిగ 8
- చదివి జంకునెడల కాపు పొటవముండి
విద్యలామికన్న వెలితి యగును. 9
- చదివి జదువనట్లే కాపుజ్జాలకు జంకి
తెలియఁజెప్ప లేకఁ దెల్లఁబోవ. 10

రా జ్య ము

—o—o—o—

పాడి, పంట, ధనము, పండిత ప్రాచిన్యమున్న దాని రాజ్యమున్న తగును	1
కోరఁదగిన యట్టి భూరి సంపదలుండి దిగులు దీర వంద దేశముగును	2
వచ్చులిచ్చి వంశ వచ్చిన పోషించి తక్కి చెడఁదగును రాజ్యమున్న	3
అంతి కరుణారేక తీవ్రతారలు లేక కల కరుణ్యులేని రాజ్యముగును.	4
అంతరంగ కలహ మన్యాయ వర్తన రాజ్యహక్కులేమి రాజ్యముగును	5
పే యుపద్రవము నెఱుగక వర్చివన నష్టపడవి దగును నాదటన్న	6
కోరి కొంతఁబడి పీడికో నడుచుండి మ్మహాకరున్న పసురె వసుద	7
చక్కబట్టి, ముఱము, సంపద, సంరక్ష, శ్యాదిలేట కోర నకుఁబెట్టు	
పాటు కొంచెమైన పరిత మెక్కువయైన దేశమునకే పేరు దేశమునఁగ	9
పైన తెప్పినట్టి ప్రాథనమెఱుగున్న రాజు క్రూరుడైన రాజ్యముగునె	10

- ముఖ్యమగును కోట ముట్టడిండుటకును
ముట్టడింప దాగఁ మూల మదియె 1
- కుట్రమైన పీఠు, సువిశాలపు స్థలము
కొండ యడుపుచుండ కోట యగును 2
- పొడుపు, వెడద, దృఢత తొల్పొంది రివులచే
గూల్చరాని దగుచు గోట వెలయు 3
- ద్వార మల్పముగను దండుండ పెద్దదై
దోచగాని దగును దుర్గమన్న 4
- అరుం కలవిగాక వాహర సామగ్రి
కొరత లేచిచోటు గోట యండు 5
- సకలముండి దైర్యసాహసంపు భటుల
గూడుకొన్న దగును కోటయన్న 6
- ఏవిధముగాను నెదిరి కసాధ్యులొ
గట్టిపట్ట కోట ముట్టడింప 7
- ఎదిరి బలము లదర బెదిరించు పీఠులు
కుదురుకొన్న చోటు కోటయగును 8
- ఉన్న తావునందె యన్ని సాములు నేర్వ
శత్రువులను గెల్పు స్థలమె కోట 9
- పై గుణమ్ము లెన్ని దైకొన్న దగునేత
ఉండకున్న కోట దండగగును 10

ధ నా ర్జ న ము

<p>లెక్కలేనివాని లెక్కింప జేసెడి లెక్కధనముగాక లేడు వేరె</p>	1
<p>లేనివాని నెవరు లెక్కింప రెవ్వరు ఉన్నవాని గూడి నన్నుతింతు</p>	2
<p>ఎట్టి చోటనైన చిట్ట జీకటి బాపు నారిపోవి దీనమగు ధనమ్ము</p>	3
<p>ధర్మసమ్మతముగ ధనము సంపాదించ కామ మోక్షమెల్ల గలుగుగాన</p>	4
<p>దాన ధర్మములకు తగని సంపాదన వైతధనమ్ము గాదు వగవు దెచ్చు</p>	5
<p>ప్రభువు బొక్కనంబు, వన్నును సుంకమ్ము కప్ప మనగ మూడు పెప్పుగాను</p>	6
<p>దయకు బాట్టు తీర్థ చాక్షిణ్య మనుసేర కలిమి యనెడి దాది వలన పెలుగు</p>	7
<p>కరులబోరు జూతు కరజీవి గిరినుండి చేతనుండ ధనమా చేయు వములు</p>	8
<p>ఎదిరి గర్వమణచ బడునైన ఖడ్గమ్ము ధనముకన్న వేరె ధరణి లేదు</p>	9
<p>ధనమువలన గల్గి ధర్మంబు గామం వీతి దోడఁదాని నిలువకొన్న.</p>	10

పే న

- రథ గణాది యంగ రక్షణతో పేన
పెరిగినపుడె నృపుని పేరు పెరుగు 1
- పేన కొంచెమైన చెదరక బెదరక
నాలమందు విలచు మూల బలము 2
- అలరినోరి యెలుక లచి పైబడనేమి
యరగ ముప్పు రచిన పరుగు లిరును 3
- చిరికి పోక పైరి పేనకు లొంగక
మందు ముఖమె పట్టు మూలబలము 4
- అలమందు విలన కాలపురుషుని యైన
యెదిరి విలనగలుగు నదియె పేన 5
- దండుకుండవలయు దక్షత వియమమ్ము
తెలివి తెంపు నాల్గి ఫిరముగాను 6
- ఎత్తినచ్చువారి యెత్తును గవిపెట్టి
ముట్టించునదియె ముఖ్యబలము 7
- క క్రహీనమైన పైర్యమ్ము లేకున్న
శిక్షణమున పేన శ్రేష్ఠమగును 8
- వెలికి పేదరికము వినుగును లేకున్న
విజముగాను పేన విజయమందు 9
- బలము గల్గినట్టి ఖట రెండలున్నను
నడుపు నేకలేక చెడును పేన. 10

శౌ ర్య ము

- విజయవంతు మాదు నేతకు నెనురొడ్డి
నిలచినట్టివారి కిలం జారు. 1
- చెవులపిల్లి గురికి చిక్కు బాణము కన్న
నేను తప్పకొన్న యీటె మేలు
- శౌర్యమందు గొప్ప శౌర్యము పగతుని
దుర్దివంబులందు తోడుపడుట. 3
- చేత బింపెలేని చింతను బోగొట్టె
రొమ్మువగల యీటె రోషమొసగి. 4
- అదిరెనేని రెప్ప యెదురైన బాణమ్ము
లవణయంబున కదె యానవాలు. 5
- గాయవదని వాక్య గణియించి వీరుండు
వ్యర్థమాయె వెంట వ్యసనపడును. 6
- వీర కంకణమ్ము విధువిచే బడయంగ
ప్రాణమీయ వీరవరుడు గోరు. 7
- రాజు పెరిదటన్న రణరంగమున నుండి
వీరవరుడు రాడు వెన్ను చూపి. 8
- లక్ష్మ్యమునకు నునురు లక్ష్మ్యంబు జేయని
వీరుఁ దోషములను వెదక రెవరు. 9
- చావుఁ గోరుకొనును పాత్రమాట్లు కన్నుల
వీరు గారునట్లు వీరవరుడు. 10

స్నేహము

- చేయనేమి కలదు స్నేహమ్ము కన్నను
కర్మకన్న రక్ష కల దదేది? 1
- కుద్దమైన మైత్రి కుక్షపక్షము బోలు
కృష్ణపక్ష మగును క్లిష్ట మైత్రి. 2
- చదువఁ జదువ వయము పాఠ్యహౌ కావ్యము
చేరఁ జేరఁ సుఖము కష్టముల 3
- వత్సలాట గాదు నెవ్వరితో చెల్లి
హడ్డు మీరఁ గొట్టిదిద్ద నగును. 4
- పూనుకొన్న గాదు పౌండిక నొందారు
లైక్యభావ మందు నమరియుండు. 5
- మైత్రికున్న పొంపు మందహాసము గాదు
విరియవలయు హృదయ వీధియందు 6
- చెడుపు రాకఁగాచి చెడినప్పు డతవివి
వీడకుండు అగును తోడటన్న 7
- ఆర్థవడును చేయి గుడ్డ జారిసవేళ
వట్ట లొదవు మైత్రి యాపదలను. 8
- వర్వకాలమందు పాఠ్యమైనట్లుగా
నాడుకొనుటె మైత్రి కందమగును. 9
- ఇట్లు లిండు నాకు వీ రీతి నే నన్న
మైత్రి గొప్ప కపుడె మచ్చ బుట్టు. 10

స్నేహమును గుర్తించుట

- చెడుపులేడు చెలిమిఁ జేయకపోయిన
కుఱవమైతి వదలుకొనుట మంచి 1
- అరసి యరసి స్నేహమాదవి దోషమ్ము
చచ్చునట్టి వాధఁ దెచ్చిపెట్టు. 2
- గుణము, కులము, బంధుగణమును గుర్తించి
చేసినట్టి మైతి స్థిరము గాంతు. 3
- మంచి యింట బుట్టి మానంబునకు జంకు
వాని గొనుముదేసినై న విచ్చి. 4
- దుఃఖ వదఁగ జెప్పి దోషమ్ము బండించి
మార్గ దర్శకమగు మైతి గొనుము 5
- కష్టములను మేలె కలదండు, మిత్రత్వ
పెట్టి దనుచు కొలతఁబట్ట వగును. 6
- లభ్యమైన దన్న లాభమ్ము నొకనికి
దుర్జన వహవాన నిర్జితంబె 7
- వట్టు వదలఁ జేయుఁ బని జేయఁబూనకు
చిక్కులందు వారు చెలిమి వలదు 8
- అడుకొనని స్నేహ మాపద బంధున
చచ్చునపుడు దలువఁ జిచ్చుబట్టు. 9
- గుణము గల్గు చెలిమిఁగొను మెంతకైనను
ఇచ్చియైన విడుము తుచ్చ మైతి. 10

చ ను వు

<p>చనువనంగఁ జెల్లు సహాయించి యేదైన
స్వీకరింతునట్టి స్నేహితంబు.</p>	1
<p>స్నేహమునకు గుర్తు చెప్పకజేయఁజే
నొప్పుకొనుటె దాని గొప్పదనము</p>	2
<p>చెరిమి చాల నాళ్ళు చేసిన వలమేమి
చనువె లేకయున్న నలువ నొకటి</p>	3
<p>బాధ్యత గలదంచు పాటించి చెప్పక
చేయు పనిచి చనువె స్వీకరించు</p>	4
<p>తెలియని తనమనుచుఁ జెరిమితో వరికిన
హితుని తప్పు నోర్య హితమటండ్రు</p>	5
<p>చనువు వలన గొప్ప సంకటమేరాగ
వదలుకొనడు మిత్ర వరుఁడు దాని</p>	6
<p>మైత్రియందు ప్రేమ మాత్రమ్ము తెగరాదు
హితుని వలన బ్రతుకె హీనమైన</p>	7
<p>వినక నెవరు జెప్ప విశ్వసించెడు మిత్రు
ద్రోహపరచు దినమె దుర్దినమ్ము.</p>	8
<p>కాల కాలముగను గలపిన స్నేహమ్ము
విడచి వాని జొగడు విశ్వమెల్ల</p>	9
<p>ఎన్నిజేయ స్నేహ మెడబాటు గానట్టి
మిత్రులఁ బగవారు మెచ్చుకొండ్రు.</p>	10

దుర్జనమైత్రి

<p>కరిగి ద్రాగినట్లు కవిపించు ఖలుమైత్రి
కరిగినంత మేలు పెరుగనీక</p>	1
<p>కరిగినప్పు డుండి తొలిగిన దొరిగెడు
పేహ మున్నవేమి చెడిన వేమి.</p>	2
<p>సావి, దొంగవావి సరిబోలు వందురు
వలముగోరి చెలిమి సలుపువారు.</p>	3
<p>అవివి బారవట్టి యశ్వంబు సరిమైత్రి
యుండు దొకటె లేకయుండు దొకటె</p>	4
<p>కష్టములను నాదఁ గానట్టి పేహమ్ము
చెడినమేలె వృద్ధిఁ జెందకుండ.</p>	5
<p>అల్ప జనులతోడి యన్యోన్యమునకన్న
ప్రాజ్ఞులైనవారి పగయె మేలు</p>	6
<p>మాట మైత్రికన్న కోటికి లాభమ్ము
శత్రువుల గనుండి నడవు చెడవు.</p>	7
<p>విజయ మొనగు పనికి విఘ్నాలు గల్పించు
చెలిమి వదలవగును జెప్పకుండ</p>	8
<p>మాట చేతలందు కుర్కంబు గలమైత్రి
కలను గూడ వచ్చి కలతబెట్టు</p>	9
<p>ముందు బొగడి వెనుక విండించు దుర్జను
చెలిమి రెప్పపాటుఁ జేయవలదు.</p>	10

త గ ని మై త్రి

- పైకి చెలిమిఁజూచి పగ నెదవర్తించు
చెలిమి, జెలిమిగాదు కొలిమిగాని 1
- బనవారలట్టు లనిపించి నేరైన
వారి చెలిమి వారపవితఁబోలు 2
- చదివినంత రాదు సంస్కార సంపత్తి
మనసు మనసుతోడ మైత్రిగాక 3
- నవ్వు తొలకరించు నయవంచకుల మైత్రి
తలఁచికొన్న భయము గలుగు చుండు. 4
- చిత్త మత్తుకొనని చెలికాని మాటలు
విర్ణయింపరాదు విజమటంచు. 5
- మిత్రులవలె పేజుఁ మిగులంగ బలికినన్
పంచకంబు బయట పడున దెట్లా 6
- వినకు కాని వాని వినయంపు మాటలు
విల్ల వంగినట్టి విధముగాన. 7
- దండమన్న చేతి దాపున క్రూరాపు
మణఁచగలదు శత్రువైనవాడు 8
- కాని వాని యెడల కలపినట్లుండియే
తొలిగిపోఁ మెఱుగు తొందఱుగము. 9
- మోసగానితోడ మురిపించునట్టులే
తెంపుకొనుట చెలిమి కింపటండు. 10

అ వి వే క ము

- తెలివి హీనమంచు తెలిసెడిదేమన్న
చెడుపునంటి మంచి విడతుటగును. 1
- హీనమంచు గొప్ప హీనమ్ము నర్వదా
చెడు ప్రవర్తనమ్ము విడువకుంటి 2
- సిగ్గులేమి, లక్ష్య సిద్ధిలేమి, మూర్ఖమ్ము
మూడు కూడియుండు మూర్ఖునందు. 3
- చదివి చెప్పగల్గి, నది చేయకున్నచో
వాని కన్న బుద్ధి హీనుడెవడ? 4
- ఏడు జన్మములకు నెడ్డందు నరకమ్ము
నొక్క జన్మలోనె చిక్కబట్టి 5
- సీతి బాహ్యుడగుడు నిర్వహించిన కర్మ
చెడును లేవియెడల శిక్ష మిగులు. 6
- ఇతరు లనుభవించ వేతలండ్రు న్వజనులు
తెలివిహీనుడన్న కలిమి మిగిలి. 7
- నెట్టి కల్లు ద్రాగు విధమగు నవివేకి
హస్తమంచు లక్ష్మి యమరునేవి. 8
- బుద్ధిహీను మైత్రి శర్దయా గుఱమిచ్చు
తొలఁగునషడు బాధ కలుగరామి. 9
- మట్టికాళ్ళు బరువు మంచ మెక్కిన రీతి
బుద్ధిహీనుడేగ బురుల సభకు. 10

అ వ గు ణ ము

లెక్కకెక్కదేది లేకున్నఁ జెప్పగా లెక్కకెక్కు బుద్ధి లేకయున్న.	1
హీను దీయ దేది యిచ్చినన్ నద్దావి వుచ్చుకొన్నవాని పూర్వకృతము.	2
కుమతి తనకు దానె కుమిలిపోయెడు బాధ శత్రువులకు బెట్ట పాద్యపడదు.	3
నౌర్యమన్న దొకటి మహిమీద నున్నచో నన్ని దనకె దెలియనన్న మదమె.	4
చదివినట్లు జెప్ప చదవకఁ జదివిన చదువులందు బుట్ట శంకలెన్నె.	5
తప్పుఁగప్పు కొనకఁ దనువునే గప్పును గుణము లేనివాఁడు గొప్పగాను.	6
మర్మమెదలఁ జేయు మతిహీనుడగువాఁడు తనకుఁదానె క్రిడు నశుతవింతు.	7
వినమి చెప్పినట్లు తనకైన దెలియమి చచ్చుదనుక వెంట పచ్చునొప్పి.	8
బుద్ధిహీను దెవడు బుధులమాట వినడు తనదు మార్గమందె తాను పోవు.	9
లోకులున్న దన్న లోకోక్తి కాదన్న వాని దయ్యమనుచు పసుధ విలచు	10

క లి హ ము

కలిసి మెలిసి యుండు చెలిమివి బాధించు రుగ్మక కలిహంపు రూపమగును.	1
చెలిమి లేకయున్న చెడువుగాదొకవికి కలిహమాడరాదు కలుసుకొన్న	2
బాధలందు మిగుల బాధించు కలిహమ్ము విడచి వంత దాని వెలయు కీర్తి	3
కష్టములకు నెల్ల కలిహమ్మే మూలమ్ము దాని విడువ సుఖము కానే వచ్చు.	4
కలిహములకు దిగకఁ దొలగి పోయెడువాని గెలువ దలచువారు గలరె జూడ	5
కలిహ జీవనమ్ము గలవాఁడు బ్రతుకువ బాగుపడుటకన్న నోగుపడును.	6
కలిహమందె కన్ను గలవార లెప్పుడు వీతి మార్గమందు నిజము గనరు.	7
వగతు దూరమైన ప్రాప్తిండు సంపద లందు దాని చెడుగు లావహించు.	8
కలిహ దూరమైన కలిదు భద్రక దాని పెంచుకొన్న చెడువు ముంచుకొనును.	9
కలిహ వర్తనమున కలుగును కష్టాలు వీతి వధమునందు విధులు దక్కు	0

శత్రు శక్తి

అధికులందు కలహమాడుట దోషమ్ము అధకున్న దోష మల్పులందు	1
సానుటూరి, మైత్రి న్వరిమ్ము లేనట్టి వాని శత్రునెట్లు నదరినెట్లు	2
దానహీను, బుద్ధిహీను విర్లాక్షిణ్యు గెలువ నులభ మెట్టి బలములేక.	3
విరువఁ దాగ్రహమ్ము విడచు విదానమ్ము నట్టివాఁడు లోకు వందఱికిని	4
పీరియు వియమమ్ము విశ్య కర్మములేవి విందపరుని గెల్వ వందమంది	5
కన్నఁ గాననట్టి కామమ్ము కోపమ్ము నున్నవాని గెల్పు టుత్పవంబు.	6
ఇచ్చియైన కలహమేర్పడ జూడుము దగ్గఁబండి గుంబ ద్రవ్యవాన.	7
దురుజంబుతోడ దుశ్చేష్ట లరివద్ద రోకురెల్ల శత్రు ప్రీతివాఁడు.	8
సమరమునకు తృప్తి సాధ్యత నబ్బున్ది లేనివాడు శత్రువైన యెడల.	9
కాపు హీనుతోడ శతృత్వమందవి వాని నెట్టి కీర్తి పరిచిరాదు.	10

వి రో ధ వి రో ధ ము

- నైరచునెడు దుష్టవర్తన పరిహాస
మునకునైన పెట్టకొనఁగ రాదు. 1
- కలహ మాదనచ్చు విజకావితో నైన
పలుకులాడువాని పగను పలదు. 2
- తనకు బలము లేకఁ దనవారు లేకుండ
కలహమునకు దిగివఁ గలదె బుద్ధి. 3
- పగకునైన నెయ్యముగ జేసుకొనువాని
మంచిలోనె ఒగతి మహిమ వెలుగు 4
- తోడులేదు జూడఁ, తోదైన బగవాళ్ళు
వాళ్ళనొకని ప్నేహ వర్తిఁము 5
- కలసి ముందు వెనక కలహమాడుట కన్న
కలసి తలియనట్లు మెలఁగుటొప్పు 6
- అరయలేని వాని కగవాట్లు జెప్పకు
అలము జెప్పటోకు బగతునెకను. 7
- తలచుకొన్న పనికి ఎరిసిన సామగ్రి
జేరుకొన్నవానిఁ జెరువతరమె. 8
- ముందలచెట్లు నెల్ల మొరకలో గిల్లక
ముదిరినంత గదవ నొదవుటాద 9
- శత్రువులను వలచ శక్తిజాలని వాడు
స్వేచ్ఛగాను కావన పీల్చలేడు. 10

తో ప గ

- వీడ, వీళ్ళ గుణము వాదంగ దెలియును
ముందు దెలియదట్లే బంధు వగయు 1
- కత్తి నెత్తు వగకు నొత్తిలఁ బిరిలేదు
భయపడంగ వలయు బంధు వగకు 2
- బనవారి నైరమగుపించకనె చంపు
కుమ్మరి చెయినుండు కూసు విధము. 3
- అంతరంగ కలహ మారంభమైనచో
తుట్టిరికమె విన్నుఁ బట్టియిచ్చు 4
- చూడ చుట్టమయ్య కీడెంచువాఁడున్న
వాని వలన పట్టు ప్రాణహాని. 5
- బిక్కవడివ వారికై నచో కలహమ్ము
తప్పకొనఁగ లేము ముప్పురాక. 6
- కలిపినట్లే యుండు కలశమ్మునైమూత
జుంటి పగయునట్లే యిమిడియుండు 7
- అకురాయి యనుము నరగదీపెనీ మాడ్కి
పాడుబడును గృహము బంధుపగకు. 8
- అంతరంగ కలహ మేలు మాత్రమున్నను
దాని ముప్పు గొప్పగాను తోడు. 9
- నర్పమున్న యింటఁ సంపారమున్నట్లు
నమరనమ్ము లేక పాగు బ్రతుకు. 10

పెద్దల నవమదించమి

- విందఁ జేయకున్న వియతాత్మలను జూచి
జేను మంతకన్నఁ జెప్పలేము. 1
- అయ్యలైన వారి కవమాన మొనరింప
వారి వలన తెగవి బాధలబ్బు. 2
- చెడగనున్న, నేది నడుగకు పెద్దలఁ
జావుఁగోర కీడు సలుపఁజాలు. 3
- అయ్యలైన వారి కవమాన మొనరింప
తట్టి లేపనట్టు దండవరువి. 4
- తప్పి బ్రతుకలేదు ధరణిలో నెచ్చోట
శిష్ట జనుల మనసు కష్టపడిన 5
- బ్రతుకవచ్చు నగ్ని బడియైన, పెద్దల
నవమదించి బ్రతుక నలవికాదు. 6
- ఇంద్ర భోగమైన నేనామ శిష్టుల
మనసు కష్టపడిన మరుక్షణమ్ము 7
- అచలలైన వారి నవమదించిన వారి
యా ప్తి నా ప్తి సంక మంతరించు 8
- బ్రహ్మ చింతనుండు ప్రాజ్ఞుల కోపింప
రాజా తోగి యును రాజ్యమెదలి. 9
- చివుకుమనఁ జాలు పిద్దల హృదయము
లంగరక్ష లేవ్వి యాడుకొనవు 10

ప్రీ లో లుఁ డు

- ప్రీ వసునరింపఁ జెడుపొను, కార్యజ్ఞా
లిష్టవదని కార్య మిది యటంఁడు 1
- మగువలందు దగిలి మఱచిన సర్వమ్ము
వచ్చుదాని తన్నఁ వగవు హెచ్చు 2
- మగువ కఱఁగి యుండు మగవానికి ప్రొద్దు
సుజనుఁడు చోట కోభరాదు. 3
- మగువ కఱఁగ మోక్ష మార్గమ్ము కూన్యమ్ము
పూనుకొన్న వనులు పూర్తిగావు 4
- సతికి వెఱచు నతఁడు సతతమ్ము వెరచును
సాయపడుటకై న సజ్జనులకు. 5
- అమర పదవులందు నమరినవాఁడైన
వాతి కఱఁగి యున్నఁ బ్యాతిరాదు 6
- పొలితి మాటఁ విన్నెడి పురుషున కన్నను
మావచ్చెన్మన్న మగువ మేలు. 7
- మిత్రహిరము లేదు మిగలదు ధర్మము
లికిన మాట దాట నతని కెందు. 8
- పొలితి కఱగుఁ నతఁడు పురుషార్థముల మాని
పుణ్యకార్యములను తోనడంచు. 9
- దీర్ఘదృష్టియందు స్థిరపడ్డ వారలు
ప్రీ మోహమందు జిక్కుకొనరు. 10

వెలయాలు

- వేళ్య విసయమెల్ల వెలకోసమేగాన
ముచ్చటింపురెల్లఁ ముప్పుఁదెచ్చు 1
- వెలకు దగ్గప్రేమ వెలయాలు చూపించు
మోసపోకు దాని మోహమునకు 2
- వరుపుకాంత సుఖము, వడిరేయి దెలియక
శవముతోడ గలియు చందమగును. 3
- పానిదాని పొందు సత్యార్థ మెఱిగిన
వారు గోరుకొనరు వాస్తవముగ. 4
- గౌరవమ్ము గోరువారలు వెలయాలి
యందవందములకుఁ జిందిపోరు. 5
- పొంత తెలివితేట రెంతేని గలవారు
వారవనిత సుఖముఁ గోరుకొనరు. 6
- తలపునందులేక వలపించు వగలాడి
గూడువారు లేక గుండెవారు. 7
- మూర్ఖుడైన వాని మోహవి దయ్యమ్ము
వంచగించునట్టి వారవనిత. 8
- పిగ్గు లేనిదాని విగ్నేన కౌగిలి
పాప మంటగట్టు పాశమగును. 9
- జూదము. వెలయాలు, చోరత్వ మిమ్మూరు
పిరి దొంగు వాని స్నేహమగును. 10

త్రాగుబోతు

- క్రిత్తి మాయమగును, కేవల వడవగును
కల్ల ద్రాగు గుణముఁ గలిగెనేని. 1
- పెద్దవారి మంచి వద్దనుకొన్నచో
త్రాగి తండవాల నూఁగవచ్చు 2
- త్రాగువాని, కన్నతల్లియే రోసిన
నామ్మలైన వారి నడుగనేలఁ 3
- మానహీనుడైన మదుపానరక్తుని
చేష్టఁజూడఁ సిగ్గె సిగ్గుపడును. 4
- పైక మొసగి బదులు మైకమ్ము గొనునట్టి
మందబుద్ధికిమి మంచి గలుగు. 5
- నిద్ర, చావువాని నియమమ్ము సమహౌను
విషము మదువు రెంటి విధము నట్లై 6
- ఎఱుగనట్లు మరుగు మరుగున త్రాకిన
ఉమ్మివేతురతని నూరివారు. 7
- త్రాగుబోతువాఁడు త్రాగలే దనలేడు
తప్పు దాచ వాని తరముగాడు. 8
- దీపమెత్తి వీళ్ళ చేరిన చందమ్ము
త్రాగువాని మాన్పుఁ దరముగాడు 9
- బోదలేనివేళ బోదలో బిరియున్న
వానిఁజూడ బుద్ధి వచ్చునేమి! 10

జూ ద రి

చేప గాలిమందు జిక్కిదు విధమౌను
గేలుపు సిద్ధమైన వలదు జూదు.	1
ఒకటి వచ్చినట్టి యుత్సాహమున మారు
వదలు వాని బ్రతుకు బదిలమగునె?	2
దొర్లి పోవువాని దొడ్డగా నమ్మన
ద్రవ్యమెల్ల నెదిరి దారిబట్టు.	3
క్రీడుఁ మూడఁజేసి కీర్తిని పోగొట్టి
పేదనడఁగ జేయుఁ జూదమొందె.	4
హస్తకౌళిమ్ము నక్షపాదనమున్న
పేదరికిమె వచ్చుఁ జూదమాడ.	5
తినక బెక్కు బాధ లనుభవింప దగెను
జూదమందు జిక్కి చొక్కు నతడు.	6
తరతరాలి నుండి తనదాక వచ్చిన
యా న్ని జూదమాడ నంతరించు.	7
కల్ల లాడజేసి కవికరమ్ము బాపు
నాంది జూదమగును నరకమునకు	8
కూడు గుడ్డ సొత్తు కోవిదత్వము కీర్తి
మంచి గరియు జూద మంటుకొనిన	9
అరుచుండు జూద మోడంగ నోడంగ
బాధలన్న నాళ బ్రతుకునందు.	10

హెచ్చు తగ్గులందు వచ్చు వస్వస్థత వాత పితృ శ్లేష్మ రీతిగాను.	1
తిన్న దరిగెనందు దెలిసి భోంచేపిన మానవునకు వేరె మందు వలదు.	2
శీర్షమైన వెనుక జేపిన భోజన మల్పమైన పిండి యాయువునకు.	3
ఆకలి యగునప్పు డనునైన యాహార మెఱిగి నరిగ దిన్న మరుగు జబ్బు	4
కానిదాని దినక నైనది మితముగా వారగింప వ్యాధు లంబవండు.	5
అతిగ దినని వాని కారోగ్యమున్నట్లు అతిగ దినెడువాని కబ్బు జబ్బు.	6
రుచికి దిన్నయెడల రోగంబు లెక్కువై పెక్కు బాధంతవి లెక్కబెట్టు	7
జబ్బు, కారణమ్ము. శమనమ్ము గుర్తించి మందు నొసంగ వైద్య మార్గమగును.	8
వైద్యుడైనవాడు వ్యాధిని గుర్తించి వయసు కాల మెఱిగి వ్యాధి దీర్చు.	9
వ్యాధియు, పరివర్య, వైద్యుడు, రోగియు వైద్యకావ్ర పాటసంబు నాల్గు	10

వంశము

- మంచి యింటఁ గాక మానమ్ము సమదృష్టి
ఁకర గృహములందు వెదక గాదు. 1
- సత్యవిష్ట. లజ్జ. సద్వర్తనంబును
సంప్రాయమునకు సహజ గుణము. 2
- మాట సొగసు, ఓవి, మందహాసము మూడు
గుణములుండు గొప్పకులమునందు. 3
- గొప్ప యింటివారు తప్పు దారికి బోరు
కోట్లకొంది ధనము కూరుచైవ. 4
- ఇచ్చునట్టి గృహము నొచ్చిపోయినగావి
ప్రాత గుణము మిగిలి పరిమళింతు. 5
- మచ్చరాక బ్రతుక విచ్చగించినవారు
ప్రతిపక్షేనఁ బారువసులఁ దిగరు. 6
- పెద్దయింటి తప్పు పెద్దగాఁ దెలియును
చంద్రబింబమందు చాయ విధము. 7
- గుణము విడచి దోషగుణములఁ బాల్పిడ్డ
సంశయమందు బుట్టు సంశయమ్ము. 8
- పుట్టనపుడె మొలక మట్టిసారము దెల్పు
సంశ మెట్టి దగునొ వాక్కు దెల్పు. 9
- మంచి వలయునన్న మర్యాదవలయును
వినయ మననరమ్ము వెలియఁ గురిము. 10

మా న ము

- ఎంత గొప్పరై న దింటికీ దగకున్న
దానిఁ మానుకొనుటె మావసుగును. 1
- గొరవమ్ము కీర్తి గావలె వసువారు
మరువరాదు యింటి వరువు వెరిగి. 2
- పెరుగునప్పు డహము తరుగంగవలయును
తరుగునప్పు డహము పెరుగవలయు 3
- వదవి బ్రహ్మరై న పతిత కేశములట్లు
విజన చెడుట లోక విదితమగును. 4
- ఏనుగంటినాడు యెఱకయైబోవును
చెయరాని పనులఁ జేసినేవి. 5
- పూజ్యతయునురాదు పుణ్యంబు దక్కదు
తుంటరులగువారి వెంటఁదిరుగ 6
- అడిగి బ్రతుకవేరి వనమదించెడివారి
చెడినమేలె వారి వరుగకుండ 7
- చెడియు గొరవమ్ము తీవించుటన్నది
మందు దినుచు బ్రతుకు చందమగును. 8
- ఉసురు విడచు చెమరి యొక్కరోమముజాయ
ప్రాణమిడుదు రల్లె మావధనులు. 9
- మావరక్ష కొఱకు ప్రాణమ్ము బలిజేయు
వారి వెఱిగి అగతి ప్రప్తుతిండు. 10

పెద్ద రీ క ము

- ఖ్యాతి వారివారి కార్యమందానక్తి
వెలితి దానియందు విముఖుడైన 1
- జన్మ మందఱికిని సమనౌను కర్మలే
వారి వారి గౌరవమ్ము పుచ్చు 2
- పీఠమెక్కినంత పెద్దగా డబ్బుండు
పెద్ద చిన్నగాడు గడ్డి దిగిన. 3
- ఖ్యాతి తన్నుతాను కాపాడకొనుటందె
ధర్మపత్ని విదము విర్యముగ 4
- శ్రేష్ఠులైనవారె జేతురు చేసిన
చేయదగిన పనులు శ్రేష్ఠముగను. 5
- అల్పుల మదికంద దాహ్యుల శక్యమ్ము
పొందవలయు ననెడి బుద్ధులెల్ల 6
- అల్పులైనవారి కదికారమిచ్చిన
వ్యర్థ పనులజేయ సాహసింతు. 7
- అజిగియుండు గొప్పతనమెల్లరందును
చిన్నతనము గర్వ కిరమెక్కు 8
- పెద్దతనము గర్వ వద్దతి నెఱుగఁబో
దచ్చు దెచ్చు దాని దెచ్చుచుండు. 9
- తప్పు మఱు పెద్దతన మెప్పుడైనను
చిన్నతనము దాని తెప్పి దిరుగు. 10

ఆ ద ర్శ ము

<p>మార్గదర్శకులగు మహాషియులెల్లరు
పీఠిఁ దప్పనట్టి నిష్ఠవరులు</p>	1
<p>గుణమె గొప్పవారి ధనమగు మిగిలిన
ధనము లన్ని ధనము లనరు వారు</p>	2
<p>ప్రియము నయము భయము దయయు సత్యమ్ము
గొప్పదనము నైదు గుణులగును.</p>	3
<p>తాపసాంశమనఁగఁదగు నహింసావృత్తి
నేరమెన్నకున్న పీఠివృత్తి.</p>	4
<p>విషయపంతుడైన విక్రమపంతుండు
శత్రువులనుజేయు మిత్రువులుగ</p>	5
<p>శీలమునకు గుర్తు చిన్నలనెడనైన
తప్పు నెఱిగి దాచి నొప్పుకొనుటె</p>	6
<p>ఉపకరింపకున్న నవకారమెంతచో
శీలమున్నదనుచు జెప్పలేము</p>	7
<p>లేమి కాదు ధనము లేనంతమాత్రాన
గుణముఁ గల్గియుంటె గొప్పదనము.</p>	8
<p>గుణనమ్ముడు యర్వి మువిఁగిపోవగ నున్న
వాళయంబు దొలఁగ రడుగుగూడ</p>	9
<p>అర్హులందు నున్న వాదర్శ మెఱిగిన
ధరణి మువిఁగి పోకఁ దప్పుకొనునె.</p>	10

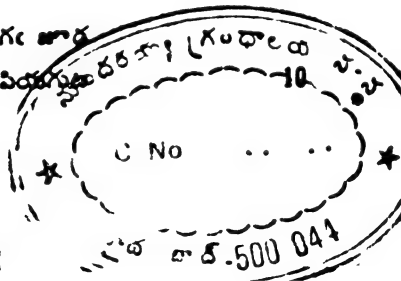
శ్రీ ల ము

అందఱియెడఁ గలసి యవ్వోన్మముగ మంఠ మగుణమునకు మండు మలభ గుణము.	1
కవికరమ్ము వంక గౌరవ మీరెండు చాటి చెప్ప వొకవి పద్మణంబు	2
కాదు దేహభావ మేదియు నమమన నద్గుణాః నమమె నమమవంగ	3
ఓతి వియమములను ప్రీతితో పాటించి మెలఁగువారి నెందు మెచ్చు జగము	4
పరసమైన కీడె న్నల్లరితోనాడ విరసమైనమేలు విజ్ఞలందు	5
ఉత్తములగువార లుండుటచేతనే మహివి మహియటంఁద్రు మట్టియనక	6
మాదివంటి బుద్ధి సూక్ష్మతయున్నను గుణములేమి పృథ్వి గణనమమ్ము	7
స్నేహముడిగి చెడుపుఁ జేపెడి ప్రజలందు ప్రీతి జూపుడుండు నీతిపరుఁడు.	8
కలవుగోఁతనము గణవైవ నావికి చిట్టచీకటగును నట్టవగలె.	9
బుద్ధిహీను వౌద్ధఁ దద్దయు ధనముంఁ మరికి పాత పాఠఁ బోషివట్టి.	10

లు బ్ధ త

- ధనము దొంతులందుఁ దగదేర్చి చతుసు
విర్దయుండు తివక వ్యర్థముగను. 1
- ధనమె మూలమంచు దానధర్మములేక
హివజన్మ మెత్తు నిర్దయుండు. 2
- కూడబెట్టుకొనుటె గుణమవి సత్కీర్తి
విదయలేవి జనులు భారమవని 3
- మిగతఁగాగ జెప్ప దగినది యున్నదే
యిచ్చి మెప్పు వదక జచ్చునతఁడు. 4
- తాను దినక నొరులకైవసు బెట్టక
కోటి కున్ననేమి గుణము దాన 5
- ముగ్ధ పెండ్లిగాక ముదిమిపాలైనటు
లాడుకొనవి ధనము బాధలందు. 6
- ఇచ్చి యనుభవించ విచ్చగింపవి వాఁడు
పిరికిఁ బట్టుకొన్న పీడపురుగు 7
- వచ్చనట్టి ధనము నగరి మధ్యము నందు
విషపలమ్ము లిచ్చు వృక్షమట్టి 8
- ప్రీతిఁబొజిగి నేది బెట్టక వనికీతి
జేర్చుకొన్న ధనము జేరునొరుల 9
- పేరువదిన వారు పేదవడగఁ జూడ
కురిపి కురిపి ముచ్చ తెరిపియొక్క

సి గ్గు

- పాపకర్మలందు పాటించుటే సిగ్గు
ప్రేమకుండవట్టి సిగ్గు వేరు. 1
- కూడు గుడ్డ ప్రాణికోటికి సమమగు
మత్తములకే లజ్జ యుచితమగును 2
- ఉదర పోషణార్థముండును జీవులు
సిగ్గు శ్రేష్ఠవందె విగ్గుడేలు 3
- భూషణమ్ము నడతె బుధవరేణ్యుల తెల్ల
వింతజబ్బు దావి విడచి నడువ 4
- ఎదిరి వింద తనది విధముగ సిగ్గులు
వాడె సిగ్గు తెల్లఁ పొదియగును. 5
- మాన రక్షణేయు మహనీయు లద్దావి
విడచి బ్రతుకలేరు వీళమైనా. 6
- ప్రాణ మొనఁగి యైన మానమ్ము రక్షింతు
దావియందు దృష్టిఁ దగులవారు. 7
- నరులు సిగ్గునడెడి పని లాభమవి జేయ
వానిఁ జూడఁ సిగ్గు నణకుచుండు 8
- వీతిఁ దొఱఁగ కులము విందలపాలొను
సిగ్గు దొఱఁగ నన్ని షీలుమగును. 9
- సిగ్గు విడచి తిరుగు జీవులు జీవులా
త్రాటఁ దిరుగు బొమ్మలాటగావి. 10

గృహ రక్ష

- ఎత్తుకొన్న కార్య మేరిరిగా నైన
పూర్తితేయ నతఁడె పూజ్యుడన్న 1
- గట్టి పట్టుదలయు కార్యజ్ఞులైబి
రెండె బాట గృహము వృద్ధిజెంద. 2
- అహరహమ్ము గృహము వర్తివృద్ధి గోరెడి
వాని నాద విధియె పుచ్చు విడిగా 3
- అన్ని వచ్చి వరును వసుకూరి మగువట్టి
శ్రద్ధయున్న గృహము వృద్ధిజేయ. 4
- తప్పు లేకఁ వింటి గొప్పకుఁ బాల్పర్థ
చుట్టమనుచు నతనిఁ జాట్టు జగము. 5
- ఇంటి వారి నెల్లి నేక రాదిగ నేయ
వాని దగును మగత వాస్తవముగ 6
- సమరమందు దుముకు చందంబు గానుండు
వింటి పెత్తనమ్ము నెత్తుకొనుట 7
- కార్య గౌరవమ్ము కష్టమ్ము కాలమ్ము
జూతునెడల గృహము కూన్యమగును. 8
- ఇంటి వారికెట్టి యిక్కట్లు బెట్టివి
వాని బ్రతుకు దుఃఖ భావనమ్మె! 9
- ఇంటిమీద వదెడి విరుముల వరుమిచ్చు
వాదుడింటి లేమి నాశనమ్ము. 10

వ్యవసాయము

- మేడి నెనుక దిరుగు మేడిని సర్వము
పాటువడిన దాని పాటి యదియె. 1
- దున్నునరని నమ్ముకొన్నది లోకము
ఐంది కిరుసు వంటి వారుగాన. 2
- జీవితంబు దున్ని జీవించు వారిదే
కూర్మిల్రుతుకు మిగత కొలువులన్ని 3
- జిచ్చుగాని నొకరి విమ్మని యడుగడు
పేద్యమున్న జాడఁ జేరి వింద. 4
- హరికాళి హస్తమాదవిదో వింశ
ముక్తవరులైన శక్తిరేడు. 5
- పంట పీడఁ దడదు న్రదువి చక్రపు చాయ
వన్య వృషులుఁ జూడు హరికుండు. 6
- తులము మమ్మ పావుతులమట్లు జేసిన
నేలకెరువు బెట్ట నేల మరల 7
- చాలు కన్న నెరువు జలముకన్నఁ గలుపు
కలుపు కన్న కంచె బలము కృషికి 8
- కయ్యమీద దృష్టిఁ గాపు జాపకయున్న
భర్తప్రేమలేని భార్యవిధము. 9
- వీడవంతు బైరు బెట్టక కూర్చున్న
వానిఁ జూచి క్షేత్ర భామ నవ్వు. 10

దా రి ద్ర్య ము

<p>పేదరికవుసాటి బాధ యేదన్నచో
పేదరికమెగావి వేరుగాదు.</p>	1
<p>లేమి యనెడు పాపి లేకుండగాఁజేయు
ఇహవరాల రెంటి నేరికై న.</p>	2
<p>పేద యయ్యెనంచు పేర్వద్ద మాత్రాన
ఇంటి గొప్పదనము మంట గలియు.</p>	3
<p>గొప్ప యింట బుట్టినప్పటికై వను
లేమిచేత వచ్చు లేసుమాట.</p>	4
<p>పేదరికము జూచి బాధల నన్నింట
నేకపటచి సుఖము లేకఁ జేయ.</p>	5
<p>విషయ మెఱిగినట్టి విద్వాంసునైనను
పేదయైనఁ జూడ రాదరమున.</p>	6
<p>ధర్మమునకె తగవి దారిద్ర్య ముప్పిన
వమ్మయైన జూచు నమ్మవట్లు.</p>	7
<p>విన్న బడిన బాధ నేడెట్లు బడవంచు
తల్లడిల్లు పేద తలచి దలచి.</p>	8
<p>కమ్మ మూయలేము కటిక దారిద్ర్యావ
విప్పు మీదనై వ విద్రవచ్చు.</p>	9
<p>పొగలేవివారు సన్నపింప కుంట
నువ్వు బుణము దీర్చ ముందువట్లై.</p>	10

- అడుగఁదగిన వారి వడుగుము లేదన్న
వింద పీఠు కాదు పొందు వశవి. 1
- అడుగులైన గావి యందంబుగా నుండు
పీసడింపు లేక విచ్చువారి. 2
- దావరికము లేని ధర్మాత్ములను జేరి
యడిగి తినుట గూడ వందమగును 3
- ఇచ్చినంత గొప్ప యిమ్ముని యడుగుట
కలనునై న దాచఁ గానివాని 4
- దాచ కిచ్చువారు ధరగల రందుకే
యడుగు వారు మరుగు బడుటలేదు 5
- ఉన్నపేదదాద లొక్కసారిగ దీరు
దాచకిచ్చు వారి దాపునున్న 6
- వరిహపించి తిట్టి పంపక విచ్చెడి
వారిఁ జూడ వర్తి గోరుచుండు 7
- అడుగువారు లేమిఁ దడిగల భూమిపై
ప్రతిమలు తిరుగాడు గతి దలంప 8
- అడుగువార లఁవి వదృఢ్యులై నచో
విచ్చువారి కీర్తి వచ్చుటెట్లు 9
- విచ్చుమెత్తఁ దగదు చింకమ్ము గలవాఁడు
వాఁడె దెలియు దాని వాడవాడ. 10

అ ప రి గ్ర హ ము

మనసు వచ్చియుచ్చు మనుజుల కదనై వ
వడుగరామి కోటికై వ మేలు	1
అరిగి దినఁగ జేయ నజుదైవ గానిమ్ము
తిరిగి తిరిగి చెడుత విరివమెత్తి.	2
పేదరికము బాయఁ నిచ్చమే గతియన్న
సంతకన్న పీడుఁ దపవి లేదు.	3
బ్రతుకు కూన్యమైన బ్రతిమాలి యడుగని
సద్గుణంబు వ్యాప్తి సర్వజగతి	4
గంజిపిళ్ళె యైన కిష్టించి వమదోర్చి
యారగింప రుచికి సంతులేదు.	5
అవుకై వ పిళ్ళ వడుగరాదొక్కవి
నాంకొగొప్ప కవుడె నాశనమ్ము.	6
యాచకాళి నెల్ల యాచించి వేదెద
వడుగవందు లోభులై వ వారి	7
యాచకమను నావ దాచుట యను బండ
తగిలి సాగలేక పగిలిపోవు	8
తలచినంత మనసు ద్రవియించు యాచింప
దాచుటంతకన్నఁ దాగుణమ్ము	9
అడగ నెంచ గుండె తడఁబడు లేదన్న
నాగిపోత విందు బబ్బురమ్మె.	10

అల్ప లు

- అందజీవరె నుందు రల్పలఁ జూడంగ
తెలుసుకొనఁగ లేము గురుతు తెల్పి 1
- తెలివిపరులఁన్న తెలివి హీనుడె మేలు
దిగులువడడు గాన దేవికైన 2
- అల్ప లమరు లగుదు రది యెట్లు లన్నచో
తలచినట్లు జేయగలరు గాన. 3
- అల్పఁ దతవి ఁన్న వల్పవి గనుగొవి
తానె గొప్పగాను దలఁచుకొనును. 4
- అల్పదైవవాని యాచారమే భయ
మాకచేత మిగత వల్పు కొంత 5
- మర్మమొకటిఁ దెలియ మారుమోగింతురు
తగుదు రల్ప రెల్లఁ దప్పెడలకు 6
- మెక్కినట్టి చేతి మెతుకైన వల్పుండు
పెట్ట దొకరి కీడ్చి కొట్టకున్న 7
- అరుగ నేదివీయ దల్పండు చెఱుకును
పిండినట్లు గాన్గఁ నిండకున్న 8
- తిమిఁట గట్టుకొనుటఁ దిలకించివంతనే
యల్ప దోర్వలేక వంగలాల్పు 9
- అల్ప కష్టములకు వమ్మురు వోవంగ
వర్హతెవరికుండు వల్పు విడచి. 10

మోహనాంగి

- అమర కాంకయోనాః నెమరొనా యా భావ
మోహజలది విట్ల ముండుటేమి! 1
- దండుకోడఁ వచ్చి కాకినట్లున్నది
చూడఁజూడ నన్ను మందరాంగి 2
- ఎఱుంగ నెముదనంగ నెవ్వారో మున్నుండు
కంటి దేవి వెడద కండ్లవివుడు 3
- కవినయంత కనులు తివివేయు ప్రాణమ్ము
మోహమెందు బోయె ముగ్ధకనుల 4
- చంచలాక్షి కనుల స్వరుడుండు జముడుండు
లేడికోడఁ మూడు తోడగాను 5
- వంకరీరకున్న వామాక్షి కనుబొమర్
విచ్చకనులు బాధబెట్టి విట్లు 6
- మత్తగజము కంటి మరుగు పచ్చదమట్లు
ప్పిగ్గ విగువు చనుల జిలుగుపైఱి 7
- వగతుఁడునుము నట్టి పొరుషం బడుగంటె
వెలఁది నొసటి నున్న వెలుఁగు గవిన 8
- హరిణ నేత్రికేరి యాభరణంబులు
విగ్గు లేరినట్టి పిగ్గి యెలు. 9
- కల్లు ద్రాగకున్న గరుగదు మైకమ్ము
కామ మట్లుగాదు కవినఁ జాలు 10

అ లో క న ం

కలికి జాపు నొప్పి గలిగించు నొక్కటి మందుగాగఁ దాచి మామ్మ నొకటి	1
భోగమందు వర్థభాగమ్ము కన్నను అరికమగును చూపులందె ముఖము	2
చూచెఁ జూచెనంచు జూడంగఁ దలవంచె మొలకవోయునేమొ వలపు లిట్లు	3
నేనుఁ జూడఁ దాను నేలపైఁ జూచును జూడకున్న వోరజూచి మురియు	4
వచ్చుకొనును లోన వనుజూడ నట్లుగాఁ జూచి యొరగంటఁ సుందరాంగి.	5
వగచుకొన్న విధము బలికిన బియ్యపురే ప్పేహలకను బెంచు చిత్తమలర	6
పొలఁతి చూపు మాట పొడిచినట్లున్నను వలపు లేదనంగ వలమగాదు.	7
చూచినంత వమ్మ జూచిన నొయ్యారి మందహాసమందు మరులు గలదు.	8
తెలియనట్లుగానె తిరికించు ప్రక్రియ కాముకులకు వచ్చు కైవళమ్ము	9
కండ్లు కండ్లుకోడ గలపిన పిమ్మట మాటలేటి కింక నోటిచేటు.	10

ప ర వ శ మ్ము

<p>పరవశమ్ము జెందు వంచేంద్రియమ్ములు పంకజాక్షి తోడు ప్రాప్తమైన</p>	<p>1</p>
<p>చాలినన్ని గంపు జబ్బుకు మందులు వంపు జబ్బుకెల్లఁ పవితె మందు</p>	<p>2</p>
<p>పద్మ నేత్రపథము వడతి కౌగిలికన్న వదిక సుఖమువిచ్చు వదియెకాదు.</p>	<p>3</p>
<p>తాకకున్న వేడి తాకిన చల్లన వింతవిప్పు పవిత చెంతఁ గలది</p>	<p>4</p>
<p>కలపినప్పడెల్ల నలివేటి కౌగిలి చొక్కఁ జొక్కఁ మిగుల సుఖమువిచ్చు.</p>	<p>5</p>
<p>కలికి కరములందు గల దమ్మకం బొకో తాకినంతఁ దవియించుదు నొడలు.</p>	<p>6</p>
<p>అతివ కౌగలింపు లాకలిదప్పుల మాన్పు గలుగునట్టి మహిమగలది.</p>	<p>7</p>
<p>విందుబెట్టి కుడుచు చందంబుగా మందు కలికి కౌగలింప గలుగు నుము.</p>	<p>8</p>
<p>కలిపినట్లు గలపి కలిపించి కూడుట కామకళకు ప్రణయ రామమగును</p>	<p>9</p>
<p>తెలియఁ దెలియఁ దెలియఁ దెలియవిదేమవి కలియఁ గలియవట్లై కామ కళయు.</p>	<p>10</p>

ప్రశంస

- కుశలమా: శరీష కుసుమమా: వీకన్న
మృదు శరీర నాడు హృదయరాజీ. 1
- పూరితాచి మనస పొంగిపోయెదవేరి:
చూడఁదగిన కలికి చూపులుండ 2
- వరిమళించు మేను పండ్లన్ని ముత్యాలు
కలిరు బోడి బొమలె యలరుచిల్ల 3
- కలువపూరితెల్లఁ గనులున్న వసుకొన్న
కలికి కనులఁజూచి కలలవంచు 4
- కాడలున్న పూలు కలికికి భారమ్ము
తురుమ పెరచు వడుము తలుగువంచు. 5
- చంద్రుడన్న భ్రమతో చంచలాక్షిని జూచి
చుక్కలెల్ల మింట విక్కిరించె. 6
- పూర్ణచంద్రునందు బొరలుండుఁ గావంగ
కలికి మోమునందు గలదె మచ్చ. 7
- పొరితి మోము రీతి మురిపింప గలవేని
గొరవింతునోయి కలువరాజ. 8
- ఉత్పలాక్షి మోము నొప్పుగాఁ దలచిన
కంట బడకు మింటఁ గలవరాజ. 9
- అలరులైన గాని హంతులికలైన
కలికి పాదములకు కంటకములె. 10

త ల పో త

- పాలు తేనెగలపి జాలువారివ రీతి
మగువ వంటివీరు మధురమగును. 1
- ఊపిరికివి నొడలి కున్నట్టి సామ్యమ్యై
యామె తోడి నాడు ప్రేమ చెలిమి. 2
- కావరాకపోమ్ము కంటిలో పాపాయి
పలపు రాణి కందు వలయు స్థలము 3
- బ్రతుకు మందరాంగిఁ బడయుటలో నుండు
దూరమైనఁ బాపు చేరువగును 4
- తలచుకొనుట మఱపు కలిగివనేగాద
మరుపలేకపోతి మగువ సొగసు. 5
- నేర్చుగాదె ప్రియుడు నేత్రమధ్యము లందు
రెప్పలార్చు బాధఁ దప్పకొనును. 6
- కలఁడు ప్రియుఁడు మాడు కనులంటి కాటుక
వలద నతఁడు మరుగు వంతునెంచి 7
- మనసులోనె ప్రియుఁడు మాకుండు గాఁబట్టి
నేడి దివము నతఁడు వారువంచు. 8
- కన్న మూయ ప్రియుఁడు కవిపించడవి నేను
అందు కతని నేల విందజేయ. 9
- వదలకుండ ప్రియుఁడు హృదయంబువందుండ
దూరు డందురేల యూరివారు. 10

పి గ్గ

- ~~~~~
<p>బ్రతుకేది కావ రాము టిక్కె
ప్గ్గి పికరి బయల మెగ్గెకన్న</p>	1
<p>రాగేక పికా రామ్య కమచి
ప్గ్గి పికరి తిరుగ పిక్కచెక్కె</p>	2
<p>మక, మకమెల్ల ముడమైపోయె
బయలుగాను పికె తిరుగనాడు.</p>	3
<p>పయ్య పురూరి పికా పి ప్గ్గి
ప్గ్గి గెల్లెకొక్క కా పెక్కి</p>	4
<p>పయ్య మ్మపేరి పికరి బయల
ప్గ్గి తిరుగ పికె తిరుగనాడు.</p>	5
<p>పికా రాగ పిక కమచి పికె
ప్గ్గి పికరి ముందు పయ్య పి</p>	6
<p>పికరి యెల్ల కావ ముప్పొంగుమన్ను
మక పికెయి ముప్పొంగుమన్ను.</p>	7
<p>పిగ్గిపొందకొన్న పికె రీ కామయ్య
బయలెయిక పెట్ల తిరుగనాడు</p>	8
<p>పికెకొన్న పయ్య రాగక మార్గెల్ల
బయలయి పికె బయలెత్తు.</p>	9
<p>పికెపికెపికె పికెయి పికెయి
పయ్య పికె పికె పికె పికె.</p>	10

ఎగిరిపోక ప్రాణ మీదాక మండుట
మరుగు మరుగు వాడు మాటగాడె.

రట్టబెట్టి వారె రచ్చకు దెప్పించి
సఖ్యమునకు మిగుల పాయపడిరి.

ఊరివారికెల్ల మారిపోసిరిగావ
వలపు లతకు వ్రేళ్ళు బియ్యముకొనియె

వృద్ధిపొందె వలపు వేమారు దృఢముగా
నోట నోట బడిన మాటవలన.

మైక మయ్య కల్లు మరి మరి ద్రాగంగ
చెప్ప చెప్ప వలపు చిగురు దొడగు.

ఒక్క దినమె కలసి యున్నది; యూరెల్ల
గ్రహణ చంద్రు విధము గాంతురేరి.

ఎరువు పీళ్ళబెట్టి యెదిగించు కామమున్.
ఊరు గలిసి తల్లి దూరుపైన

అడిపోసుకొన్న వాగునె కామమ్ము
అజ్ఞధార వగ్గి వాపనగున!

రట్టబెట్టి వీధి గుట్ట దీసిన యట్టి
భంగపాటె మాకు భద్రమింక

ఉల్లమలరె మమ్ము వల్లరిపాల్చేయ
మేలె ప్రియుడు విడువకేలు కొవగ

ని ర్వి యో గ ము

- విరువలేని నన్ను వరుగుము విరుచైన
వచ్చునటు నుండువారి వరుగు. 1
- సుఖముఁ జూపులందఁ జూచితి మున్ముందు
దూరమగుట నెంచ దుఃఖ మొదవు. 2
- ఋద్ధిమంతులకును పొసగును విడిపోవ
విరువననుట నమ్మ వీలుగాదు 3
- వదలి వన్నవారు వదలుచో నాశతో
నంటకొన్న దాని దగునె తప్పు. 4
- కామకౌముదఁ లెప్పకాంతుని విడచిక
వీడిపోయెనేని కూడు బరుదు. 5
- వెళ్ళి వత్తునందు విడచిదు నవ్వారు
మళ్ళి వత్తునన్న మాట నిజమె 6
- విరహ బాధ నెఱుకబరచెడి విధముగా
గాంతు దిట్టఁదొడగె గాజు బూడి. 7
- వారివారు లేని వాసమ్ము కష్టమ్ము
అరయగా వియోగ మంతకన్న 8
- అగ్గినంటి బాధ ననగాదు వలపును
తగులు బాధ దీని దాకకున్న 9
- పొగవంపి బాధ నహియించి జీవింప
విష్టవడెడివార లెంద రిలను. 10

వి యో గ ము

దాచుకొన్నకొరిది దాగకఁ గామమ్ము
ఊట పీటివోలె నూరుచుండు.	1
కప్పి పుచ్చ పీఱఁగానట్టి దీ బాధ
చెప్పి వంపనైన పిగ్గుగలది.	2
ప్రాణదండమునకు వలపును, పిగ్గును
కావడట్లు వంగి కష్టపెట్టు.	3
ఉదది వోలెఁ గామమున్నది దాటంగఁ
దగిన యోడలేకఁ దల్లడించు.	4
కష్టపెట్టినకవి కిష్టమున్నప్పుడే
ఇష్టపెట్టగలదె కష్టమున్న.	5
కలిపినపుడు ముఖము కడలివంటిదగును
కలయవపుడు దిగులు కడలికన్న.	6
విరహబాధ పీడ పీయగాకుండఁగా
అర్థరాత్రి నొంటి వలమటింతు.	7
అందఱికిని విద్ర వందింతు నీరాత్రి
వన్ను తోడు జేసుకొన్న దేమి.	8
విరహ బాధకన్న వేదవ గలిగించు
దినదినమ్ము వికలు దీర్ఘ మగుచు.	9
మనసుకోడఁగూడి కనులేగియున్నచో
మోహజలది విట్లు మునుగకుండు.	10

వి రీ ఙ్గణ

- కండ్లు గాదె ముందు కలిగించె కామమ్ము
పరితపించు విపుడు విరహమునకు. 1
- కాంచినంతప్రేమ కలిగినందుకుగాను
దుఃఖపడగవలయు దూరమైన. 2
- ముందుబోయి కనులు మోహమ్ము కొనితెచ్చె
తాళకున్న విపుడు గేలికాదె. 3
- తీర్చలేని బాధ దెచ్చిన వీకందై
యేడ్వవలయు వీర మింకు పఱకు. 4
- మోహజలచి నన్ను ముంచిన వీకందై
కుములవలయు విట్లు కునుకురాక. 5
- వరియె కన్నులిట్లు పరితపించుట జాడ
కష్టపెట్టలేదె కామమిచ్చి. 6
- ఏర్చి యేర్చి కన్ను లింకిపోవలయును
చొక్కి చొక్కి ముందు జాచెగాన. 7
- మాయమాటలాడి మరుగై నవానినే
చూడ గోరుతుండు చూపురెల్ల. 8
- రావినాళ్లు విడ్ర రాదాయె వచ్చినన్
వీరవించె కండ్లు విడ్రలేక. 9
- ఊరివారికెల్ల నోరెత్తి చాటించు
దావలేక కండ్లు తావ భరము. 10

పారిపోవుట

- నలపుగాని విడచి పారితి నీరితి
ఎనరికోడ దీని నెఱుకఱుతు. 1
- ప్రియుడె దీని పీఠుఁ బ్రియమార విడెనవి
మోహమునకుఁ బారె దేహమెల్ల. 2
- పిగ్గు చెలువుతాను జేకొని ఐదుఱగాఁ
దావమిచ్చె మెరుగు తఱుగఁ దనువు 3
- మరువ తతని నలపు మరిమరి చింతింప
పనదొరంగి మేను పాలుచేరి 4
- అదిగొ ప్రియుడదాటె నంతలో నామేన
బారిపోవదొడగె ఐసిమి బాయ. 5
- దీపకాంతి తగ్గఁ దిమిరమ్ము రైకొను
విధము పారె మేను ప్రియుని బాయ. 6
- ప్రక్కనుండి ప్రియుఁడు చెక్కిరి విమరుతు
ప్రక్కజూచినంత బారెమేను. 7
- మోహమునకు బారిపోయిన దమవారు
దిట్టరేమి వదలి వట్టివాని. 8
- మంచిగాను ప్రియుడు మనసియజ్ఞానము
పారిపోవుచైన వగవు తెంద. 9
- పారిపోవుటకును భయమొందగలేదు
దుష్టుడంచు ప్రియుని దూరరేవి. 10

వి ర హ తా ప ము

ఒకరి నొకరు వంచి వలపించు కొన్నచో
వారి వశమై కామవల సుఖమ్ము	1
బ్రతుకు బాగుజేయు వర్షంబు పోలిక
ప్రియుఁడు ప్రేయసియెడ ప్రేమ గనుట	2
కోరుకొన్న ప్రియుని గూడిన కాంతకు
ప్రేమ గర్వ మొందు పెనగుచుండు	3
ప్రియుని ప్రేమలేని ప్రేయసి నెవరెంత
గొప్పఁ జెప్పుకొన్న గొఱత గొఱత.	4
తాను వలపినంత దారనిల్లినదేమి
అతనియందు ప్రేమ యతకకున్న	5
తూకవట్ల పరిగఁ దూగివనే ప్రేమ
ఒక్క పక్షమున్న చిక్కు వచ్చు	6
అందఱి నొకవిరి నాడించు కాముండు
నన్ను మాత్రమేల వరిగగొట్టు.	7
ప్రియుని పద్దనుండి ప్రేమలేనియు లేక
రైర్యముగను బ్రతుకు తవ్విగలదె.	8
వచ్చి పోసకున్న వార్త విన్ననె జాలు
విందు బెట్టినట్లే పీనులందు.	9
భద్రపడవె మనన నియటికి పొంగక
కామ ముఱుకొనుచుఁ గడలివోరె.	10

త ల పో త

మధువుఁ ద్రాగినంత మైకమ్ము గ్రమ్ముమ కామమట్లు గాదు గవివ చాలు	1
ఎట్టులైన నేమి ఇంపొను కామమ్ము తలచినంతఁ దీరు కావళరము	2
తలచినట్లు దలచి తఱక మానెనో వచ్చినట్లు వచ్చి వదలె తుమ్ము	3
మేము వారి నుదివి మెలగుదుమో లేమో మరువ మరవి మాడు మాననముల	4
తలవఁ దతడు నన్ను తానెట్లు వలపింప విగ్గు మాలి వాడు చెంతవచ్చు	5
ఇన్నివాళ్ళు బ్రతికి యున్నది యెట్లన్న దలచి తలచి ముందు వలపులన్ని	6
మరతులున్న మాటె మండించు హృదయమ్ము మరచి బ్రతుకు మాట మాట యగునె	7
ఎంత దలచుకొన్న నేమవి కివయందు ప్రియుదొనుగునట్టి ప్రియమదొను	8
ఎంతగానొ తెప్పె నిర్వుర మొకటవి చెంతలేక విషాదు చింతబెట్టె.	9
విడచినట్టివాని వెదకి వట్టెడుదాక గదలిపోకుమోయి కలవరాఱు.	10

స్వప్న సుఖము

- దూతగాగ ప్రియుని తోడుక వచ్చిన
కలకు విందుజేతు కనులముందె 1
- కాటుక కనులందు కలవచ్చి ప్రియుడున్న
పిగ్గవిడచి యన్న తెప్పకొందు. 2
- ఎదుట లేనివాని నిదురలో గల గవి
ఊసురు విల్పుకొందు మన్నదనుక 3
- నేరుగాను జూడ నేరనివారిని
నిదురలోన దెచ్చి విలుపు పంపు 4
- కామ సుఖమునందు కలయు విజము రెండు
ఒకటిగానె తోచుచుండు ప్రియుని 5
- మేలు కలయె జూడ మేల్కొలు లేకున్న
పదల దగుతః ప్రియుడు స్వప్నమంచు 6
- విజ సుఖమ్ము పీయనేరని ప్రియు డేం
కలను వచ్చి యిట్లు కలకబెట్టు 7
- నిదురలోన ప్రియుడు హృదయమ్ము పైనుండు
నెదమజేరు వకఁడు నిదురలేవ. 8
- కలలు గవివయట్టి కాముకు లందఱు
పగలు పొగలచుండ్రు పంపు దలచి 9
- వాడుకొండ్రు ప్రియుడు వదరినాడని యూర
కలను పడుపెల్ల కావలేరు. 10

సంధ్య సమయము

సంధ్య సంధ్య కాదు చంపంగ వచ్చిన గాలి మగునుగాదె కాముకులను	1
సందెవయ్యో పీవు మంద మందెదవేరి పీకు గూడ తోడు లేకనేన	2
మంచుకనుల సంధ్య మంద మందమ్ముగా వచ్చి వచ్చి బాధ హెచ్చువరకు	3
విరహాలందు సంధ్య ప్రియుడుండ విడిజూచి వగను దీర్చుకొనును నైరివిధము.	4
ఉదయమునకు నెట్టి యువకార మొనరించి సంధ్య కీమి జేయజాలనైతి	5
సంధ్యకాల మింత సంకటించి నేను తెలియనైతి ప్రియుని గల్గిననపుడు	6
బ్రొడ్డుకోడబుట్టి పెద్దదై దినమంత విరియు సంధ్యవేళ విరహ బాధ.	7
వేణుగాన మపుడు వివిపించె మధురమై చేదు గాగ విపుడు చెవిని ఐదును	8
పద్మమణిగియుండు సంధ్యలో నూరెల్ల నాయకుండు లేని నావిధంబు	9
పలువి విడచిపెట్టి చావకుండెడి నన్ను చంపుతున్న దిపుడు సంధ్య వచ్చి.	10

కృత

పిల్చి చేర్చి స్రుయి చెకకాక కోర్కె కపల చ్చుచోడె కను తెలి	1
బహ బావెల్ల తెలివ్వుగా వేమె పరిపిం కండ్ల పాటోడె	2
బుని యున్న నది బాహుళ సతల తెలియబడ స్రుయిం తోలాయెం	3
కంజముల జాక కంపియ్యమందు కోడలేని యిది మునుము	4
క్రూరుతలం బురి వాళం తెలియ నాకె తలెన బాహ యిగి	5
గాక బాదబావి కొంకుచి నూలంగ వివగ బావెల్ల కి స్రీకె నొక	6
గొప్పయిడె మమ చెప్పయి స్రుయిచో చెప్ప పతిగెయిం లేకులెల్ల	7
సతతివెంక కొంత వ్యతి బాహులంపెయ్య మందమయ్య; కాంత మగునె నొక	8
కొటియె మురి గాతి నూపె మిం వెల్ల వెళ కండ్ల తెల్లమయ్య;	9
పెన్నె నొకపట్టి వెన్నె నురువు గవి కన్నులింక కొంత పెన్నె నొక	10

ని ర్వే ద ము

తెరిపియున్న పీఠ దెలువనే హృదయమ్ము
మదన కావమునకు మందునొకటి	1
వలకువేరి పీఠే వలపుగాడిది లేక
బ్రతుకు జేతగావి పాడు మనన	2
పిను పివు వగచి యేనూన హృదయా
వలపుగాడు కరుణ దలవఁదేవి	3
కనులఁగూడ పీఠౌ గొవిపొమ్ము హృదయమా
కోపపడును ప్రియుని చూపుమంచు	4
ప్రేమజూపి వెనుక విడచినాడని కాను
విడువనగునె నేను వెట్టి మనన	5
వింకమేరి మనన ప్రియుని జూచినకొడ
విరహకోపమెల్ల వరుగుదీయు	6
వదలవలయు నొకటి వలపైన పిగైన
వశముగావు రెండు వలపునందు.	7
వలచినట్టివాడు వదలంగఁ జూచియు
వెంటబడుదువేరి వెట్టిమనన	8
తలచునట్టి ప్రియుడు తలపులోనుండఁగఁ
గావడంతు వెదకనొనె మనన	9
తలపు లేనివాని దలపోయ దలపోయ
జూడ జూడ మేవి పొంపు దలుగు.	10

భంగపాటు

ఎగ్గు పిగ్గులనెడి యిమప పంకెతులెల్ల
వగిలిపోవు కామ పరకు హరికి.	1
కామమునకు నేరె కార్యమ్ములేదొకో
పగలు రాత్రి యనక బాధబెట్టు	2
మరకు మరలు నెంతొ మదవలేదన నన్ను
తోచుకొనుచు పప్పు తుమ్ము వోరె	3
పట్టచడక యుంటి గుట్టుగా నేనేమొ
బట్టబయలు జేపె వలపు నన్ను	4
నీయబన్న గొప్ప చెంత తేరవి గొప్ప
కాముకాళి యందు గావరాదు.	5
విసుగు గొప్పవారి వెండింపగ నన్ను
బట్టు కొన్న కామ మెట్టి దగును.	6
వరిపినట్లు నన్ను వరిపించు ప్రియునితోఁ
గూడినపుడు పిగ్గు గూడనైతి.	7
పురుషుడాడు కల్లబొల్లి మాచరి తీరు
మమ్ము మోసగించు మరుబలమ్ము	8
కోవగించఁ తోతి గోపించు పంకలో
మనసు దీర నతవి మరులు గొంటి	9
వేడితేయ గరుగు వెన్నవంటి మనసు
కాంతు గలియువేళ కరుగకున్నె.	10

ఉత్కంఠ

కాచి కాచి కనులు కాయలై పోయెను ఎంచి యెంచి ప్రేమ యంచు లరిగె	1
అందమెల్ల దొరగి యాభరణము బూడు నప్పుడైన మరున నైతి ప్రియుని	2
దూరమేగి వట్టి వారి రాకనుగోరి బ్రతుకుచుంటి వెన్ని బాధలున్న	3
కలపినట్టి వాని కలియంగ నా బుద్ధి కొమ్మ కొనల తెక్కు కోర్కె లెచిగి	4
కనుల ముందు ప్రియుడు కవిపించినంతనే పొందురంపు తనువు పసిమికెక్కె	5
ఒక్కసారి వచ్చి చిక్క వీ చెలికాదు కామ బాధఁదీరా గరచి తిందు.	6
ఏమి చేతొ దెల్లయనేతరఁ జెలికాదు చిత్తమంతలోనె తత్తరించు	7
రాజు గెఱచుగాఁత రమణితో యీ ప్రొద్దె నందెకాల విందు నందుకొందు.	8
ఒక్క దినమెయైన యుగముగాఁ దోచును కాంతు నెదురు జూచు కామినులకు.	9
ఉన్న మనసు కొంత నూరిపోయిన వెన్న కలియడైన యొకటె కలియకొకటె.	10

భా వ ప్ర క ట న

దాచఁబాను కొదిన దాగగ చెలికఁడ్లు భావమొందు దెలియ బరుచు నాకు.	1
కమల సొంపు, పిగ్గు కరవల్లవంబులు ప్రీతి గోటకెల్ల జీవమిచ్చు.	2
మణుల దారమెట్లు గవిపించునట్టలే మగువ సొంపువందె మనఘ తెలియు.	3
మగువ మర్మ మెల్ల మందహాసము దెల్పు పరిమళంబు దెలుపు పగిది మొగ్గ	4
గాఱలు కదలంగఁ గాదన్న ప్రేయసి మర్మమందె బాకు మండు దొఱకె	5
కలరి రాక కన్ను తిరికిండుటను జూడఁ వలుక యేమొ వదలి తంచుముందు	6
ప్రియుడు లేదటన్న వేదన జాకన్న ముందుగానె గాఱలందు దెలిపె	7
విన్న ప్రియుని విడచు తెన్నంగ నామేను వారమైన యెల్లు పారిపోయె.	8
కంకణములు జూచి కట్టించి నొయ్యవ భావమొందు భావ బయట దెట్ట.	9
కాచ భారవెల్లఁ గనుచూపులో విర్వి విలుపుకొనుటె కలికి వలపు బలము.	10

- కన్నఁ దలచుకొన్న గామమ్మునకు మత్తు
కల్లు ద్రాగినపుడె కలుగు మత్తు 1
- అలుక బూసరాదు యావంత యైవను
గుమ్మడివలె వలపు కోర్కెలున్న. 2
- వన్ను గనవి యట్టి నాదువి గననవి
చెప్ప లేక గనులు కలపె వకవి. 3
- కలహ మాడ దలచి కదలితి నో నతి
దావి మరచి కలియ దలచె మనసు. 4
- లేని వ్రాయునపుడు లేనివి గననట్లు
కాంతుజూడ దప్పు గాంచనైతి. 5
- ఉన్న నాడు దోస మొక్కటి దెలియదు
దూరమైన దెలియు దొనగులన్ని 6
- ముణుగబెరిగి నదికి తోపుట పంటివి
కలవు గావితోడ కలహమాడ 7
- మాన నొనె కల్లు మర్యాద గాదవి
విడువనగునె ప్రియుని విటుడటంచు. 8
- కోమలంబు వలపు కుసుమంబు కన్నెను
నసుభవింపు నార లరుదు దావి. 9
- కోవగించెగావి కోర్కెను దీర్చంగ
ముందు బడెను కౌగిలందుకొవగ 10

ఆ క్రో శ ము

వారి వారి మనసు వారికో నుండంగ వీవు నల్లె యుండ వేల మనస	1
ప్రేమలేవి వాని ప్రేయదంతునో మనస చూచినంత జేర చూచుటేల	2
కాముకులకు వేరె గతిలేమి యెఱిగియో వెంట దగులుచుంటి నెట్టిమనస	3
ప్రణయ కోపమందు భయపెట్టివట్లుగా వలపు దీర్చుకొనక వగతువేల.	4
చేరకున్న బాధ చేరిన విడబాధ బాధ దప్ప వింక బాదు మనస	5
మనస! వీవు నన్ను దివివేయు చున్నావు ఓంటరిగను నెట్టు లాండ వింక.	6
మరువరావి సిగ్గు మరచితి ప్రేయనందు మనసు దగలి వేరుమార్గ మరయ.	7
జీవితాళ వశవి చెడుగుల వర్షింప తనకె లోపమంచు దలచి దలచి.	8
మనసుకన్న కోడు మరి యెవ్వరుందురు కోడలేదటంచు దుఃఖమేల.	9
తనదు మనపె తనకు ననువు గావప్పుడు చుట్టరికము వేరు చుట్టకొనునె.	10

ప్రణయ కలహము

- చేర్చి తొగిలించ జేయంగ పొలయల్క
ప్రణయ మందు మధుర భావమగును 1
- వలపునందు నలుక వంటకమం దుప్పు
హెచ్చు తగ్గులైన హితము దప్పు. 2
- ఉన్న కోపమట్లై నుదృఢకఠుఁ బోవ
గాగలింపనై తిఁ గలిసి ప్రియువి. 3
- పొలితి నలుక బాపి బుజ్జగింపక యున్న
లకను ప్రేళ్ళతోడ లాగినట్లు 4
- రసిక వరుల టన్న రమణుల పొలయల్క
నెడద విరియ జేయు గడుసుదనమె 5
- పండు చెక్కునైన పండకగాయైన
విష్యలందె యలుక వియమ మిట్లు 6
- విరహ మెరుగనట్టి ప్రియునితోఁ గలహింపఁ
గలియదేవి మరలఁ గష్టమబ్బు. 7
- అలిగి లాభమేమి యర్థంబుగాకున్న
విరహబాధ హెచ్చి విసుగుబుట్టు 8
- పీడుతోడ పీడ నెమ్మది విచ్చును
కలహ భావమిట్లు వలపు గలవ 9
- విరహమందు ముంచి పెడలివ వానితో
కోపపడక కోర్కె కూడనెంచు. 10

కలహ సూక్ష్మత

- తాకనైతి నకవి నెడద రొమ్మును దాకి
ముగ్ధరెల్ల జూచి మురిసిరేట 11
- కుమ్మె కుమ్మనంత కుమ్మకు నూరవి
వడకరింతు ననుచు వలక మావి 2
- మాం నెనుకొంటి మానివి వెంటనే
వెనుక దూడ వేషమిట్ట లనియె 3
- పక్కన గలదంటి మక్కువ పీనైన
అందు కలిగె నెవరి కన్న యనుచు 4
- కంఠ విన్న విడువ నీ అన్యకవి తెప్ప
కాక దొడగె ఓరు కండ్లనుండి 5
- తలనడుంకినంటి తడవంగ పురచితో
అనుచు విడచె గొగిలి తనంత. 6
- మంగళమనె కుమ్మ మరుదిమునమ్ముకే
ఎవరి దలచి కుమ్మితిపినె యడక 7
- కుమ్మ నెనుకొంటి తొయ్యలి వెంటనే
తలనుకొన్న దెవరు దెలుపమనియె. 8
- కొనరి కొనరి యెట్లా కోపంబు దీర్చగా
ఎవరు నేర్పిరనుచు మరల యలిగె 9
- నొనముగను జూడ మనసురో పీకున్న
మగువ యెవ్వతె యని మరల యలిగె 10

పౌ ల య లు క సు ఖ ము

వారియందు నెట్టి నేరమ్ము లేకున్న కలహమందె వలపు పులకరించు	1
ప్రణయ కలహమందు వలపు వాదినగావి హావికన్న మేలె యదికమగును	2
కామమందు ప్రణయ కలహమ్ము కన్నను సౌఖ్యమిచ్చు వేరె వ్యర్థమేది	3
కలహమాది యిచ్చి కౌగలించిన బలము కలచుకొన్న విపుడు దడను బుట్ట	4
దూరమగుట మంచి, నేరమ్ము లేకున్న కలపియుంట కన్నఁ గొగలించి.	5
ఆరగింపుకన్న వరుగుటలో వింపు కౌగలింపుకన్నఁ గలహ మింపు	6
కలహమునను గెలుపు వలపునం దోటమి కలియకందుఁ దానిఁ దెలియవగును	7
రసము ప్రణయమునను నొసలు జెమర్చఁగా కామకేఱి దవియఁ గలహమాది	8
రమణి యలుక మండ రాతిరి పెఱుగంగఁ గొనరి యాసఁదీర్చఁ గోరుకొందు	9
కామమునకు ప్రణయ కలహమ్ము జీవమ్ము లోగమునకు వదియె పూర్ణ రక్ష.	10

సవరణ పట్రిక

పుట	వరుస	తప్పు	ఒప్పు
7	18	పొగడఁగ	పొగడంగ
13	2	నడసు	నడుసు
13	11	వీ జన్మ	కీ జన్మ
15	5	నారివి	నాతివి
16	6	కిడమి	కిడమి
19	4	కూర	క్రూర
21	1	కూర	క్రూర
23	17	చాపె	చాపె
27	12	రితరు	రితరు
29	16	చోరుదుండు	చోరుదుండు
31	3	(చెఱు)	చెఱు
32	20	బెట్టకుండా	బెట్టకుండ
35	12	మరుల	మరల
37	15	కగచాటు కలుగ	కగచాటులు గలుగ
39	17	జెవియొగ్గు	జెవిమూయు
49	14	నా ఆత్మ	నాత్మ
57	11	దాక్షిణ్యరహితుని	దాక్షిణ్యరహితుని
64	4	తంత్రమైదు	తంత్రమైదు
65	శీర్షిక	వాచారత	వాక్పారత
66	11	యాకాలన్నను	యాకాలన్నను
67	14	తేరును	తేరును
76	19	గామం	గావున
79	19	ఇట్లు రితఁడు	ఇట్లు రితఁడు
93	17	దేరివ	దేవివ

పుట	వరుస	తప్పు	ఓప్పు
119	(శ్లోక)	పారిపోవుట	పారిపోవుట
120	9	వలసినంత	వలసినంత
122	19	వదరినాడవి	వదరినాడవి
124	13	గొప్పబడతె	గొప్పబడవె
125	4	బ్రతుకు	బ్రతుక
125	5	యేనొన	యేనొను
126	5	మదనరేదన	మదన వేదన
126	9	వీయబన్న గొప్ప	“చీ” యబన్న వారి
127	12	బాధదీరా	బాధదీర
128	1	దాగగ	దాగక
129	13	ముణుగు	మునుగు
129	14	కలవు	వలపు
132	1	(తాకనైతి వకవి నెడదరొమ్మును దాకి)	(అకవి నెడద రొమ్ము నంటనైతివి దాకి)
132	5	పెనుకొంటి	పేనుకొంటి
132	9	ఇంత	ఇంక
132	18	మరల	యింతి
133	14	కలియకందు	కలియకందు

